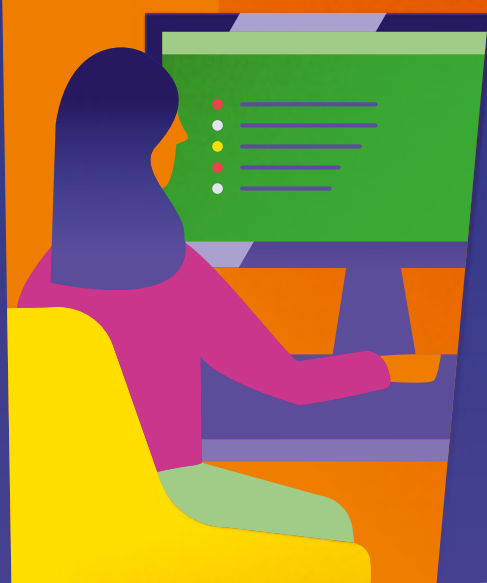

IJODKORLIK HOLATI

SIYOSAT
TADQIQOT
SANOAT

Creative Industries Policy and Evidence Centre

Led by

with

2023

AHRC moliyalashtirgan Creative PEC tomonidan taqdim etilgan

This translation was made possible by the British Council

Direktordan eslatma

Hurmatli do'stlar,

Ijodiy PECning besh yillik yubileyiga yaqinlasharkanmiz, to'xtab, qancha masofani bosib o'tganimiz va bu yerga qanday yetib kelganimiz haqida o'ylash o'z vaqtida kerakdek tuyuladi.

Creative PEC 2018-yilda Buyuk Britaniyaning ijodiy industriyasidagi siyosat, tadqiqot va sanoat dunyolarini birlashtirish uchun tashkil etilgan. O'shandan beri ijodiy sektorning inkluziv o'sishini qo'llab-quvvatlash siyosatini xabardor qilish maqsadida dalillar bankini yaratish uchun oyiga birdan ortiq innovatsiyalar va texnologiyalardan ta'lim va xilma-xillikkacha 60 dan ortiq chuqur, yuqori sifatli tadqiqot hisobotlarini nashr qildik.

Bu juda jamoaviy harakat edi. Bu konsorsium hamkorlarimiz tajribasi va mashaqqatli mehnati, sanoat ustalarining ajoyib statistikasi, Xalqaro kengashning global ta'sir doirasi, Nestaning yordami va albatta, San'at va gumanitar fanlar bo'yicha tadqiqot kengashining (AHRC) saxiy mablag'lari tufayli mumkin bo'ldi.

2022-yilda AHRC faoliyatimiz qiymati va sifatini e'tirof etgan holda yana besh yil davomida moliyalashtirishni ta'minlaydigan ajoyib tasdiqni oldik. Shuningdek, Creative PEC'ning yangi mezbonlari Nyukasl universiteti va Qirollik san'at jamiyati (RSA) bo'lishini e'lon qilishdan xursandmiz. Bu istiqbolli, shimol va janubda, egizak markazli hamkorlik Buyuk Britaniyaning ijodiy sohalariga katta foyda keltiradi.

Bu hisobotda oxirgi besh yil ichida ijodiy sohalar qanchalik rivojlangani haqida fikr yuritamiz va tadqiqot va sanoat tushunchalari bilan boyitilgan 10 ta mavzuli ustuvor yo'nalishlarimizning har biridagi kuchlar nisbatini ko'rib chiqamiz. Ortga qarash bilan bir qatorda istiqboldagi tadqiqot ustuvorliklarini ko'rsatib, kelgusi yillarda hukmronlik qilishi ehtimoliy siyosat istiqbolini o'rganish orqali kelajakka intilamiz. Shuningdek, bir asosiy savolni beramiz: Buyuk Britaniya ijodiy kuch bo'lib qolishi uchun nimalar kerak?

Faoliyatimizga qiziqish bildirganingiz uchun tashakkur. Ijodiy sohalarining keng doirasi bo'ylab shunday yaqin hamkorlar, hamkasblar va do'stlarimiz borligidan juda minnatdormiz.

Hurmat bilan,

Hasan Bakhshi
Creative PEC direktori

OCHIQ

**Ijodiy sanoat siyosati va dalillar
markazi: Integratsiyalangan
bilimlar almashinuvi**

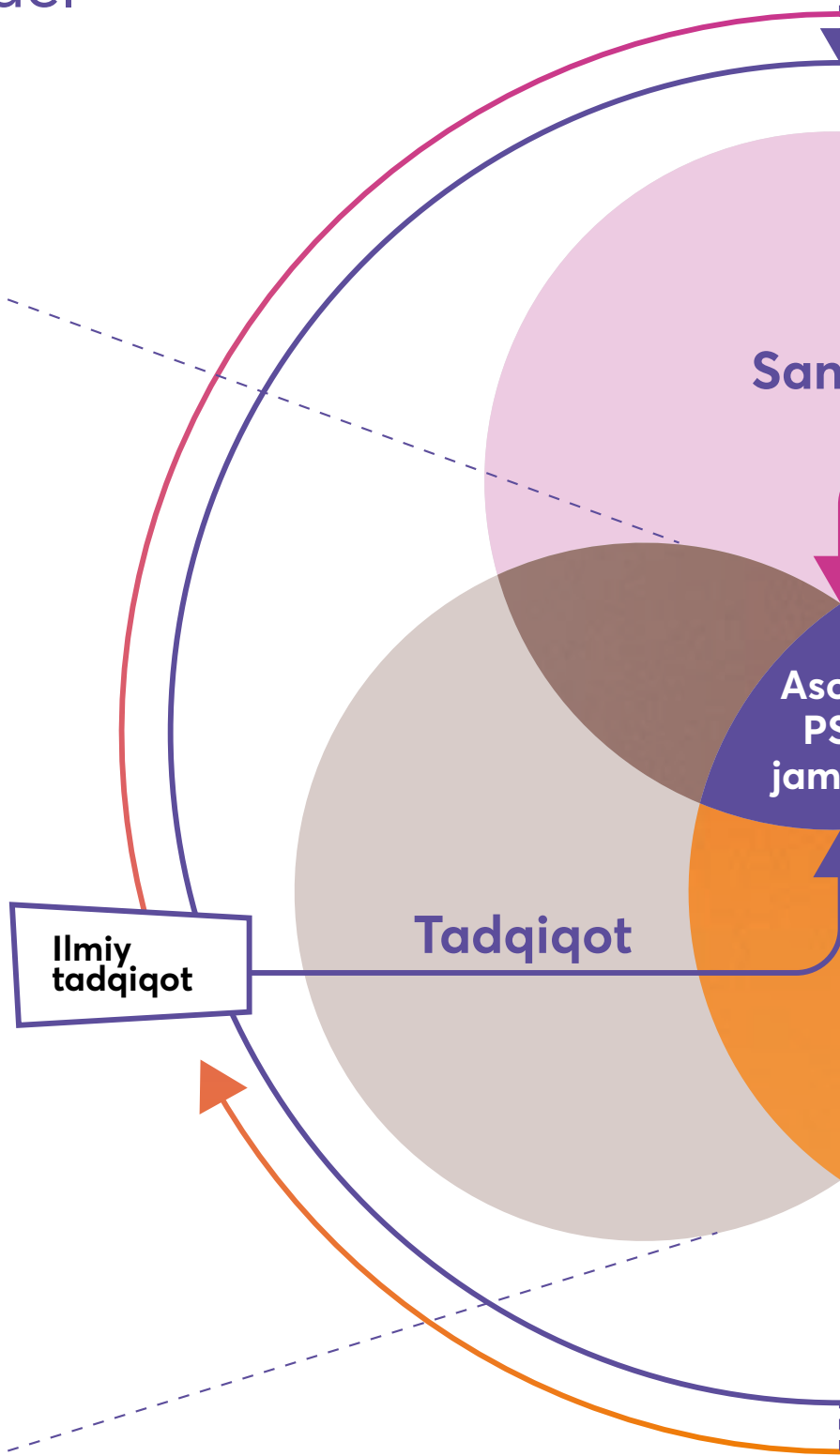
**Creative PEC 10 ta asosiy yo'nalishda
ishlaydi, bular quyidagilardir:**

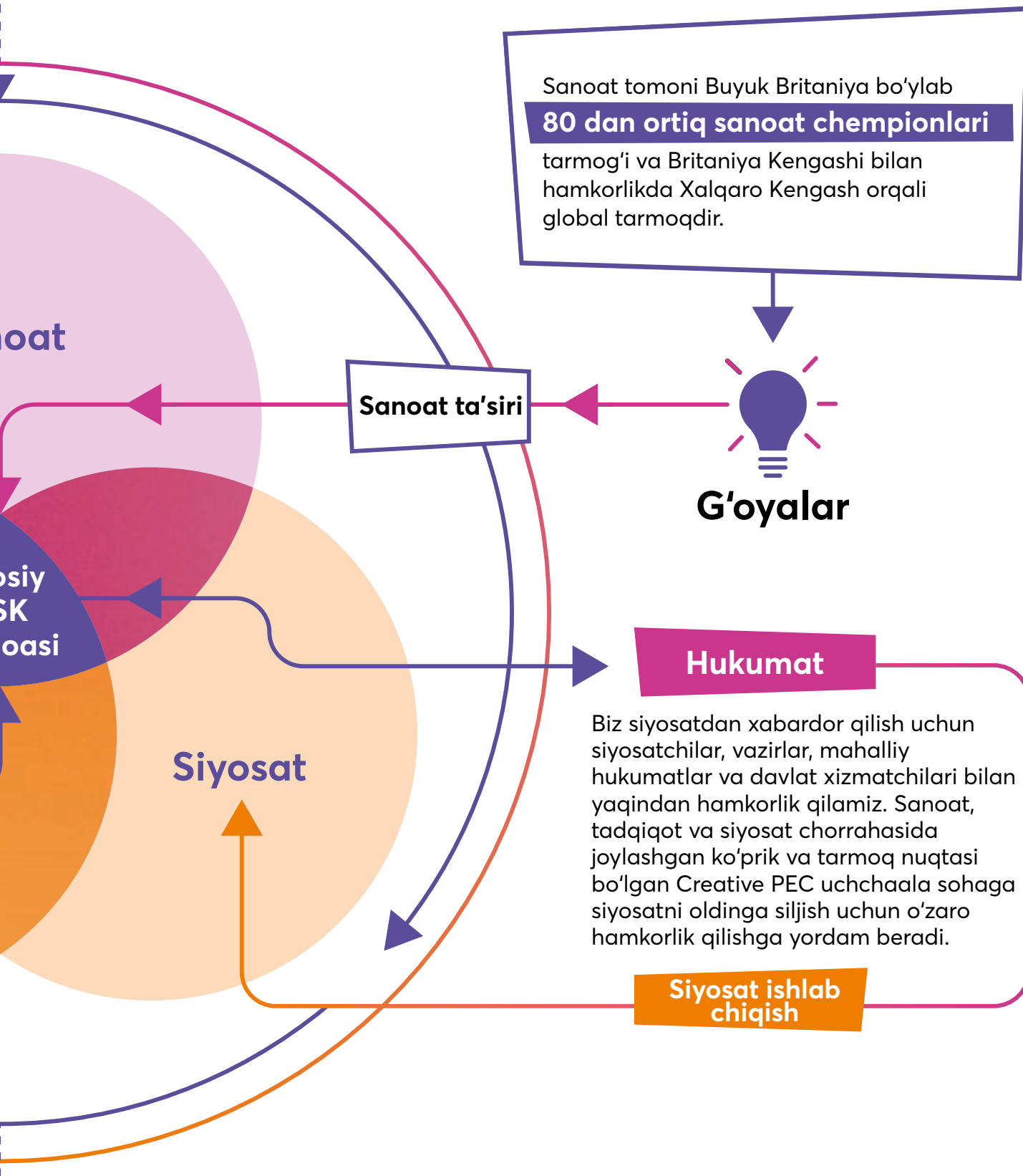
- Ijodiy sanoatlar geografiyasi
- San'at va madaniyatning ahamiyati
- Xalqaro, savdo va immigratsiya
- Malakalar, kasblar va ta'lim
- Intellektual mulk va tartibga solish
- Ilmiy-tadqiqotlar va innovatsiyalar
- Xilma-xillik va inkluzivlik
- Biznes modellari va moliyaga kirish
- Davlat teleradioeshittirishlari
- Iqlim

**Creative Industries
Policy and
Evidence Centre**

Creative PEC: O'ziga xos model

Creative PEC o'zining bilim almashinuviga integratsiyalangan yondashuvda o'ziga xosdir. Biz Creative PEC tadqiqotchilari va Siyosat bo'limi xodimlarini asosiy manfaatdor tomonlarimiz siyosatini rejalashtirish, loyihalash va taqdim etish jarayonlariga kiritdik. Bu "integratsiyalanganlik" ko'proq tadqiqotchilar va soha mutaxassislariga siyosatdan savodxon bo'lishga yordam berish va siyosatchilarni ma'lumotlar va tadqiqot dalillaridan foydalanishda ko'proq mahoratga ega bo'lishga yordam berish imkoniyatini ochadi.

Sanoat tomoni Buyuk Britaniya bo'ylab
80 dan ortiq sanoat chempionlari

tarmog'i va Britaniya Kengashi bilan hamkorlikda Xalqaro Kengash orqali global tarmoqdir.

G'oyalar

Sanoat ta'siri

Hukumat

Biz siyosatdan xabardor qilish uchun siyosatchilar, vazirlar, mahalliy hukumatlar va davlat xizmatchilari bilan yaqindan hamkorlik qilamiz. Sanoat, tadqiqot va siyosat chorrahasida joylashgan ko'prik va tarmoq nuqtasi bo'lgan Creative PEC uchchaala sohaga siyosatni oldinga siljish uchun o'zaro hamkorlik qilishga yordam beradi.

Siyosat ishlab chiqish

Siyosat

Sanoat

**Siyosiy
SK
oasi**

**Ijodiy sanoat siyosati va dalillar
markazi: Integratsiyalangan
bilimlar almashinuvi**

**Creative PEC 10 ta asosiy yo'nalishda
ishlaydi, bular quyidagilardir:**

- Ijodiy sanoatlar geografiyasi
- San'at va madaniyatning ahamiyati
- Xalqaro, savdo va immigratsiya
- Malakalar, kasblar va ta'lim
- Intellektual mulk va tartibga solish
- Ilmiy-tadqiqotlar va innovatsiyalar
- Xilma-xillik va inkluzivlik
- Biznes modellari va moliyaga kirish
- Davlat teleradioeshittirishlari
- Iqlim

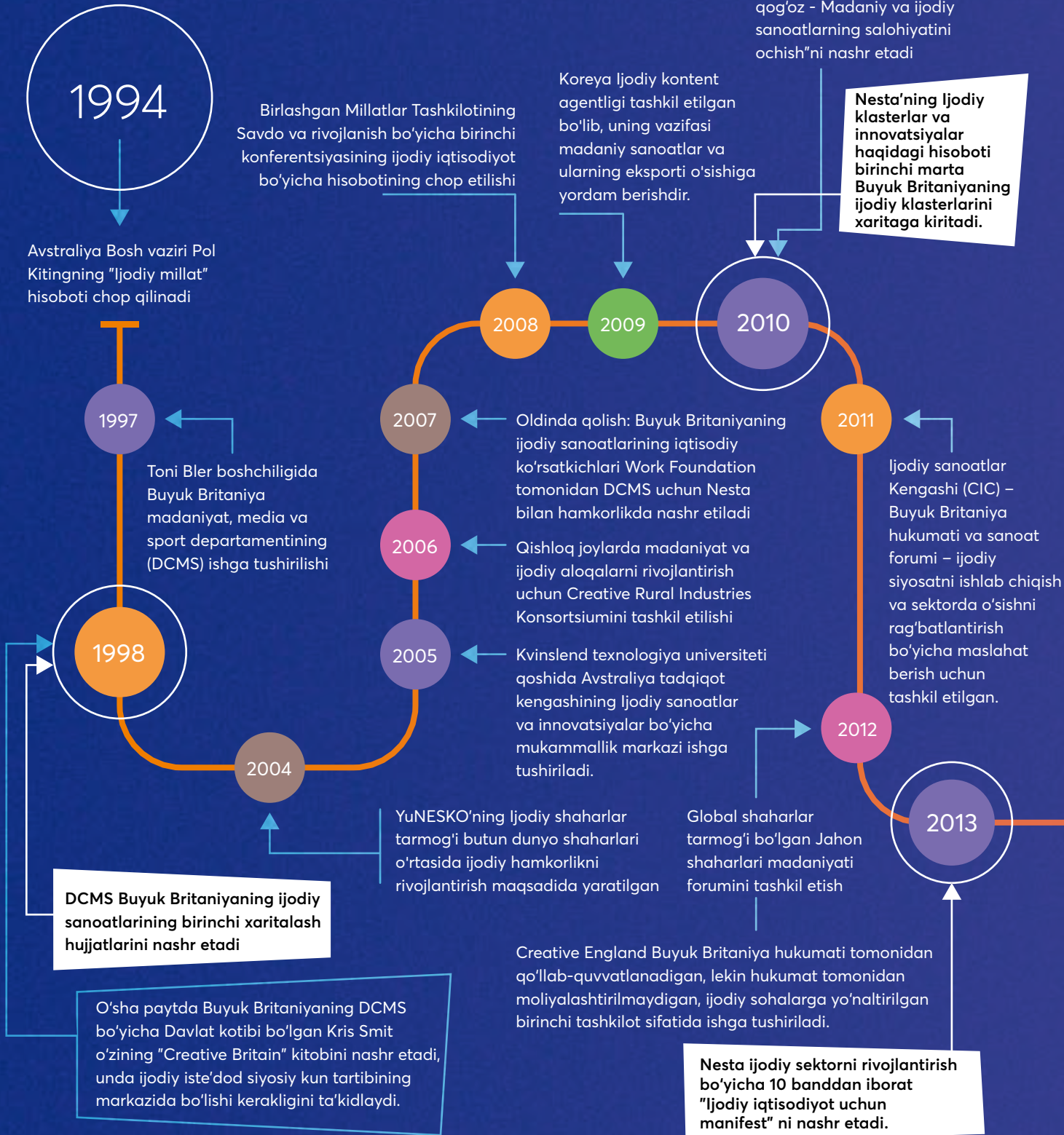
**Creative Industries
Policy and
Evidence Centre**

Ijodiy sanoatlar: Vaqt jadvali

Ijodiy Shotlandiya 2010 yilda Davlat xizmatlarini isloh qilish to'g'risidagi qonun (Shotlandiya) qabul qilinishi orqali yaratiladi va Shotlandiya ekrani va Shotlandiya badiiy kengashining funksiyalarini meros qilib oladi.

Yevropa Komissiyasi "Yashil qog'oz - Madaniy va ijodiy sanoatlarning salohiyatini ochish"ni nashr etadi

Nesta'ning Ijodiy klasterlar va innovatsiyalar haqidagi hisoboti birinchi marta Buyuk Britaniyaning ijodiy klasterlarini xaritada kiritadi.

Buyuk Britaniyaning sanoat strategiyasining bir qismi sifatida hukumat va ijodiy sanoatlar sektori CIC orqali ijodiy bizneslarga o'sishni ochish uchun Sektor bitimini kelishib oldilar.

DCMS ning "Creative Industries Economic Estimates" - Buyuk Britaniyaning Sektorlar Iqtisodiy Baholashlarining bir qismi - Statistika tartibga solish idorasi tomonidan rasmiy statistik maqomini oladi.

San'at va gumanitar fanlar bo'yicha tadqiqot kengashi (AHRC) tomonidan moliyalashtiriladigan, Nesta boshchiligidagi Creative PEC ijodiy sanoatlarni qanday rivojlantirish bo'yicha yuqori sifatli tadqiqotlar, siyosat va dalillarni ishlab chiqarish uchun ishga tushirildi.

Buyuk Britaniyaning sanoat strategiyasi nashr etilgan bo'lib, u sanoat va hukumatni ish o'rinlarini yaratish va qo'llab-quvvatlash uchun birlashtiradi

Ijodiy Yevropa dasturining ishga tushirilishi

DCMS Nesta'ning ijodiy sohalarning dinamik xaritasini qabul qiladi

Ser Jon Sorrell Buyuk Britaniyaning ijodiy sektorini himoya qiluvchi milliy tashkilot bo'lgan Ijodiy sanoatlar feredatsiyasini tashkil qiladi.

Nesta'ning Ijodkor millat Buyuk Britaniyaning ijodiy sanoatlarini xaritalashtiradi

Greater London hududi ma'muriyati Londonning san'atkorlar va ijodiy korxonalar doimiy va arzon ishlash uchun joy topishi mumkin bo'lgan hududlarni loyihalash bo'yicha merlik tashabbusi bo'lgan Creative Enterprise Zones'ni ishga tushiradi.

Ijodiy iqtisodiyot bo'yicha Butunjahon konferentsiyasi tuziladi
Kelajak ekranlari Shimoliy Irlandiya (ShI) Olster universiteti va Belfast qirolicha universiteti tomonidan ShI iqtisodiyotini rivojlantirishda ijodiy sohalarni o'ynashi mumkin bo'lgan rolni yaxshiroq tushunish uchun ishga tushiriladi.

Creative Wales Uels hukumati tomonidan Uelsdagi ijodiy sanoatlarni qo'llab-quvvatlash agentligi sifatida tashkil etiladi.

2021

2020

2019

2017

2015

2014

2018

2022

2021

2022

2023

Buyuk Britaniya hukumati "Tekislash oq qog'oz" ning Buyuk Britaniyadagi geografik tengsizlikka barham berish maqsadini ko'zlab nashr etilishi strategiya doirasidagi ijodiy sanoatlarning o'rnini ta'kidlaydi.

CIC Buyuk Britaniya hukumati bilan ijodiy sanoatlar uchun Sektor qarashini shakllantirish uchun yaqindan hamkorlik qiladi

EIT Madaniyat va ijodkorlik bilim va innovatsiyalar hamjamiyati butun Yevropadan hamkorlarni birlashtirish uchun ishga tushiriladi.

Creative PEC Nyukasl/RSAGA istiqbolli egizak-xabli modelda ko'chib o'tadi

Ijodiy sanoatlar federatsiyasi va Ijodiy Angliya yangi brend identifikatori va "ijodiy sektorni ulash va kuchaytirish" missiyasi bilan Ijodiy Buyuk Britaniya sifatida qayta ishga tushiriladi

Barqaror rivojlanish uchun Ijodiy iqtisodiyotning BMT xalqaro yili

Madaniy va Ijodiy sanoatlarning Global kun tartibi Creative PEC Xalqaro kengashi tomonidan chop qilinadi, tuziladi.

Ijodiy sanoatlar Shotlandiya 2019-2020 yillarga mo'ljallangan Iqtisodiy harakatlar rejasida samaradorlikni va o'sishni oshirish uchun mavjud afzalliklarga asoslanishi mumkin bo'lgan o'sish sohasi sifatida belgilanadi.

So'rovlar va veb-qirayish orqali Buyuk Britaniyaning ijodiy mikroklasterlarining keng qamrovli xaritasini taqdim etuvchi Creative Radar nashri.

Augar sharhining nashr etilishi (18 yoshdan keyingi ta'lim va moliyalashtirish)

Madaniy shaharlar so'rovi nashr etiladi

Mundarija

- 6 So'zboshi
- 8 Kreativ Britaniya: O'z yo'lini topayaptimi?
- 22 Ijodiy sanoatlar geografiyasi
- 26 San'at va madaniyatning ahamiyati
- 30 Xalqaro, savdo va immigratsiya
- 34 Malakalar, kasblar va ta'lim
- 38 Intellektual mulk va tartibga solish
- 42 Ilmiy-tadqiqotlar va innovatsiyalar
- 46 Xilma-xillik va inkluzivlik
- 50 Biznes modellari va moliyaga kirish
- 54 Davlat teleradioeshittirishlari
- 58 Iqlim
- 62 Creative PEC'ning Xalqaro kengashi
- 63 E'tirof va mualliflar haqida ma'lumot
- 64 Adabiyotlar ro'yxati

Mualliflar

Hasan Bakhshi, Dr Josh Siepel, Prof. Bruce Tether, Prof. Neil Lee, Nia Thomas, Dr Jenny Kidd, Syima Aslam, Prof. Giorgio Fazio, Eliza Easton, Tom Adeyoola, Lesley Giles, Heather Carey, Tom Philipson, Prof. Martin Kretschmer, Prof. Philip Schlesinger, Chris Michaels, Sarah Ellis, Prof. Dave O'Brien, Tolu Stedford, Maria Tanjala, Prof. Stuart Allan, Patrick Younge, Alison Tickell, Stephen Bennett

Chiqish tartibida

So'zboshi →

Professor Christopher Smith,
San'at va gumanitar fanlar
bo'yicha tadqiqot Kengashi
ijrochi Raisi

Barchamiz ijodkorlik muhimligini bilamiz va bu o'sish, malakalar va ijtimoiy foyda keltirishini hammamiz bilamiz.

Shuningdek, biz ijodiy sohalar, jumladan, tenglik, xilma-xillik va inkluzivlik, geografik taqsimot va mehnat sharoitlarining sifati bilan bog'liq muammolardan xoli emasligini ham bilamiz.

Va biz bilamizki, biz ijodiy sohalarga, ayniqsa biznes talablariga mos keladigan investitsiya mexanizmlari bilan bog'langan va strategik tadqiqot va ishlanmalar (AR&D) infratuzilmasini qo'llab-quvvatlashga sarmoya kiritishimiz kerak. Shuningdek, biz universitetlar va kichik va o'rta korxonalar (KO'K) o'rtasidagi yaqin munosabatlarga asoslanib, mahalliyashtirilgan va integratsiyalashgan ilmiy-tadqiqot ekotizimlarining o'sishini qo'llab-quvvatlashimiz kerak. Bu sanoatning iqtisodiy o'sish, ko'nikmalarni egallash va ishlab chiqarishda isbotlangan muvaffaqiyatiga va ijobiy ta'sir ko'rsatishiga asoslanadi.

Yaratuvchi sanoat tarmoqlarida ijodkorlik va texnologiyaning maxsus kombinatsiyasi bo'lgan Createch o'zini boshqa texnologiya sohalari kabi tutadi va ilmiy-tadqiqot ishlarini olib boradi va ijodiy industriyalar kun tartibini oshirishga hissa qo'shish, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni ko'paytirish, maktabdan tortib umrbod ta'limga o'tishgacha ko'nikmalar olishni qo'llab-quvvatlash, aqliy va jismoniy salomatlik muammolarini hal qilish va aniq nol kun tartibini tushunarli va erishish mumkin qilish uchun katta salohiyatga ega.

Ammo bularning barchasini qayerdan bilamiz? Javob oddiy - dalil, ta'sir va samaradorlik uchun nazorat qilinadigan qo'llab-quvvatlovchi siyosat. Bizning ko'p bilimlarimizga asos bo'lgan landshaftdagi asosiy o'zgarish - bu Hasan Bakhshi boshchiligidagi Ijodiy PECning ajoyib jamoa bilan kelishi va AHRC tomonidan g'urur bilan qo'llab-quvvatlanishi.

Yaratilganidan beri Creative PEC o'z jamoasini ijodiy sohalarni shakllantiruvchi va boshqaradiganlar bilan yaqin hamkorlik orqali dalillarga asoslangan siyosatni rejalashtirish, loyihalash va taqdim etishga jalb qildi. Bu yondashuv orqali Creative PEC o'zining kuchi va o'ziga xosligini oladi, uning tadqiqotchilari siyosatga savodxon bo'lishadi va siyosatchilar ko'proq tadqiqot va dalillarga asoslangan bo'lishadi.

Oxirgi besh yil ichida Creative PEC batafsil tadqiqotlar, siyosiy hujjatlar, brifinglar va boshqa muhim ma'lumotlarni ishlab chiqdi, bu hukumat, mahalliy hokimiyat organlari, sektor organlari va ularning rahbarlari tomonidan oqilona va yaxshiroq qarorlar qabul qilish imkonini berdi. Shuningdek, u innovatsiyalar va rivojlanishga bebaho hissa qo'shdi. Biz Nestaga Creative PEC ni qabul qilgani va uning ishini qo'llab-quvvatlagani uchun minnatdormiz.

Ijodiy sohalar qiziqarli pandemiyani boshdan kechirdi. Ba'zi kichik tarmoqlar vayron bo'ldi va faqat hukumat aralashuvi bilan saqlanib qoldi; boshqalar, ayniqsa raqamli, virtual va kengaytirilgan reallik o'z qadr-qimmatini isbotladi va tezlashdi. Endi ularning barchasi gibrid dunyoning qiyinchiliklariga duch kelishmoqda.

Davlat moliyasi cheklangan, ammo investitsiyalar zarur va tarqoq bo'lib qolmoqda. Biz cheklangan resurslar bilan yaxshiroq ish qilishimiz mumkinligini bilamiz; diqqatimizni jamlab, sa'y-harakatlarimizni birlashtirishimiz kerak.

Qisqasi, ish endigina boshlandi. Creative PEC qo'llab-quvvatlagan va xabardor qilgan bo'lajak Creative Industries Sector Vision ko'nikmalar va ijtimoiy ta'sirga ko'proq e'tibor berishni talab qilib, yangi maqsad va ambitsiyalarni belgilaydi.

Ishonamanki, ijodiy sohalar noqulay qo'shimcha mehmon bo'lishdan mahalliy va global muammolarimizni hal qilishda taniqli va muhim hamkorga aylanish arafasidadirlar. Ijodiy sohalar ixtiyoriy qo'shimcha emas; ular bizning 21-asr jamiyatimiz va iqtisodiyotimizdagi o'zgarishlarni boshqarmoqda.

To'g'ri siyosat qarorlarini qabul qilish uchun bizga ishonchli dalillar va ishonchli maslahat kerak bo'ladi. Bu hisobotda Creative PEC qanday qilib xolis, halol, ishonchli va qiyin ovoz sifatida munozaralar va qarorlar markazida bo'lganini ko'p va aniq ko'rsatib beradi.

Kelgusi yillarda harakat qilishimizga yordam berish uchun bizga bu aniq qadriyatlar kerak bo'lgani sababli, AHRC Creative PEC uchun sektor va boshqa moliyalashtiruvchilar bilan birgalikda Creative Industries Sector Visionni qo'llab-quvvatlash va Buyuk Britaniyaga kerak bo'lgan va bunga loyiq bo'lgan yorqin ijodiy kelajakka erishishga intilish uchun yangi uy va moliyalashtirishning yangi bosqichiga sarmoya kiritish majburiyatini oldi.

Creative PEC ning keyingi bosqichida uning imkoniyatlari Nyukasl universiteti va RSA tomonidan mezbonlik qiladigan egizak markazlar bo'ylab gullab-yashnashidan, uning Buyuk Britaniya bo'ylab ta'sirini kuchaytirishidan va yangi hamkorlik aloqalarini o'rnatishidan mamnunmiz. Kuchli tomonlarning bu kombinatsiyasi strategik ambitsiyalarga chambarchas bog'liq bo'lib, mintaqalar, vakolatli davlatlar va xalqaro miqyosda ishtirok etish, targ'ib qilish va hamkorlik qilish uchun noyob imkoniyat yaratadi. ■

Kreativ Britaniya: O'z yo'lini topayaptimi?

Hasan Bahshi (Nesta)

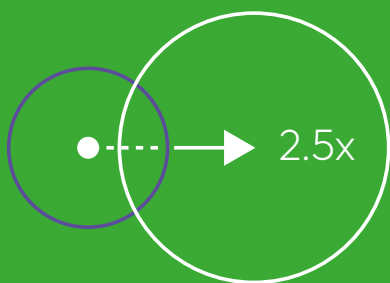
Bu yil Ian Xargrives, Juan Mateos-Garcia va men Creative Britain - 1990-yillarning oxirida Buyuk Britaniya tomonidan yaratilgan ijodiy sohalarni qo'llab-quvvatlashga yondashuv - o'z yo'lini yo'qotganini taklif qilgan Kreativ iqtisodiyot uchun manifestning 10 yilligini nishonlaydi (Bakhshi va boshqalar, 2013). Madaniyat, ommaviy axborot vositalari va sport bo'yicha davlat kotibi bo'lgan Chris Smith tomonidan tahrirlangan nutqlar to'plamida atama sifatida yaratilgan "Creative Britain" davlat siyosati loyihasi bo'lib, san'at va ommaviy axborot vositalarining yaqqol asosiy hududidan tashqarida reklama, dizayn va yangi paydo bo'lgan raqamli iqtisodiyot sohaslarini qamrab olgan.

Manifestda Creative Britain loyihasi sustlashganini aytdik, chunki siyosatchilar kreativ industriyalarni tez rivojlanayotgan va izchil sektor sifatida ko'rishgan, lekin tartibga solish, intellektual mulk, ta'lim va ko'nikmalar, jamoat xizmatlarini ko'rsatish (PSB) va tadqiqot va ishlanmalar (R&D) va innovatsiyalar kabi siyosatning asosiy sohalari uchun oqibatlarini yetarlicha tushuna olmaganlar. Manifesto nashr etilganidan beri o'n yil o'tdi va sanoat, siyosatchilar va tadqiqot hamjamiyatiga ijodiy sohalar uchun dalillar sifati ko'rsatkichlar va tadqiqotchilar uchun bosqichma-bosqich o'zgarishlarni ta'minlash uchun mas'ul bo'lgan Creative Industries Policy and Evidence Center (Creative PEC) tadqiqot markazi tashkil etilganiga besh yil to'ldi. Shuning uchun Manifestdan keyingi muhim siyosiy o'zgarishlar va siyosatchilar o'z ramkalarini sektorning o'ziga xos ehtiyojlarini qondirish uchun moslashtirgani yoki yo'qligi, qisqasi, Kreativ Britaniya endi o'z yo'lini topgani yoki yo'qligi haqida o'ylash o'z vaqtidagidek tuyuladi.

Asoslarni to'g'ri tushinish: Ta'riflar va statistika

Ijodiy sohalar uchun statistik ma'lumotlar bugungi kunda 10 yil oldingiga qaraganda ancha kuchli. O'sha paytda Madaniyat, ommaviy axborot vositalari va sport vazirligi (DCMS) ba'zi kichik tarmoqlarni (masalan, dizayn yoki reklama) ijodiy deb belgilash metodologiyasini nashr etmagan edi. Bu kamchilik hukumatning ijodiy sohalarga oid statistik ma'lumotlarining ravshanligi va foydaliligiga putur yetkazdi. Nesta buni Manifest tomonidan qo'llab-quvvatlangan va 2015-yilda DCMS tomonidan qabul qilingan Dinamik xaritalash metodologiyasida ko'rib chiqdi (Bakhshi, 2020). Bu tadqiqot shuni ko'rsatdiki, iqtisoddagi kichik miqdordagi sanoat kichik tarmoqlari boshqalardan ijodiy kasblarda (masalan, mahsulot dizaynerlari va reklama hisobi menejerlari) ishlaydigan ishchi kuchining juda yuqori foizi bilan ajralib turadi. Shunday qilib, ishchi kuchi o'rtasidagi ijodiy intensivlikning yuqori darajasi turli xil tarmoqlar guruhini belgilovchi xususiyatga aylandi.

„ 2021-yilda ijodkorlik tarmoqlari 2,3 million ish o'rnini tashkil etdi va ularning yalpi qo'shilgan qiymati (YQQ) 2011 va 2019 yillar oralig'ida real ko'rsatkichlarda 41,4% ga o'sdi, bu butun Buyuk Britaniya iqtisodiyoti erishganidan 2,5 baravar ko'proq. „

2018-yilda DCMS Creative Industries Estimates – DCMS Sectors Economic Estimates (Buyuk Britaniya DCMS, 2022a) tarkibiga kiruvchi – Statistika tartibiga solish boshqarmasi rasmiy statistika maqomini oldi. Ular 2021-yilda ijodiy sohalar 2,3 million ish o'rnini tashkil etganini ko'rsatdi (Buyuk Britaniya DCMS, 2022c) va ularning yalpi qo'shilgan qiymati (YQQ) 2011-2019-yillar oralig'ida real ko'rsatkichlarda 41,4% ga oshgan, bu butun Buyuk Britaniya iqtisodiyoti erishganidan 2,5 baravar ko'proq (Buyuk Britaniya DCMS, 2021). Yevropa Komissiyasining 2022 yilgi hisobotida Dinamik xaritalash "ijodiy sohalarni tasniflashning jahon standartiga aylandi va u Buyuk Britaniyadan tashqarida ham keng tarqalgan. Bizning ma'lumotimizga ko'ra, kengroq qabul qilingan ijodiy sohalarning boshqa tasnifi yo'q" (Vilares va boshq., 2022, 86-bet).

DCMS tomonidan e'lon qilingan statistik ma'lumotlarning yaxshilanishiga qaramay, hukumat nashrlarida kamchiliklar mavjud. Ijodiy sohalar uchun DCMS statistikasi Milliy statistika idorasi (ONS) tomonidan korxonalarini faoliyati turlari bo'yicha tasniflash uchun foydalaniladigan Standart sanoat tasnifidagi (SIC) to'rt xonali kodlarning nozik darajalari bilan aniqlangan kichik tarmoqlarga asoslanadi. Biroq ONS va boshqa davlat idoralari tomonidan e'lon qilingan sektoral statistik nashrlar - hukumat siyosatining asosiy tayanchi, odatda, ijodiy bo'lmagan sohalar bilan ijodiy kichik tarmoqlarni jamlaydigan past aniqlikdagi ikki yoki uch xonali SIC kodlaridan foydalanadi.

Bu yondashuv ijodiy sohalar uchun hisob-kitoblarni istisno qilishning yon ta'siriga ega. Natijada, prinsipial jihatdan ma'lumotlar mavjud bo'lganda ham bu sektorning hissasi siyosatni baholashda yashirin bo'lib qoladi yoki eng yomoni, SIC'da alohida belgilangan sektor, san'at, ko'ngilochar va dam olish toifasi bilan aralashtiriladi. Masalan, Ta'lim vazirligining (DfE) oliy ta'lim siyosati bo'yicha 2022-yilgi maslahat hujjati oliy ta'lim muassasasini Buyuk Britaniyaning kelajakdagi sanoatining ta'lim ehtiyojlarini qondirishga chaqirdi (Buyuk Britaniya DfE, 2022). Shunga qaramay, DfE tomonidan e'lon qilingan bitiruv natijalari bo'yicha tarmoq statistikasi sektorlar bo'yicha bitiruvchilarning daromadlari to'g'risida faqat uch xonali SIC darajasida hisobot berishda davom etadi va shu bilan ijodiy sohalar uchun hisob-kitoblarni bekor qiladi (Buyuk Britaniya hukumati, 2022b).

Bundan tashqari, SIC har doim ham ijodiy sohalarni tashkil etuvchi kichik tarmoqlar spektrini to'g'ri ko'rsatmaydi. Hunarmandchilik va dizayn kengroq iqtisodiyotdagi ijodiy sohalardan tashqari SIC kodlarida korxonalarining katta qismi topilgan ikkita misoldir.

Ijodiy ta'limga ustuvor ahamiyat berish vaqti

So'nggi o'n yil ichida mamlakatning fan, texnologiya, muhandislik va matematika (STEM) sohasidagi imkoniyatlarini yaxshilash zarurati Angliyada ta'lim bo'yicha ketma-ket siyosat bayonotlarida izchil mavzu bo'lib kelgan (Buyuk Britaniya DfE, 2021; Buyuk Britaniya g'aznachiligi, 2021). Ijodiy sohalar bu e'tibordan, xususan, ingliz maktablarida kompyuter o'quv dasturini isloh qilish orqali foyda ko'rdi. Bu islohotlar Nesta'ning video o'yinlar va vizual effektlar sanoatining Next Gen ko'nikmalarini ko'rib chiqishda berilgan tavsiyalarga amal qilgan holda kompyuter fanlari va kompyuter dasturlashning ahamiyatini oshirdi (Nesta, 2013).

Biroq hukumatlar sanoat ehtiyojlarini qondirish uchun kuchliroq texnik-ta'lim yo'llarini ishlab chiqishga harakat qilar ekan, ijodiy sohalarini ko'rib chiqish keyinchalik o'ylangan narsa kabi ko'rinishda davom etdi. Bu nima uchun sektor odatda hech bo'lmaganda Angliyada ta'lim va malaka siyosatida faqat reaktiv rol o'ynaganini tushuntiradi. Ijodiy industriya himoyachilari hukumatga bu sohalarida ish tashkil etishning o'ziga xos usullarini tushuntirish va tuzatuvchi tuzatishlar taklif qilish bilan cheklanib qolishdi. Misol uchun, ular an'anaviy shogirdlikdan farqli o'laroq, shogirdga o'qishni yakunlash uchun bir nechta qisqa muddatli mehnat shartnomalarini bajarishga imkon beradigan ko'chma shogirdlik uchun da'vo qilishi kerak edi. Sektorning iqtisodiy o'sishga qo'shgan katta hissasi bilan ta'minlangan yanada faol yondashuv 16 yoshdan keyin va umrbod ta'lim tashabbuslarini amalga oshirish uchun siyosatni shakllantirishda dastlab ijodiy sohalarini jalb qilish bo'ladi.

Shu bilan birga, vaqt o'tishi bilan ishchi kuchida ijodiy qobiliyatlarning ahamiyati ortib borishi ma'lum bo'ldi. Sun'iy intellekt (AI) va mobil robototexnika texnologiyalarining o'sishi avtomatlashtirish haqida yangi qo'rquvlarni keltirib chiqardi, bu avvalgi to'lqinlardan farqli o'laroq, yuqori bilimga ega, ko'nikmalarni talab qiladigan ishlarga tahdid soladi. Biroq keng tarqalgan tadqiqot xulosasi shundaki, ijodiy ishlar avtomatlashtirishga nisbatan ancha

chidamli (Bakhshi, Frey, va boshqa., 2015) va ish beruvchilar o'ziga xoslik, g'oyalar ravonligi va murakkab muammolarni hal qilish kabi ijodiy qobiliyatlarni tobora ko'proq talab qiladi. Ijodiy raqamli ko'nikmalarga bo'lgan talab ayniqsa tez o'sib boradi (Bakhshi va boshqalar, 2019).

Bu tushunchalarga qaramay, ingliz hukumatlari ta'lim siyosatida ijodiy qobiliyatlarni qadrsizlantirishdi. Maktablarda san'at va dizayn milliy o'quv dasturida birinchi o'ringa qo'yilmagan - bu ularning ingliz bakalavriyatiga kirmagani sababli - ular o'z maqsadini maktabdan keyingi to'garaklar va boshqa darsdan tashqari tadbirlarda (masalan, Sorrell fondi tomonidan boshqariladigan Milliy san'at va dizayn shanba klubi kabi) qo'llab-quvvatlash uchun qoldirilgan. Oliy ta'limda Augar sharhi malakalarning qiymati bitiruvchilarning ish haqiga qarab tor tarzda hisoblanishi kerakligini taklif qildi (Buyuk Britaniya DfE, 2019). Keyingi vazirlar bundan foydalanib, ijodiy san'at va dizayn kurslari talabalar uchun va shuning natijasida jamiyat uchun past qiymatga ega. Bunday dalillar yangi ko'nikmalar va texnologiyalar ta'lim o'quv dasturini ishlab chiquvchilardan moslashuvchan fikrlashni talab qiladigan sanoat sharoitida tarixiy daromad ma'lumotlarining cheklavlarini ochib beradi. Ular, shuningdek, tasviriy va sahna san'ati kabi sohalarida ish o'rinlarining mashhurligi - ishchi

kuchining yuqoriligi - ish haqini ushlab turishini tan olmaydi (Vignoles, 2021).

Ijodkorlik Angliyada maktab o'quv dasturidan butunlay chiqarib tashlangandek tuyulsa-da, Uelsdagi yangi o'quv dasturi (2022-yil sentabr oyida boshlangan) uning oltita ustunidan biri sifatida Ekspressiv san'atni o'z ichiga oladi. Bu beshta fanni qamrab oladi: san'at, raqs, drama, kino va raqamli media va musiqa. Uels hukumati buni tushuntiradiki: "Har bir fanning o'ziga xos bilim va ko'nikmalar to'plami mavjud bo'lsa-da, ular birgalikda ijodiy jarayonni baham ko'rishi tan olinadi" (Uels hukumati, 2020).

Shotlandiyada 2004 yil oxirida, o'sha paytdagi birinchi vazir Jek Makkonnel asosiy nutq so'zlaganidan ko'p o'tmay, "Mukammallik uchun yangi o'quv dasturi" joriy etildi. "Vakolatli hukumatimiz shaxsiy o'zgarishlar va ijtimoiy qarashlar uchun eng kuchli kuch sifatida inson tasavvurini, bizning tug'ma ijodimizni qo'llab-quvvatlash uchun jasorat va ishonchga ega bo'lishi kerak" (Shotlandiya

hukumati, 2004). Mukammallik uchun o'quv dasturi to'rtta asosiy kompetensiyani rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, ular doirasida ijodkorlik muhim omil bo'lishi mumkin va kerak edi. Biroq vaqt o'tishi bilan STEM ning o'sishi va erishishning an'anaviy o'lchovlariga yo'naltirilgan siyosatlar bilan raqobatlasha olmasligi, boshlang'ich va o'rta ta'limda ko'plab prinsiplar va transvers tushunchalar, masalan, ijodkorlik imkoniyatlarining susayishiga olib keldi. Bu shuni anglatadiki, Shotlandiya kuchli ijodiy oliy ta'lim taklifini saqlab qolsa-da, boshlang'ich va o'rta maktabdan sakrash yoshlar uchun katta ahamiyatga ega.

Shimoliy Irlandiyada, odatda, ijodiy ta'limning ahamiyati haqida tushuncha mavjud bo'lib, qisman Shimoliy Irlandiya ekranlarining an'anaviy o'quv dasturlari doirasini kengaytirish bo'yicha birinchi munozaralarda o'ynagan roli tufayli. Uning "Kengroq savodxonlik" (Shimoliy Irlandiya kino va televideniye komissiyasi, 2004) hisobotidan so'ng, ijodiy sohalarda ishlash imkoniyatlarini ko'rsatishda ta'sirchan bo'lgan harakatlanuvchi tasvir san'ati (GCSE va A darajasi) malakalari kiritildi. Yaqinda Future Screens NI (Mur, 2021) brokerlik ishi va City Deal Studio Ulster virtual ishlab chiqarish studiyasining paydo bo'lishi ijodiy ta'limni siyosatchilar tomonidan ko'proq nazorat ostiga oldi. Sektor uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lgan 10X Iqtisodiyot hujjati - hukumatning kelgusi 10 yilga mo'ljallangan iqtisodiy strategiyasi - ijodiy sohalarni rivojlanishning asosiy yo'nalishi sifatida nomlaydi, virtual ishlab chiqarish esa oltita strategiyaning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida nomlanadi (Shimoliy Irlandiya Iqtisodiyot vazirligi, 2021). Biroq bu tashabbuslar istiqbolli bo'lishi kerak: ular mojarodan eng ko'p zarar ko'rgan ishchi kuchining qismlariga aralashuvni o'z ichiga olmaydi. Shimoliy Irlandiyada hali ham ta'limni ta'minlashda jiddiy tafovut mavjud, chunki ta'limdagi eng yomon muvaffaqiyat ko'rsatkichlari yosh protestant erkaklar bilan bog'liq.

// Ijodiy ishlar avtomatlashtirishga nisbatan chidamliroq va ish beruvchilar o'ziga xoslik, g'oyalarning ravonligi va murakkab muammolarni hal qilish kabi ijodiy qobiliyatlarni tobora ko'proq talab qilmoqdalar. //

Ijodiy ilmiy-tadqiqot ishlarini kuchaytirish

Aksincha, ijodiy ilmiy-tadqiqot ishlari Kreativ Britaniya hukumatlari uchun katta e'tibor sohasi bo'lib kelgan. Ijodiy sohalar Buyuk Britaniyaning doimiy ravishda past mahsuldorligini oshirish vositasi sifatida ilmiy-tadqiqot ishlariga davlat investitsiyalarini ko'paytirish bo'yicha majburiyatlardan foyda ko'rdi. O'zining birinchi besh yilida San'at va gumanitar fanlar bo'yicha tadqiqot kengashining 55 million funt sterlinglik Creative Industries Clusters dasturi tomonidan moliyalashtirilgan Creative PEC o'zi ham bu rivojlanishdan manfaatdor bo'lgan (UKRI, 2023). Buyul Britaniyaning "Kelajak auditoriyasi" tadqiqotlari va innovatsiyalariga (UKRI) 39,3 mln funt sterling miqdoridagi immersiv texnologiyalar, virtual, aralash va qo'shimcha realikka bo'lgan sarmoyalari endi Britaniya kinosanoati va performans sanoatining virtual ishlab chiqarish imkoniyatlariga bo'lgan 76 mln funt sterling miqdoridagi davlat sarmoyalari bilan almashinadi (UKRI, 2022).

Ijodiy korxonalar ham ilmiy-tadqiqot ishlariga katta miqdorda sarmoya kiritdi. Biznes korxonalarini tadqiq etish va rivojlantirish so'rovi shuni ko'rsatdiki, 2018-yilda ilmiy-tadqiqot ishlarini ko'p talab qiluvchi dasturiy ta'minot va kompyuter xizmatlari sub'ekti hisobdan chiqarilsa ham ijodiy sohalarning ilmiy-tadqiqot investitsiyalaridagi ulushi YalMdagi ulushidan osongina oshib ketgan (Bakhshi, 2022). Afsuski, ilmiy-tadqiqotlar soliq imtiyozlarida qo'llaniladigan rasmiy ta'riflardan ijodiy sohalarning ilmiy-tadqiqot ishlarining ko'p qismini chiqarib tashlash siyosatning sohada keyingi ilmiy-tadqiqot ishlarini rag'batlantirish darajasiga to'sqinlik qiladi (Bakhshi va boshq., 2021). Xususan, ilmiy-tadqiqot ishlarini rag'batlantirish uchun soliq imtiyozlari ilmiy noaniqlikni bartaraf etishga qaratilgan, ammo hukumat soliq maqsadlarida tadqiqot va ishlanmalarining ma'nosi bo'yicha yo'riqnomasida shunday deydi: "Fan bu – fizikaviy va moddiy olamning tabiati va xarakterini tizimli o'rganishdir. San'at, gumanitar fanlar va ijtimoiy fanlar, jumladan, iqtisod sohasidagi ish bu Yo'riqnomaning maqsadlari

uchun fan emas" (Buyuk Britaniya Biznes, Innovatsiya va Ko'nikmalar vazirligi, 2010). Biroq san'at, gumanitar va ijtimoiy fanlar bo'yicha ilmiy-tadqiqot ishlari ijodiy sohalarida nomutanosib miqdordagi ilmiy-tadqiqot ishlarini tashkil etadi (Siepel va boshq., 2022).

Raqamli innovatsiyalarga ovozsiz yondashuv

Manifestda biz Buyuk Britaniya siyosatchilarining 2000-yillarning boshlarida o'z siyosat doiralarini Internetga moslashtirishda ikkilanishini tasvirlab berdik. Bu ikkilanish 2010-yillarda davom etdi va 2017 yilda DCMS raqamli texnologiyalarni o'zining bo'lim mas'uliyatiga singdirganda, diqqat markazida bo'ldi. Bu siyosatchilar uchun raqamli texnologiyalarning ijodiy sohalar siyosatiga ta'siri bilan to'liq kurashish imkoniyati bo'ldi. O'sha paytda hukmron internet platformalariga qarshi global tartibga solish raqamli bozorlardagi bozor kuchi va jamoatchilikka, xususan, yoshlarga onlayn zararlar haqida chuqur savollar tug'dirdi. Birinchisiga nisbatan hukumat 2021 yilgi jamoatchilik maslahatida (Buyuk Britaniya hukumati, 2022a) raqamli bozorlar uchun raqobatni qo'llab-quvvatlovchi yangi rejim bo'yicha o'z takliflarini taqdim etdi. Rejim Raqobat va bozorlar boshqarmasining yangi

raqamli bozorlar bo'limi tomonidan nazorat qilinadi. Onlayn zararlarga kelsak, o'ziga xos bahs-munozaralar video o'yinlardagi o'lja qutilarini tartibga solish, ularni bolalar uchun mavjud bo'lmagan va o'yinchilarga shaffof ma'lumotlarni taqdim etishni o'z ichiga oladi (Goddard, 2022). Video o'yinlar sanoati eng yaxshi amaliyotni aniqlash va yo'riqnomani ishlab chiqish bo'yicha taklif ustida ishlamoqda, garchi vazirlar tomonidan hali qaror qabul qilinmagan.

Yuqoridagi o'zgarishlarga qaramasdan, raqamli texnologiyalar va ijodiy sohalar bo'yicha juda kam faol siyosat strategiyasi mavjud. 5G xizmatlarini rivojlantirishni rag'batlantirishga qaratilgan 5G Create kabi DCMS homiylik qiladigan dasturlar bo'laklanib ketgan va kichik miqyosda bo'lgan. Ijodiy va raqamli ko'nikmalar bo'yicha hukumatning raqamli siyosatining asosiy rejalariga qo'shilish belgisi kam. Culture is Digital, 2018 yilgi strategiya hujjati bo'lib, u "texnologiyaning ijodiy kuchini ochishga" qaratilgan (Buyuk Britaniya DCMS, 2018), lekin tahlilchilar tomonidan harakatlarga yengil baho berilgan (Rayt va Grey, 2022). Musiqa striming industriasidagi bozor kuchi va san'atkorlarning daromadlariga ta'siri haqida xavotir bildirish hukumatga emas, parlamentning Raqamli, madaniyat, ommaviy axborot vositalari va sport bo'yicha saylangan qo'mitasiga qoldirildi (Buyuk Britaniya parlamenti Raqamli, Madaniyat palatasi, Media va sport qo'mitasi, 2021a). Mustaqil tadqiqotda Raqobat va bozorlar boshqarmasi iste'molchilar striming xizmatlari o'rtasida qattiq raqobatga yo'l ochgan raqamlashtirishdan foyda ko'rgan degan xulosaga keldi (Buyuk Britaniya raqobat va bozorlar boshqarmasi, 2022 yil). Hisobotda ko'pchilik san'atkorlarning kam daromad bilan bog'liq ahvoli e'tirof etilgan, ammo ularning "yozib olish bozorining konsentratsiya darajasi bilan bog'liq emasligi" va "na yozuvlar yorliqlari, na striming xizmatlarining" ijodkorlar bilan baham ko'rilishi mumkin bo'lgan sezilarli darajadagi ortiqcha foyda keltira olmasligi aytilgan (Buyuk Britaniya raqobat va bozorlar boshqarmasi, 2022). Binobarin, ijodkorlar bilan bog'liq muammolar raqobatni yaxshilash va foydani kamaytirishga qaratilgan chora-tadbirlar bilan hal etilmaydi va boshqa siyosat choralari orqali hal qilinishi kerak bo'ladi.

"Ijodiy va raqamli ko'nikmalar bo'yicha hukumatning raqamli siyosatining asosiy rejalariga qo'shilish belgisi kam."

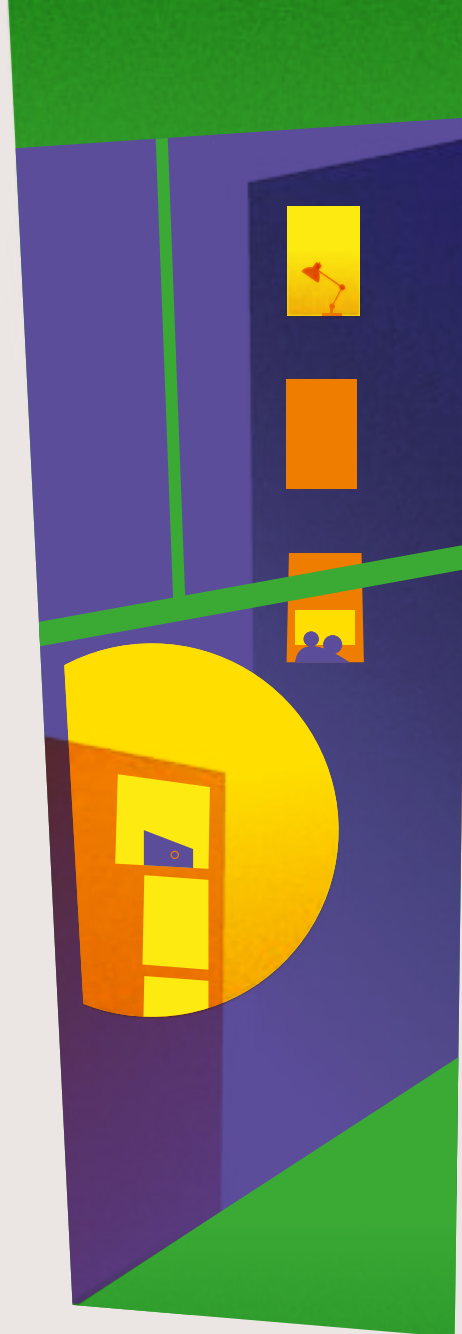
Raqamli texnologiyalar va ijodiy sohalar o'rtasidagi simbiotik aloqani tushunmaslik haqidagi xavotirlar 2023 yilda raqamli texnologiyalarni DCMSdan yangi tashkil etilgan Fan, innovatsiyalar va texnologiyalar bo'limiga ko'chirish to'g'risidagi qaror bilan kuchayishi mumkin. Yozish vaqtida bu ijodiy industriya siyosati uchun nimani anglatishi hali aniq emas.

PSB ning o'zgaruvchan manzarasi

Striming, shuningdek, jamoatchilikning televizor tomosha qilish uslubini o'zgartirdi. 2017 va 2022 yillar oralig'ida teleko'rsatuvlarni tomosha qiladigan yoshlarning ulushi deyarli 80% dan 50% gacha kamaydi (Davi, 2022). Buyuk Britaniya uy xo'jaliklarining qariyb 60% hozirda talab bo'yicha kamida bitta video obuna (SVOD) xizmatiga obuna bo'lishadi (Buyuk Britaniya parlamenti palatasining raqamli, madaniyat, media va sport qo'mitasi, 2021b, 6-bet). Ajablanarlisi shundaki, ulardan foydalanish birinchi milliy karantin paytida 55 yoshdan oshganlar orasida tez o'sdi (Buyuk Britaniya DCMS, 2022d, 12-bet). Bunday o'zgarishlar PSBning qiymat taklifi va uning yangilangan siyosatini hal qilish bo'yicha asosiy savollarni tug'diradi (Chivers & Allan, 2022). Buyuk Britaniyaning kengaytirilgan ommaviy axborot vositalari PSB kontekstida ilgari amalga oshirib bo'lmaydigan yoki istalmagan qanday yangi qadriyatlar yoki majburiyatlarni bajarishga intilishi mumkin? SVOD va ijtimoiy media platformalari kabi boshqa tijorat (PSB bo'lmagan) media tashkilotlari qayta ko'rib chiqilgan ijtimoiy qiymat doirasiga hissa qo'shishda qanday rol o'ynashi mumkin va Buyuk Britaniyaning mavjud davlat teleradiokompaniyalari Buyuk Britaniya siyosatining asosiy maqsadlarni eng yaxshi tarzda qo'llab-quvvatlash uchun qanday o'zgarishi kerak? Bunday savollar doimiy ravishda Ofcom va Jamoatlar palatasi va Lordlar palatasining tanlangan qo'mitalaridan olingan PSB kelajagi to'g'risida hisobotlar oqimida

muhokama qilindi (Ofcom, 2020b; Buyuk Britaniya palatasining raqamli, madaniyat, media va sport qo'mitasi, 2021b; Buyuk Britaniya Lordlar palatasining aloqa va raqamli qo'mitasi, 2022).

Buyuk Britaniyaning PSB tizimining markazida BBC yotadi. BBC'ning 2017-yilda yangilangan Nizomida bayon etilgan jamoat maqsadlari BBC kreativ iqtisodiyotga, xususan, mamlakatlar va mintaqalardagi ishlab chiqarish ekotizimlariga katta hissa qo'shishini birinchi marta tan oldi. Buning siyosiy oqibatlariga olib kelishini tan olib, Ofcom PSB ning besh yillik sharhida "Buyuk Britaniyadagi ijodiy iqtisodlarni qo'llab-quvvatlashdagi" o'z rolini ta'kidladi va yetarli dasturlarni ta'minlash uchun BBC kabi

radioeshittirishlarga M25 dan tashqarida o'rnatgan ishlab chiqarish kvotalari misolini keltirdi (Ofcom, 2020a, 24-bet).

2022-yilgi Radioeshittirish hukumat axboroti bu dalil asosida ishlab chiqilgan bo'lib, ishlab chiqarishni muvozanatlash ijtimoiy hamjihatlikni qo'llab-quvvatlash va bir joyda g'urur tuyg'usini rag'batlantirish uchun mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan kontent ko'rinishida ijtimoiy va iqtisodiy manfaatlarga ega bo'lishini taklif qiladi (Buyuk Britaniya DCMS, 2022d). Shuningdek, u o'tmishdagi siyosatning muvaffaqiyati sifatida qabul qilingan savdo qoidalarini kichikroq mustaqil ishlab chiqarish kompaniyalari bilan cheklash kerakligini ta'kidladi. Biroq oq hukumat axboroti rag'batlantirishi kerak bo'lgan PSB va ijodiy iqtisodiyot haqidagi bu va boshqa muhim munozaralar uning 4-kanalni xususiyashtirish to'g'risidagi munozarali (hozir tashlab ketilgan) taklifi va BBC litsenziya to'lovini ikki yillik muzlatish to'g'risidagi e'lon bilan to'xtatildi.

“Oqimli translatsiya shuningdek, jamoatchilikning televizor tomosha qilish uslubini o'zgartirdi. 2017 yildan 2022 yilgacha teleko'rsatuvlarni tomosha qiladigan yoshlarning ulushi deyarli 80% dan 50% gacha kamaydi.”

80%

50%

Buyuk Britaniyaning ijodiy sohalarini tekislash

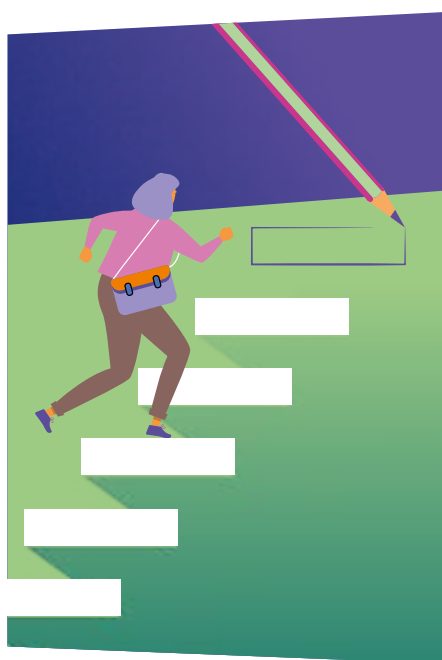
So'nggi o'n yil ichida ijodiy sohalar mahalliy iqtisodiyotga qo'shishi mumkin bo'lgan ulkan hissasi haqida xabardorlik ortib bormoqda. Nesta tomonidan ijodiy klasterlar - hamkorlik qiluvchi va bir-biri bilan raqobatlashadigan ijodiy korxonalar va ishchilar aglomeratsiyasini ko'rsatadigan bir qator hujjatlar nashr etilgan (Bakhshi, Davies, va boshq., 2015; Chapain va boshq., 2010; Mateos-Garcia va Bakhshi, 2016; Mateos-Garcia va boshqalar, 2018). Yaqinda Creative PEC ijodiy klasterlarni giper-mahalliy darajada xaritalashtirdi (Siepel va boshq., 2020). Bu xaritalash tadqiqotlariga asoslanib, Piter Bazalgette 2017 yilda Buyuk Britaniya hukumati uchun ijodiy sohalarini mustaqil ko'rib chiqishda ijodiy klasterlarga davlat investitsiyalari uchun kuchli dalil ko'rsatdi (Bazalgette, 2017).

Klasterlarga bo'lgan qiziqish Breksit shaklida kutilmagan o'sish oldi. 2016 yilgi Breksit bo'yicha ovoz berish geografiyasi va Breksit tarafdorlari, iqtisodiy jihatdan orqada qolgan saylov okruglarining siyosiy ahamiyati hukumatning Buyuk Britaniyaning notekis iqtisodiy rivojlanishiga, xususan, London va Angliya janubi va Angliyaning boshqa qismlari o'rtasida qayta qiziqish uyg'otishiga yordam berdi, bu esa xalqaro standartlarga ko'ra ekstremaldir (Carrascal-Incera va boshq., 2020). Aholi turmush darajasini oshirish bo'yicha hukumat axboroti 2022-yilda "Buyuk Britaniyaning ajoyib xususiyati bo'lgan geografik tengsizlikni tugatish" dadil ambitsiya bilan e'lon qilingan (Buyuk Britaniya Aholi turmush darajasini oshirish, uy-joy va o'z-o'zini boshqarish vazirligi, 2022, xii bet). Uyg'onish davri Florensiyasining o'zgaruvchan o'sishidan ilhomlangan hukumat axboroti tizimli o'zgarishlarni, ya'ni infratuzilmani ta'mirlash va ishchi kuchining malakasini oshirishdan chuqurroq ishonch va o'z o'rniga katta g'ururni oshirishga chaqirdi. Mahalliy hokimiyat xarajatlarining qisqarishiga va

Buyuk Britaniya hukumati siyosatini vakolatlari berilgan sohalarda amalga oshirish (yoki yo'qligi) bo'yicha chalkashlikning standart darajasiga qaramasdan, Londondan tashqarida qayta taqsimlangan xarajatlar orqali madaniyatga kirish bu maqsadning muhim vositasi sifatida qaraldi. Buyuk Britaniya hukumati madaniy investitsiyalarni eng asosiy darajasini oshirish fondlari uchun uchta investitsiya mavzusidan biriga aylantirdi (transport investitsiyalari va katta ko'chalarni qayta tiklash bilan bir qatorda). Shunga mos ravishda, madaniy investitsiyalar shaharlar jamg'armasi va maxsus Madaniyatni rivojlantirish jamg'armasi kabi boshqa joylarga asoslangan dasturlarda ham ustuvor edi. Shimoliy madaniyat Barcha partiyalar parlament guruhi taklif qildi: "Shimoliy madaniyat - bu zamonaviy ko'mir - mintaqa bo'ylab o'tuvchi keng qatlam, farovonlik, obodonlashtirish, ishlab chiqarish va iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi" (Shimoliy madaniyat Barcha partiyalar parlament guruhi, 2022, 7-bet).

Madaniyat va meros hukumat axborotining "Medici-effect" argumentida innovatsiyalar turli sohalar va madaniyatlarning kesishishi natijasida yuzaga keladi, degan fikrda alohida o'rin tutgan. Biroq hukumat axborotining kengroq ijodiy sohalar - innovatsiyalar va samaradorlik o'sishining drayverlari sifatida qarashi unchalik aniq emas edi. Unda "yuqori o'sayotgan korxonalarini qo'llab-quvvatlash va Buyuk Britaniyada ishlab chiqarishdagi tarixiy pasayishni bartaraf etish" zarurligi tasvirlangan (Buyuk Britaniya Aholi turmush darajasini oshirish, uy-joy va o'zini-o'zi boshqarish vazirligi, 2022, p. xxi bet), lekin u keltirgan misollar shamol turbinalari, elektr immersiv ijodiy texnologiyalardan ko'ra transport vositalari, meditech va aeronavtika bo'ldi.

Ijodiy industriyalar uchun yuqori darajali tasavvur qanday bo'lishi mumkin? Bu 2022-yilgi Bredford adabiyot festivalida Angliya bankining sobiq bosh iqtisodchisi va hukumatning Sanoat strategiyasi kengashi Raisi (RSA, 2022) Endi Xoldeyning nutqi mavzusi edi. Haldane boshchiligida kengash 2021-yilda Biznes masalalari bo'yicha Davlat kotibi, Energetika va sanoat strategiyasi lavozimini egallagan Kwasi Kwarteng bekor qilishidan oldin iqtisodiy tiklanish strategiyalari bo'yicha tahlil markazi va hukumatning kun tartibini tekislash uchun kuchli g'oyalar manbai sifatida

ishlagan. Yaqinda Haldanening ijodiy iqtisodiyotning kelajagi bilan bog'liq rollari qatoriga hukumatning Rivojlanish bo'yicha maslahat kengashi raisi va Qirollik san'at jamiyati (RSA) bosh direktori (Nyukasl universiteti bilan hamkorlikda bu yil Nestadan ketgach, Creative PEC mezbolik qiladi) kiradi. Xoldeyn o'z nutqida Angliya shimolidagi mikro ijodiy klasterlar "shimoliy madaniy va ijodiy superklasterga - Londonga markaz sifatida raqobatlashadigan" yoki "Shimoliy elektr stansiyasining ijodiy qanotiga" o'sishi va birlashishi mumkinligini taklif qildi (RSA, 2022).

Breksit effekti

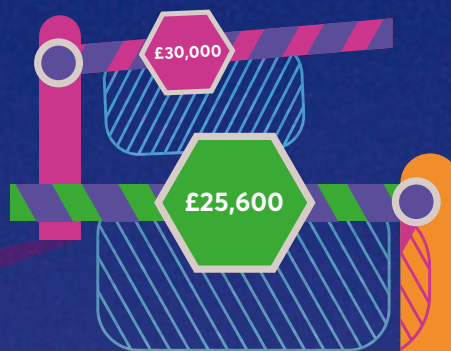
Albatta, Buyuk Britaniyaning mintaqaviy tengsizliklariga qayta e'tibor qaratishi Buyuk Britaniyaning ijodiy sektori uchun Breksitning yagona natijasi emas edi. Yevropa Ittifoqi Buyuk Britaniyaning ijodiy sanoati uchun osonlik bilan eng yirik savdo sherigi bo'lib, bu eksportning deyarli 40% va importning 40% dan ortig'ini tashkil etadi (Di Novo va boshq., 2020, p. 12). Ijodiy xizmatlarda Buyuk Britaniya Yevropa Ittifoqiga aniq eksportchi hisoblanadi. Buyuk Britaniyaning Yevropa Ittifoqining Yagona xizmatlar bozoridan chiqishi ikkita katta muammoni keltirib chiqaradi: yangi bozorlarga kirish zarurati va butun dunyo bo'ylab xizmatlarga kirishda to'siqlarning keng tarqalishi (ba'zan xizmatlar savdosini cheklash deb ataladi) (Fazio, 2021). Creative PEC uchun olib borilgan tadqiqotlar, 2016 va 2019 yillar oralig'ida Breksit referendum natijalari va u Yel bilan savdo qilgan korxonalar uchun yaratgan noaniqlik ijodiy xizmatlar eksportini 15% ga tushirgan bo'lishi mumkinligini taxmin qiladi, garchi ijodiy xizmatlar uchun savdo ma'lumotlaridagi muhim bo'shliqlar yanada ishonchli baholashni istisno qilsa ham (Du et al., 2023).

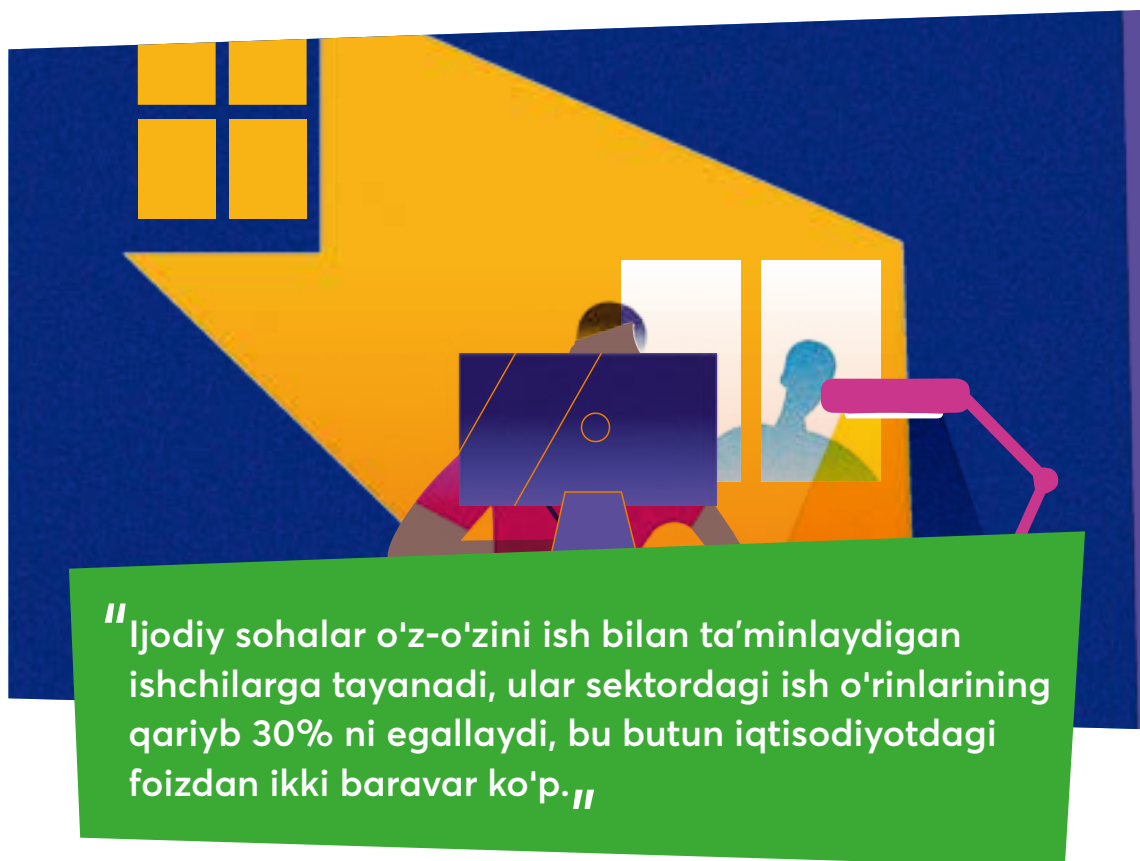
Breksitdan keyingi migratsiya qoidalari Buyuk Britaniyada yashash yoki ishlash uchun kelayotgan Yevropa Ittifoqi fuqarolari va migrantlarining erkin harakatlanishini tugatdi. Shu bilan birga, ular Buyuk Britaniyaga keladigan Evropa Ittifoqiga a'zo

bo'lmagan immigrantlar uchun cheklovlar yumshatilganini ko'rsatdi. Breksitdan keyingi immigratsiya tizimi joriy etilgunga qadar Yevropa Ittifoqiga a'zo bo'lmagan fuqarolar faqat ish beruvchi homiyligida kamida 30 000 funt sterlinglik ish haqi bilan ish vizalarini olishi mumkin edi (ayrim istisnolardan tashqari, masalan, hamshiralari uchun). Yangi tizimga ko'ra, malaka talablari o'rta malakali ishlarda (masalan, malakali hunarmandlar va texnik xodimlar) talabnoma beruvchilarga malakaga ega bo'lishi uchun qisqartirildi va ish haqi chegarasi 25,600 funt sterlingga tushirildi.

Ko'pgina ijodiy kasblarning yuqori malakali darajasida, jumladan, Evropa Ittifoqi muhojirlari uchun o'yilganlar mavjud. Xususan, tizim birinchi navbatda mehnat vizalari uchun ish haqi chegaralarini belgilash uchun tanqislik choralarini qo'llaydi. Aksariyat vizaga murojaat etuvchilarning ish haqi 25,600 funt sterling miqdorida yoki ma'lum bir kasb bo'yicha (25% sifatida belgilangan) ish haqi chegarasi bilan to'qnash kelgan bo'lsa-da, ish haqi 20,480 funt sterlingdan boshlanadigan taqchil kasblardagi ishchilar ham viza olishi mumkin. 2019 yildan beri Migratsiya bo'yicha maslahat qo'mitasi (MAC) tanqisligi kasblar ro'yxatida ko'rsatilgan ijodiy kasblar ro'yxatiga rassomlar, grafik dizaynerlar, prodyuserlar va rejissyorlar kiritilgan.

“ Breksitdan keyingi yangi immigratsiya tizimiga ko'ra, o'rta malakali ishlardagi (masalan, malakali hunarmandlar va texniklar) ariza beruvchilarga malakali bo'lishi uchun malaka talablari qisqartirildi va ish haqi chegarasi 25,600 funt sterlingga tushirildi. ”

“Ijodiy sohalar o'z-o'zini ish bilan ta'minlaydigan ishchilarga tayanadi, ular sektordagi ish o'rinlarining qariyb 30% ni egallaydi, bu butun iqtisodiyotdagi foizdan ikki baravar ko'p.”

Ijodiy kasblarning bunday yuqori ifodasi Buyuk Britaniya hukumatining ijodiy sohalar ehtiyojlarini tobora ortib borayotgan e'tirofining yana bir dalilidir va shubhasiz, animatsiya va vizual effektlar kabi yuqori o'sayotgan kichik tarmoqlardagi korxonalariga foyda keltirdi (UK Screen Alliance, 2020). Ya'ni, immigratsiya siyosatini ishlab chiquvchilar tanqislik kasblari haqida nima qilishi kerakligi har doim ham aniq emas. Tanqislikka javoban immigratsiyani rag'batlantirish, yuqori ish haqi kabi malakalar yetishmasligini hal qilish uchun mehnat bozorida tabiiy moslashuvni to'xtatib qo'yishi mumkin (Sumption, 2022). Buyuk Britaniyaning yondashuvi MACdan nafaqat tanqislik bor-yo'qligini, balki immigratsiyani osonlashtirish orqali bu tanqislikni hal qilish yaxshiroqmi yoki yo'qligini ham ko'rib chiqishni talab qiladi. Kamchiliklarga tor doirada e'tibor qaratish o'rniga, migratsiyani ularni hal qilishning bir usuli sifatida baholashning eng yaxshi yo'li chet ellik ishchilarni qabul qilishning mumkin bo'lgan afzalliklarini (va xarajatlarini) kengroq ko'rib chiqishdir.

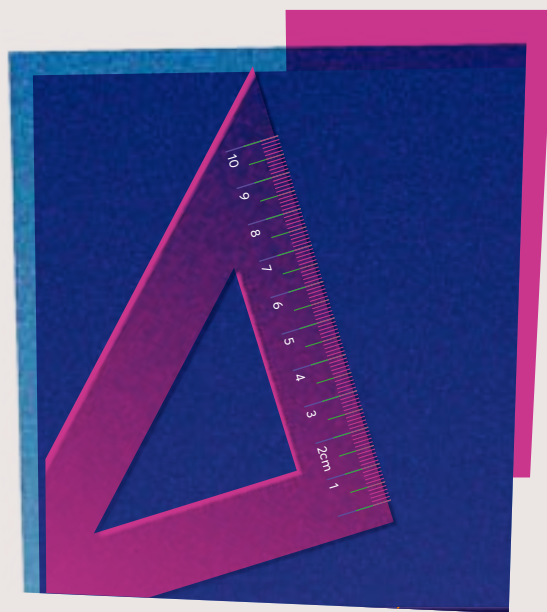
Tekshirish kerak bo'lgan sohalardan biri bu mustaqil ish bo'lib, bu yerda ijodiy ishlab chiqarishning loyihaga asoslangan tabiati yanada moslashuvchan ish tartibini talab qiladi. Ijodiy sohalar o'z-o'zini ish bilan ta'minlaydigan ishchilarga tayanadi, ular sektordagi ish o'rinlarining qariyb 30% ni egallaydi, bu butun iqtisodiyotdagi foizdan ikki baravar ko'pdir (Buyuk Britaniya DCMS, 2022b). Biroq Buyuk Britaniyaning immigratsiya qoidalariga ko'ra, Buyuk Britaniyadagi ish beruvchining homiyligisiz Buyuk Britaniyada ishlashni xohlovchi chet ellik frilanserlar uchun o'z-o'zini ish bilan ta'minlovchi viza yo'li yo'q. Buyuk Britaniyada homiylik ostida ishlamasdan mustaqil ish bilan shug'ullanmoqchi bo'lgan xorijlik fuqarolar uchun vizalar mavjud bo'lsa-da, masalan, High Potential Individual vizasi va Global Talent vizasi - ular talab qilinadigan talablarga ega.

Tengsizlik bilan kurashishga bo'lgan shoshilinch zaruriyat

Covid-19 pandemiyasi va undan kelib chiqadigan iqtisodiy inqiroz Creative Britain loyahasini doimo asos qilib olgan chuqur zaifliklarni ochib berdi. Creative PEC boshchiligidagi tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, ijodiy sanoat ishchi kuchi nomutanosib ravishda erkaklar va o'rta yoshdagilar, sog'lig'i cheklangan yoki nogironligi bo'lgan ishchilar esa kam vakillik qiladi (Giles va boshq., 2020). Uning etnik aralashmasi butun Buyuk Britaniya ishchi kuchining keng vakili bo'lsa-da, bu subsektorlar bo'yicha sezilarli o'zgarishlarni yashiradi. Misol uchun, mamlakatning etnik jihatdan xilma-xil bo'lgan hududlarida ijodiy sohalarning konsentratsiyasi ular bu xilma-xillikni aks ettirishi mumkinligini anglatadi. Ijodiy sohalar ham sinfiy tengsizliklar bilan to'lib-toshgan. Ijodiy PSK tadqiqotlari shuni ko'rsatdiki, imtiyozli kelib chiqishi bo'lganlar ijodiy kasbda ishga joylashish ehtimoli ikki baravar ko'p va mustaqillikdan bahramand bo'lishi, o'z ishlarida vakolatlarga ega bo'lishi va boshqaruv rollariga o'tishi ehtimoli ko'proq (Carey va boshq., 2020).

Bu tengsizliklarning chuqur o'rnashgan tabiati ularning bir-biriga o'xshashligi va kesishishida namoyon bo'ladi, sinf va ta'limning uyg'unligi ijodiy ishga kirishish ehtimoliga murakkab ta'sir ko'rsatadi. Imtiyozli muhitdan bo'lgan va ilmiy

daraja yoki undan yuqori darajaga ega bo'lganlar, GCSE darajasiga malakali ishchi sinfidan bo'lganlarga qaraganda 5,5 baravar ko'proq ijodiy rolga ega bo'lishadi. Ijodkorlik uchun ko'proq xilma-xillikning afzalliklari haqida eshitish odatiy hol bo'lsa-da, ishchilar sinfidan bo'lgan odamning ijodiy kasbda ish topish ehtimoli so'nggi o'n yil ichida qat'iy darajada past darajada qolmoqda. Muammoning chuqurlashtirilgan tabiati, agar uni hal qilish kerak bo'lsa, siyosatchilar ambitsiyali va tizimli aralashuvlar qilishi kerakligini ko'rsatadi (Carey va boshq., 2021).

“Imtiyozli muhitdan bo'lgan va daraja yoki undan yuqori darajaga ega bo'lganlar, GCSE darajasiga malakali ishchi sinfidan bo'lganlarga qaraganda 5,5 baravar ko'proq ijodiy rolga ega bo'lishadi.”

Barqarorlik va sof nol

Iqlim inqirozi va ijodiy sohalar haqida ham shunday deyish mumkin. O'ziga xos yirik sanoat sektori va boshqalarning ta'minot zanjiriga kiritilgan ijodiy sohalar uglerod izini kamaytirish uchun shoshilinch bevosita va bilvosita choralar ko'rishi kerak.

Creative PEC tomonidan yaqinda o'tkazilgan sharhda sub-sektorga xos nol tashabbuslarining ko'pligi va iqlim inqirozi va ijodiy sohalar bo'yicha siyosiy g'oyalar va hamkasblar tomonidan ko'rib chiqilgan ilmiy tadqiqotlar etishmasligi qayd etildi (Julie's Bicycle & BOP Consulting, 2022). Dalillardagi bu bo'shliqni tan olgan holda, Creative PEC ijodiy sektor va barqarorlik bo'yicha tadqiqotlarga ustuvor ahamiyat berdi. Bu sektorning ijobiy o'zgarishlarni rag'batlantirish salohiyatini va uning faoliyati iste'molchilarning atrof-muhitga munosabati va xatti-harakatlariga qanday ta'sir qilishini o'z ichiga oladi.

Sanoat strategiyasi va siyosat arxitekturasi

Creative Britain rivojlanib borar ekan, siyosat arxitekturasi etuklashdi. 2010 yilda siyosatni ishlab chiqish bo'yicha maslahat berish uchun tashkil etilgan hukumat-sanoat forumi bo'lgan Ijodiy sanoat kengashi (CIC) 2017 yil sanoat strategiyasi doirasida Sektor kelishuvi (Buyuk Britaniya hukumati, 2018) uchun tanlangan 10 ta sektordan 1 tasi ijodiy sohalar bo'lishini muvaffaqiyatli ilgari surdi (Buyuk Britaniya hukumati, 2017 yil). Sektor bitimi bir qator siyosat tashabbuslari va dasturlari uchun umumiy asos bo'lib, ijodiy qobiliyatlar, ilmiy-tadqiqot va innovatsiyalarni moliyalashtirishga kirish, eksportni rag'batlantirish va (Bazalgette sharhiga javoban) ijodiy klasterlarni qamrab oldi. Sanoat strategiyasi kengashi tomonidan Sektor bitimini erta baholash uni boshqa sanoat jihatdan muhim tarmoqlar uchun namuna sifatida ko'rsatdi (Balawejder & Monahan, 2020).

CIC Buyuk Britaniya hukumati bilan Creative Industries Sector Vision tashabbusini shakllantirish uchun yaqindan hamkorlik qildi.

Bu hukumatning sektorning iqtisodiy o'sishini qo'llab-quvvatlash, malakali va inkluziv ishchi kuchini yaratish va uning ijtimoiy foydalarini maksimal darajada oshirish bo'yicha majburiyatlarini yangilaydi.

Ba'zan Buyuk Britaniyaning siyosiy tashabbuslari vakil qilingan mamlakatlardagi ijodiy korxonalar uchun mavjudmi yoki yo'qligi haqida chalkashliklar mavjud. Har ikki tomon rasmiylarining harakatlari tufayli yuzaga kelgan bu chalkashlik ko'p jihatdan namoyon bo'ladi. Misol uchun, vakolat berilgan davlatlar har doim ham CICda vakillik qilmagan bu nazorat yangilangan a'zolikda ko'rib chiqilgan. Shotlandiyadagi farovonlik iqtisodiyotining asosiy yo'nalishlari, milliy samaradorlik doirasi va "uchta quyi liniya" (madaniy, ijtimoiy va iqtisodiy) bilan ifodalanuvchi ijodiy sanoat siyosati bayonoti (Shotlandiya hukumati, 2019) Buyuk Britaniya sanoat strategiyasining an'anaviy ravishda torroq iqtisodiy yo'nalishiga zid keladi, garchi bu Sektor Vision bilan o'zgarishi mumkin.

Xulosa

Buyuk Britaniyadagi so'nggi 10 yillik ijodiy industriya siyosati haqidagi qisqacha fikrlar hali ham o'z yo'lini topayotgan Ijodiy Britaniyaga ishora qiladi. Ijodiy industriyalar endi sanoat strategiyasida ko'zga ko'rinmas muvaffaqiyat tarixi bo'lmasligi mumkin, ammo ularning ta'lim, malaka, immigratsiya va iqlim kabi sohalardagi asosiy siyosatdagi o'rni hali to'liq ta'minlanmagan. Bu Creative PEC uchun ishning keyingi bosqichida maqsadni taqdim etadi, ya'ni kengash bo'ylab siyosatlar - nafaqat DCMS vakolati ostidagilar - tadqiqot natijasida ma'lum bo'lgan Creative Britain ehtiyojlarini baholashga asoslangan bo'lishini ta'minlash. ■

→ Minnatdorchiliklar

Bu esse Kardiff universiteti faxriy professori Ian Hargriaves; Clive Gillman, Creative Shotland; Professor Pol Mur, Future Screens NI, Ulster universiteti; va Kardiff universitetining ijodiy iqtisodiyot bo'limi professori Sara Peppering ma'lumotlaridan katta foyda oldi.

Ijodiy sanoatlar geografiyasi

Dr Josh Siepel (*Sasseks universiteti*)

Prof. Bryus Teter (*Manchester universiteti*)

Prof. Neil Li (*London iqtisodiyot maktabi*)

Ijodiy korxonalar qayerda joylashganini, nima uchun ular birlashganini va bu ijodiy klasterlarning innovatsiyalarga ta'sirini aniqlash.

Ijodiy sohalardagi kompaniyalar, tashkilotlar va amaliyotchilar, ko'pincha mahalliy klasterlarda, jismonan bir-biriga yaqin bo'lishadi (Bloom va boshq., 2020). Ammo ijodiy klasterlar qayerda paydo bo'ladi? Ular odamlarga, kompaniyalarga va joylarga qanday ta'sir qiladi? Tadqiqotchilar va eng muhimi, hukmron qatlam kun tartibini oshirishga yordam berish uchun o'z sa'y-harakatlarini qayerga yo'naltirishi mumkin?

Creative PEC'dan oldin geografiyaning ijodiy sohalarga ta'siri asosan keng geografiya bo'ylab ijodiy klasterlarni xaritalash (Mateos-Garcia va Bakhshi, 2016; Mateos-Garcia va boshqalar, 2018), mahalliy ijodiy sohalarning iqtisodiy ta'sirini hisobga olgan holda, sohalari (Lee, 2014; Lee & Rodríguez-Pose, 2014) va ijodiy klasterlarning batafsil amaliy tadqiqotlarini ishlab chiqarish (The FuseBox, n.d.) orqali o'rganilgan.

Bunga asoslanib, Creative PEC ijodiy sohalari geografiyasini o'rganishga katta miqdorda sarmoya kiritdi. Uning xulosalari uchta asosiy yo'nalishni ta'kidlaydi: mintaqaviy tengsizlik va tekislash, klasterlarni o'lchash va sektorning mahalliy hududlarga qanday hissa qo'shishi.

Buyuk Britaniyadagi ijodiy industriyalar tarixan yirik shaharlarda jamlangan. Barcha ijodiy korxonalarining 34% Londonda, 62% Londonda va katta janubi-sharqda (London, Angliyaning janubi-sharqida va sharqida), 13% Angliya shimolida (shimoli-sharqida), shimoli-g'arbiy va Yorkshire va Humber), 10% Midlands (Sharqiy va g'arbiy Midlands), 2% Uelsda, 5% Shotlandiyada va 1% Shimoliy Irlandiyada (Buyuk Britaniya DCMS, 2022) joylashgan. Xususan, London dunyodagi eng muhim ijodiy markazlardan biridir. Bu mintaqaviy nomutanosibliklarni bartaraf etish Creative PEC faoliyatining asosiy yo'nalishi bo'ldi. Misol uchun, Tether (2019) Buyuk Britaniyaning hududlari o'rtasidagi ijodiy sanoat faoliyatidagi keskin

“Creative PEC ning ijodiy klasterlarning ta'siri bo'yicha olib borayotgan ishlari ularning mahalliy iqtisodiyotga, jumladan, dengiz bo'yidagi va qishloq shaharlariga ko'proq hissa qo'shishini ko'rsatdi.”

Buyuk Britaniyaning ijodiy mikroklasterlari

- Buyuk Britaniyaning 47 ta eng yirik ijodiy klasterlaridagi ijodiy mikroklasterlar
- Eng yirik ijodiy klasterlardan tashqari ijodiy mikroklasterlar

farqlarni hujjatlashtirdi va ular qanday tengsiz taqsimlanganini ta'kidladi. Bu tengsizliklar Buyuk Britaniyaning ijodiy klasterlarini, ular qanday farq qilishini va siyosat ularni qanday qilib eng yaxshi qo'llab-quvvatlashini yaxshiroq tushunish zarurligidan dalolat beradi.

Bu ehtiyojni qondirish uchun Nestaning Creative Nation hisoboti Buyuk Britaniyadagi 47 ta alohida ijodiy klasterlarni aniqladi (Mateos-Garcia va boshq., 2018). Bunga asosanib, Creative PEC Creative Radar hisobotlari (Siepel va boshq., 2020, 2021) kompaniya veb-saytlaridagi ma'lumotlarni ko'chada bir-biriga yaqin joylashgan 50 yoki undan ortiq ijodiy tashkilotlarning Buyuk Britaniyadagi mahalla va shahar darajalarigi 700 dan ortiq mikroklasterlarini aniqlash va xaritalash uchun olib tashladi. Ko'pchiligi yaratilgan ijodiy klasterlardan tashqarida joylashgan bu mikroklasterlarning foydalanilmagan o'sish potentsiali tarixan ijodiy faol nuqtalar hisoblanmagan hududlarda o'sishning potentsial yo'lini ko'rsatadi. Shuning uchun ham bu tadqiqot hukumatning "Birlashgan Qirollikni tekislash" nomli siyosat hujjatida ijodiy industriyalarga qaratilgan aralashuvlarni qo'llab-quvvatlovchi dalil sifatida ishlatilgan (Buyuk Britaniya Aholi turmush darajasini oshirish, uy-joy va o'z-o'zini boshqarish vazirligi, 2022).

Creative PEC ning ijodiy klasterlarning ta'siri bo'yicha ishi, shuningdek, ularning mahalliy iqtisodiyotga, jumladan, dengiz bo'yidagi va qishloq shaharlari (McFadzean va boshq., 2022) va qishloq joylari (Velez va boshq., 2022) uchun yanada kengroq hissa qo'shishini ko'rsatdi.

Bu klasterlar, shuningdek, ko'paytiruvchi ta'sir ko'rsatadi, chunki ijodiy ishlar boshqa ishlarni yaratish yoki qo'llab-quvvatlash kabi ko'rinadi (Gutierrez-Posada va boshq., 2021).

Biroq biz ijodiy klasterlarni tushunishga va qurishga intilayotganda, ular hamma joyda ham paydo bo'lmasligini ham tan olishimiz kerak. Tether (2022) shuni ko'rsatdiki, Manchester Angliya shimolidagi bunyodkorlik poytaxti bo'lsa-da, shahar mintaqasining katta hududlari, ayniqsa iqtisodiy jihatdan mahrum hududlar - bunyodkorlik faoliyati cho'llaridir. Shuni tan olish kerakki, aglomeratsiyaning afzalliklari tufayli mavjud klasterlarni o'stirish yangilarini uchqun qilishdan ko'ra osonroqdir, bu esa tekislashda katta qiyinchilik tug'diradi.

Xo'sh, keyin nima? Agar biz Buyuk Britaniyadagi ijodiy joylarning to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarmoqchi bo'lsak, tadqiqotlar, ayniqsa, iqtisodiy jihatdan kam rivojlangan mintaqalarda, ijodiy klasterlarni qo'zg'atadigan va faollashtiradigan narsalarni yaxshiroq tushunishga e'tibor qaratishimiz kerak. Ijodiy klasterlarni qo'llab-quvvatlash uchun katta sarmoya kiritildi, ammo qaysi aralashuvlar va ular qanday ishlashi haqida kuchliroq dalillarga ehtiyoj bor. Ijtimoiy sinf va etnik kelib chiqishi bo'yicha bu klasterlarda kimlar ishtirok etishi haqida ko'proq ma'lumot olish va ijodiy klasterlarning kengroq hissasini aniqlash va qo'lga kiritish juda muhim - bu nafaqat Buyuk Britaniyaning mahsuldorligini oshirishning asosiy muammosi bilan bog'liq.

Sanoat tushunchasi →

Nia Tomas, Boom kompaniyasining boshqaruvchi direktori

Tarixiy jihatdan, kino va televidenie ishlab chiqarish sektori London va janubi-sharqda rivojlanib, Buyuk Britaniyaning boshqa joylarida kamroq imkoniyatlarni taqdim etgan. Oxirgi o'n yillikdagi tartibga soluvchi organlar aralashuvlari buni o'zgartirishga yordam berdi va davlat teleradiokompaniyalaridan M25 tashqarisidagi ta'minotchilardan ko'proq kontentni buyurtma qilishni talab qiluvchi kvotani mamnuniyat bilan qabul qildik. Pandemiya munosabatni ham o'zgartirdi: yaqinda odamlar Londondan chiqib, mintaqalarda yashash uchun turmush tarzini tanlayotganini ko'rdik, shu bois iste'dodlar nafaqat Londondan oqib chiqayotganga, balki unga balki oqib kirayotganga o'xshaydi. Va foydalanishga topshirishda yanada demokratik yondashuv mavjud, chunki ishlab chiqaruvchilar komissarlar bilan shaxsan emas, balki virtual tarzda uchrashishi mumkin, bu esa yanada tekis o'yin maydoniga olib keldi. Shunga qaramay, qilinadigan ishlar ko'p.

Uelsda S4C, BBC Wales va ITV Wales kabi mahalliy teleradiokompaniyalarning mavjudligi sanoatning o'sishi uchun juda muhim edi. BBC Uelsni dramaturgiyaning mukammal markazi sifatida belgiladi va Uels hukumati prodakshnlar, muassasalar va studiyalar uchun grant yordami ko'rinishida yordam ko'rsatish orqali o'sishni ta'minladi. Hozirda bizda barqaror loyihalar liniyasi mavjud bo'lib, bu bizga hududda o'sib borayotgan iste'dodlar zaxirasini saqlab qolishga yordam beradi.

Ammo bu janubi-sharq bilan raqobatlashayotgan mintaqalar haqida emas, balki har bir millat va mintaqaning geografiyasi ham muammo bo'lishi mumkin. Uelsda imkoniyatlar tarixan Kardiff atrofiga jamlangan, Uels vodiylari yoki mamlakatning boshqa qishloq joylaridagilar esa xabardorlik va ijodiy sohalarda yetarli imkoniyatlardan

foydalana olmaslik tufayli noqulay ahvolda. Arzonlik ham omil: ish tajribasini olish uchun uydan uzoq shaharga sayohat qilish qimmatga tushadi, shuning uchun ijodiy markazlar faqat poytaxtdagiga qaraganda kengroq o'sishi uchun ideal tarzda qo'llab-quvvatlanishi kerak.

Shuningdek, biz sanoatni kam vakillik guruhlari uchun qulayroq qilish uchun ko'proq harakat qilishimiz kerak. Misol uchun, Kardiffda boshlang'ich darajadagi stajyorlar uchun ajoyib sxema amalga oshirilmoqda, bu kam ta'minlangan odamlarga bizning sanoatimizga yo'l beradi. Ammo men Kardiffdan tashqarida yashovchi bir yosh stajyorni bilaman, u ish joyiga borish uchun ish kunining har ikki tomonida ikki soatlik yo'lda bo'ladi. Bu haqiqiy majburiyatni talab qiladi. Bu lavozimdagilarga qo'shimcha yordam berish uchun nima qilishimiz mumkin?

Bu shunchaki shogirdlarning ish haqini moliyalashtirish haqida ketmasligi kerak. Biz kattaroq ko'lamda qarashimiz va kirish uchun barcha to'siqlarga e'tibor qaratishimiz kerak.

Ijodiy sohalarni tekislash uchun hali borish kerak bo'lgan yo'l bor. Mahalliy iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun mamlakatlar va mintaqalardagi yetkazib beruvchilardan ko'proq kontent buyurtma qilinishi kerak. Biz bilamizki, ijodiy sektor multiplikativ samara beradi va iqtisodiyotga salmoqli hissa qo'shadi. S4C mahalliy iqtisodiyotga sarflagan har bir funt evaziga ikki funt sterlingdan ko'proq foyda keltiradi. Boom'da biz hozirda Uelsda 220 ga yaqin odamni ish bilan ta'minlaymiz (frilanserlarni hisobga olmagan holda) va biz texnik vositalardan tortib transport va ovqatlanishgacha bo'lgan yordam xizmatlarini jalb qilamiz. Geografik jihatdan tengroq sanoat nafaqat davlatlar va mintaqalarga, balki Buyuk Britaniya iqtisodiyotiga ham foyda keltiradi. ■

„Biz yaqinda odamlar Londondan chiqib, mintaqalarda yashash uchun turmush tarzini tanlayotganini ko'rdik, shuning uchun iste'dodlar nafaqat Londondan oqib chiqayotganga o'xshaydi.“

„Bu shunchaki shogirdlarning ish haqini moliyalashtirish haqida ketmasligi kerak. Biz kattaroq rasmga qarashimiz va kirish uchun barcha to'siqlarga e'tibor qaratishimiz kerak.“

San'at va madaniyatning ahamiyati

Dr Jenni Kidd (*Kardif universiteti*)
Hasan Bahshi (*Nesta*)

San'at va madaniyat sohasining mahalliy va milliy iqtisodiyotlar uchun iqtisodiy va ijtimoiy qiymatini o'lchash.

2018-yilda Creative PEC o'z ishini boshlaganida, Buyuk Britaniyaning moliyaviy muhiti allaqachon qattiq edi va san'at va madaniyat tashkilotlari o'z qiymatini ifodalash va yangi moliyaviy modellarni o'rganish uchun bosim ostida edi. O'shandan beri biz Covid-19 inqirozini yengib o'tdik va yana bir turg'unlikdan qutulib, ijodiy sohalarga o'zlarining qadr-qimmatini isbotlash uchun yanada ko'proq bosim o'tkazmoqdamiz.

Shu nuqtayi nazardan, Creative PEC o'z tadqiqotlari orqali san'at va madaniyatning rang-barang va ko'p qirrali qiymatini namoyish etdi. Bu qadriyatni tan olish juda muhim, chunki san'at va madaniyat tajribalari sog'liq va farovonlik, baxt, o'zlik va joy hissi bilan aniq bog'lanadi. Creative PEC ning birinchi besh yilida biz quyidagilarga e'tibor qaratdik: (1) davlat investitsiyalaridan olinadigan foydani umumiyroq baholash uchun xazina tomonidan qo'llaniladigan iqtisodiy usullardan foydalangan holda san'at va madaniyat qiymatini o'lchash va ifodalash va (2) rivojlanayotgan texnologiyalarning madaniyat bilan o'zaro ta'sir qilish tajribasi, his etilishi va qadrlanishiga ta'sirini tushunish.

Creative PEC faoliyatining bir jihatida jamoatchilik mahalliy va mintaqaviy muzeylar, san'at galereyalari va teatrlardan bahramand bo'ladigan iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy imtiyozlar uchun qancha pul to'lashga tayyor ekani haqidagi dalillarni kengaytirishdan iborat (Lawton va boshq., 2022). Bunda Creative PEC tadqiqotchilari Madaniyat, ommaviy axborot vositalari va sport vazirligining Madaniyat va meros kapitali asoslari tashabbusini (Sagger va boshq., 2021) ishlab chiqishda yordam berishdi va uning rivojlanishiga hissa qo'shishdi, bu esa madaniy va meros aktivlari tabiiy muhitga investitsiyalar bilan bir xil shaffof va qat'iy asosda sohaga davlat investitsiyalarini kiritishga qaratilgan. Arts Council England tomonidan moliyalashtirilgan ishda Creative PEC shuningdek, san'at va madaniyat tashkilotlariga investitsiyalar uchun biznes misollarini ishlab chiqishda bu iqtisodiy baholardan foydalanishga yordam berish uchun bir qator yo'riqnomalarni ishlab chiqdi (Art Council England, 2022). Bu hujjatlar, boshqa manbalar bilan bir qatorda, strategik joylarga asoslangan

„ Birinchi milliy karantinda o'tkazilgan guruh tadqiqoti jamoatchilikning teatr tomoshalari, konsertlar va raqs shoulariga va san'at asarlarini onlayn tomosha qilishga ishtahasi kuchli ekanini tasdiqladi. „

davlat mablag'lari, jumladan, Towns Fund va Leveling Fund (Towns Fund, n.d.; Buyuk Britaniya hukumati, 2021) uchun ariza beruvchilarga taqdim etilgan.

Qiymatning yanada yaxlit bahosini olish uchun bu iqtisodiy baholar san'at va madaniyatning jamoatchilikning madaniy bahosiga qanday mos kelishini tushunish muhimdir. Miqdoriy iqtisodiy o'lchovning o'zi tor - yoki undan ham yomoni, buzilgan - hisobni berish xavfini tug'diradi. Misol uchun, Creative PEC Britaniya kino instituti bilan hamkorlikda madaniy va iqtisodiy qiymat o'rtasidagi munosabat asosiy e'tibor bo'lgan kino maydonlarining qiymatini tadqiq qiladi.

„Yanada inkluziv va turli auditoriyani qamrab oluvchi san'at va madaniyat sektorini yaratish uchun bizga iqtisodiy va boshqa turdagi muammolarga chidamli jonli madaniy infratuzilma kerak.“

Creative PEC tadqiqotchilari, shuningdek, immersiv texnologiyalar, gibrid (jismoniy-raqamli) takliflar, sun'iy intellekt va kripto-san'at bozoriga nisbatan qiymat tushunchasini ham ko'rib chiqdi (Davies va boshq., 2020; Kidd & Nieto McAvoy, 2019; Kidd va boshqalar, 2022; Nieto McAvoy & Kidd, 2022). Rivojlanayotgan amaliyotlarni o'rganishda Creative PEC tadqiqotlari va nashrlari

madaniyat mutaxassislari va siyosatchilarga farzand asrab olishda imkoniyatlar va xavflarni aniqlashda yordam berdi, shu bilan birga raqamli san'at va madaniyatdagi tengsizliklar, axloq va yashil kelajak haqida tanqidiy muhokamalarni rag'batlantirdi. Bu ish Buyuk Britaniya parlamentining Fan va texnologiyalar boshqarmasi uchun raqamli texnologiyalarning Buyuk Britaniyadagi san'at va madaniyatga ta'siri bo'yicha tadqiqot brifingiga hissa qo'shdi (Buyuk Britaniya parlamenti, 2022).

Covid-19 inqirozi paytida, karantinlar natijasida madaniyatga an'anaviy, shaxsan kirish cheklangan bo'lsa, Creative PEC ishining asosiy yo'nalishi jamoatchilikning madaniyat bilan raqamli aloqadorligini tushunish edi. Birinchi milliy karantinda o'tkazilgan guruh tadqiqoti jamoatchilikning suratga olingan teatr tomoshalari, konsertlar va raqs shoulariga va san'at asarlarini onlayn ko'rishga bo'lgan ishtahasi kuchli ekanini tasdiqladi (Bakhshi, 2020). Raqamli san'at va madaniy tajribalarga bo'lgan ishtiyoq uzoq muddatda saqlanib qoladimi yoki yo'qligini aytishga hali erta bo'lsa-da, bunga e'tibor bermaslik, shubhasiz, bu tajribalar qiymatini yetarlicha baholamaslikka olib keladi. Creative PEC tadqiqotchilari, shuningdek, to'lashga tayyorlik texnikasini raqamli madaniyat sohasiga qanday kengaytirish mumkinligini o'rganishni boshladi.

Creative PEC Covid-19 pandemiyasining ta'sirini ko'rib chiqishda san'at va madaniyat sektorining ehtiyojlariga ko'proq javob berdi. U madaniyat sohasi loyihasida (Madaniy qadriyat markazi, n.d.) Covid-19 ning ta'siri bo'yicha Madaniy qadriyatlar markazi bilan ijodiy amaliyotchilar va muassasalar cheklovlar va uzoq muddatli karantinlarga qanday munosabatda bo'lganini hujjatlashtirish uchun pandemiyadan keyingi tiklanish uchun ustuvorliklar haqida ma'lumot berish maqsadida ishladi (Walmsley va boshqalar, 2022). Bu ish pandemiyaning dastlabki oylarida madaniy muassasalarning ijtimoiy mediadan foydalanishini innovatsion o'rganishni o'z ichiga oladi (Kidd va Nieto McAvoy, 2022).

Ko'proq qamrab oluvchi va turli auditoriyani qamrab oladigan san'at va madaniyat sektorini yaratish uchun bizga iqtisodiy va boshqa muammolarga chidamli, jonli madaniy infratuzilma kerak. Qiymatni ko'rsatish bu chidamlilikning kalitidir. Kelgusi besh yil davomida tadqiqotlar san'at va madaniyatning qiymatini o'lchashga qaratilishi kerak. Shuningdek, u tashkilotlarning bu qiymat hisob-kitoblaridan foydalanish salohiyatini oshirishi kerak, natijada ularga davlat investitsiyalarini va potensial yangi moliya manbalarini, jumladan, ijtimoiy ta'sirli investitsiyalarni jalb qilish imkonini beradi.

Covid-19 dan keyingi tiklanish va rivojlanayotgan texnologiyalar va gibrid yondashuvlarni qabul qilish shuningdek, aniq nolga o'tishga bo'lgan iroda sifatida tadqiqotning ustuvor yo'nalishlari bo'lib qoladi. Bu ishni to'ldirish uchun tadqiqotchilar raqamli kontentni monetizatsiya qilishdagi mavjud to'siqlarni o'rganishi va davlat siyosati san'at va madaniyat sohasida tadqiqot va ishlanmalarni qo'llab-quvvatlash usullarini aniqlashi va ilgari surishi kerak.

Sanoat tushunchasi →

Syima Aslam, Bredford Adabiyot festivali ijrochi direktori va badiiy direktori

Bredford Adabiyot Festivali qariyb to'qqiz yoshga to'ldi va u shaharning iqtisodiy tiklanishiga yordam berish va savodxonlik darajasini oshirish uchun tashkil etilgan. Ta'lim dasturimiz orqali hamjamiyat bilan keng ko'lamda ishlaymiz va ko'plab odamlarga, masalan, imtiyozlar, ijtimoiy uy-joylar va qochqinlar uchun bepul qatnashish imkonini beruvchi munosib chipta siyosatiga egamiz. Maqsad nafaqat mintaqaviy, milliy va xalqaro miqyosda tashrif buyuruvchilarni jalb qiladigan maqsadli festival yaratish, balki shaharda yoshlar va jamoatchilikni jalb qilish nuqtayi nazaridan o'zgarishlar yaratishdir. Tomoshabinlarga erishish qiyin emas; ular osongina e'tiborsiz qoldirishi mumkin. Bu hamma uchun madaniyat yaratish haqida.

Ijodiy sohalar iqtisodiyotga katta hissa qo'shadi. Bu va boshqa biznes sohalarida ko'plab o'xshashliklar mavjud, ammo bu ikki dunyo ham juda yashirin. Bu yilgi festivalda biz odamlarni biznes, siyosat va ijod haqida suhbatlar uchun birlashtirish uchun Ijodiy Iqtisodiyot konferensiyasini o'tkazdik - unda RSA bosh ijrochi direktori Endi Halden so'zga chiqdi.

„Tomoshabinlarga yetib borish qiyin emas; ular e'tiboridan qolish oson. Bu hamma uchun madaniyat yaratish haqida.“

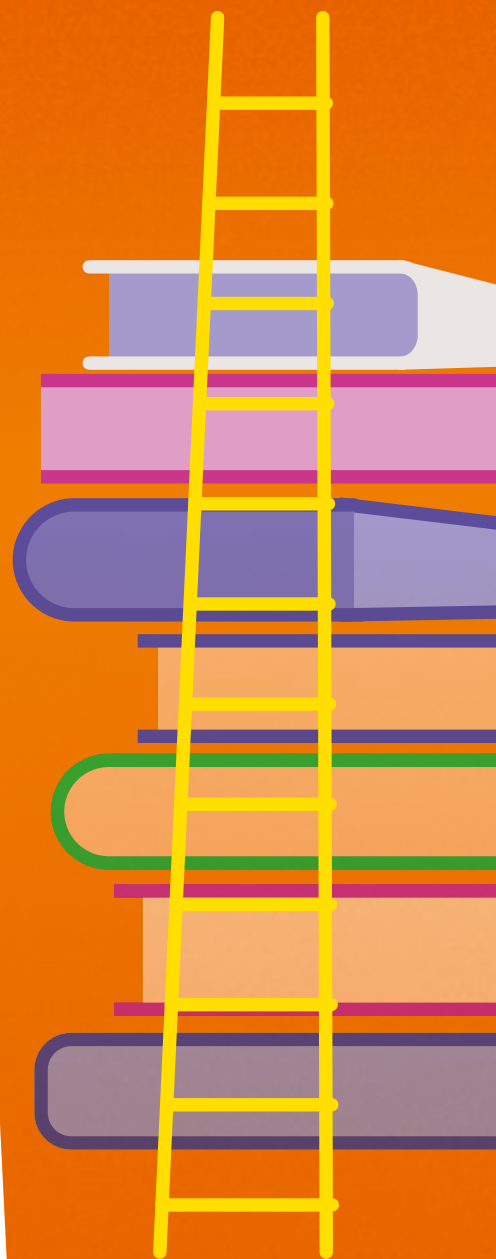
Ijodiy sohalarning iqtisodiy va ijtimoiy hissasi bo'yicha statistik ma'lumotlarga ega bo'lsakda, ijodiy fanlar bo'yicha o'quv dasturlarini qisqartirish hamma narsaning buzilishiga olib keladi. Ijodiy sohalar nima keltirayotgani yoki ijodkorlikning o'zi nima olib kelishi haqida uzoq muddatli hukumat o'ylayotgani yo'q. Bu yerda fikrni o'zgartirish kerak.

Festival sektoridagi ba'zi odamlar Covid-19 dan keyin keskin tiklanishni kutishgan, ammo bu sodir bo'lmadi. Bu yil biz 2021-yilda kichik festival o'tkazganimizdan ko'ra kamroq asabiylikni ko'rdik, ammo u hali ham bor. Biz hayot xarajatlari inqirozining to'liq oqibatlarini ko'rishga bir necha oy qoldik, shuning uchun tiklanish sekin bo'ladi. Natijalar siz taqdim etayotgan xizmatlarga, ularni kimga taqdim etayotganingizga va auditoriyaning ijtimoiy qatlamiga va bir martalik daromadga qarab sektorning turli qismlarida farqlanadi.

Ijodiy sohalar uchun eng dolzarb masala - bu barcha sohalarga tegishli - bu ishga yollash. Breksit va pandemiyadan keyin hamma odamlarni ish bilan ta'minlash uchun kurashmoqda. Biz bu yil festival uchun yetarli joy menejerlari va sahna menejerlarini olishda qiynaldik va bu men barcha sohalarda eshitadigan voqea: hamma joyda yetishmovchilik. Biz mehnat, ish o'rinlari va ko'nikmalar va tegishli siyosat bilan qayerga borishimiz haqida tubdan qayta ko'rib chiqishimiz kerak. ■

“Ijodiy sohalar uchun eng dolzarb masala - bu barcha sohalarga tegishli - bu ishga yollash.”

Xalqaro, savdo va Immigratsiya

Prof. Jorjio Fazio (Nyukasl universiteti)
Eliza Easton (Nesta)

Buyuk Britaniyaning ijodiy sohalari ijodiy tovarlar va xizmatlar savdosi, iste'dodlar migratsiyasi va xorijiy investitsiyalar orqali xalqaro bozorlarda qanday ishlaydi.

Ijodiy sohalar globaldir. Dunyo mamlakatlari o'zlarining iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy qadriyatlaridan foydalanishga harakat qilib, ularga tobora ko'proq ustuvor ahamiyat berishmoqda. Buyuk Britaniya va AQSH kabi ilg'or iqtisodlar uzoq vaqtdan beri xalqaro bozor ulushi uchun bir-biri bilan raqobatlashgan, biroq ular endi, jumladan, Global South'dan ham yangi raqobatchilarga duch kelishmoqda. Shuningdek, geosiyosiy siljishlar va raqamlashtirish kabi transchegaraviy tendensiyalar keltirib chiqaradigan muammolarni hal qilish uchun xalqaro miqyosda hamkorlik qilishimiz kerak. Muxtasar qilib aytganda, butun dunyo bo'ylab ijodiy sohalar gullab-yashnashi uchun raqobatlashishimiz va bir vaqtning o'zida birgalikda ishlashimiz kerak.

Creative PEC ishga tushirilganda, savdo va immigratsiya siyosatining ijodiy sektorda qanday ishlashi va sektorning Buyuk Britaniyaning yumshoq kuchi va chet eldagi ta'siriga ta'siriga oid dalillar taqchilligiga duch keldik. Bu siyosatchilarning sektorni qo'llab-quvvatlash va o'z maqsadlariga erishish, jumladan, iqtisodiyotni rivojlantirish imkoniyatlarini cheklab qo'ydi. Dastlabki faoliyatimizda ma'lum faktlarni umumlashtirishga va mavjud adabiyot va ma'lumotlarni to'plashga harakat qildik.

Buyuk Britaniya eksportchilariga mamlakatning Yevropa Ittifoqidan chiqishi ta'sir ko'rsatgani sababli, savdo tadqiqotimiz uchun aniq ustuvor vazifa edi. Uchta maqolada biz ijodiy sanoat eksportchilarining xususiyatlarini va innovatsiyalar va dizayning eksportdagi rolini ochib berdik (Di Novo va boshq., 2020; Fazio, 2021; Tether & Yu, 2022). Biz ko'proq va

yanada ko'proq yo'nalishlarga eksport qilish istagini topdik. Bu imkoniyatning ahamiyati bizga sektorni Buyuk Britaniyaning Eksport strategiyasida (Easton, 2021; Buyuk Britaniya Xalqaro savdo vazirligi, 2021) ustuvor yo'nalish bo'lishini muvaffaqiyatli amalga oshirishga yordam berdi. Bu dalil, shuningdek, 2022-yil dekabr oyida chop etilgan Creative Industries Trade and Investment Board xalqaro strategiyasini ham shakllantirdi (Creative Industries Trade and Investment Board, 2022).

Bundan tashqari, Creative PEC ijodiy sektorga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar (FDI) tabiati bilan bog'liq dalillar bo'shlig'ini bartaraf etishga kirishdi (Jones & Fazio, 2022). Biz Breksit va Covid-19ga qaramay, Buyuk Britaniya, ayniqsa London va janubi-sharqiy kabi kuchli ijodiy sohalarga hamda ba'zi kichik tarmoqlarga sarmoya kiritish uchun jozibador joy bo'lib qolganini aniqladik (masalan, IT, dasturiy

ta'minot va hisoblash xizmatlari, reklama va marketing, kino, televidenie va animatsiya). Shunga qaramay, biz bilamizki, bu pozitsiyani shubha ostiga qo'ymoqchi bo'lgan ko'plab global raqobatchilar bor va to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar sabablari bo'yicha ko'proq tadqiqotlar talab etiladi. Bundan tashqari, Buyuk Britaniyaga sarmoya kiritmoqchi bo'lganlar uchun kirishning afzal usuli qo'shilish yoki sotib olish orqali ekanini aniqladik. Bu bizni xalqaro sarmoyadorlar o'zlarining Buyuk Britaniyadagi hamkasblariga qaraganda kengayishni maqsad qilgan Britaniya ijodiy korxonalarini uchun zarur bo'lgan kapitalni to'plash uchun yaxshi jihozlanganmi degan savollarni qoldirdi. Bu mavzu Britaniya kino instituti bilan hamkorlikda olib boriladigan kelgusi tadqiqotda o'yin sektori kontekstida o'rnatiladi.

Milliy hukumatlar ko'pincha madaniy va ijodiy sohalarning yumshoq kuchidan xalqaro diplomatik maqsadlarga erishish uchun foydalanadi, masalan, madaniy savdo va savdo kelishuvlari orqali kengroq integratsiyani rag'batlantirish yoki nizolarni hal qilishda xorijiy hukumatlarga ta'sir o'tkazish. Creative PEC tadqiqotlari, bir tomondan, umumiy erkin savdo shartnomasiga ega mamlakatlar madaniy tovarlar bilan ko'proq savdo qilishga moyilligini ta'kidladi (boshqa barcha narsalar teng bo'lgani holda) (Cevik va boshq., 2023). Sanksiyalar esa bunday savdoni qisqartirishga intiladi. Madaniy integratsiyani kuchaytirishdagi rolini hisobga olgan holda, sanksiyalar bekor qilinishi bilanoq

“Brexit va Covid-19 ga qaramay, Buyuk Britaniya, ayniqsa London va janubi-sharqiy mintaqa kabi kuchli ijodiy sohalarga hamda ba'zi kichik tarmoqlarga sarmoya kiritish uchun jozibador joy bo'lib qolganini aniqladik”

tinchlik o'rnatish jarayonini kuchaytirish uchun madaniy savdoni rivojlantirish zarur.

Buyuk Britaniyaning Yevropa Ittifoqidan chiqishi nafaqat savdo va to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar bo'yicha tadqiqotlarni ustuvor yo'nalishga aylantirdi, balki migratsiya bo'yicha tadqiqotlarga yangi shoshilinchlik berdi. Bizning dastlabki ishlarimizdan ba'zilar Breksitdan oldin Yevropa Ittifoqi muhojirlariga bo'lgan ishonchni ko'rib chiqdi (Bakhshi & Spilsbury, 2019). Bu shuni ko'rsatdiki, ijodiy sohalarda yuqori malakali ishchilar va frilanserlarga ko'proq tayanadi va dizayn va dasturiy ta'minot kabi sohalarda ko'nikmalardagi bo'shliqlarga duch keladi. Keyinchalik tadqiqotlar xalqaro ijodiy talabalar Buyuk Britaniya oliy ta'lim muassasalariga, milliy miqyosdagi ijodiy kichik tarmoqlarga va mahalliy iqtisodiyotga qanday hissa qo'shayotganini ko'rsatdi (Vermeulen va boshq., 2020). Nihoyat, biz Breksitning ijodiy kichik va o'rta korxonalarining iste'dodlar jamg'armasiga ta'sirini baholash bo'yicha tadqiqot o'tkazishni topshirdik va ular ishga olishi mumkin bo'lgan kichikroq iste'dodlar jamg'armasining ta'sirini his qilayotgan bir guruh korxonalarini ochib berdik. Bu topilmalar hukumat siyosatiga qanday ta'sir qilishi hozircha muhokama qilinmoqda, ammo dalillar o'zgartirish zarurligini ko'rsatmoqda.

Savdo va immigratsiya bo'yicha tadqiqotlar bilan bir qatorda, biz yumshoq kuch va xalqaro hamkorlikning kengroq masalalarini ko'rib chiqdik. Masalan, xalqaro kengashni butun dunyo bo'ylab a'zolarga o'z fikr-mulohazalarini ulashish imkonini berish orqali sektorning global muammolari haqida kengroq nuqtayi nazarga ega bo'lish uchun birlashtirdik (62–63-betlarga qarang). Biz, shuningdek, DCMS qo'mitasining Britaniyani chet elda targ'ib qilish bo'yicha so'rovini ham ko'rib chiqdik. Bu taqdimnomada biz Buyuk Britaniyaning ijodiy sektorining Buyuk Britaniyaning xalqaro ambitsiyalaridagi muhim o'rnini va sektorning yumshoq kuchidan foydalanishga ko'proq strategik yondashuv zarurligini ta'kidladik (Easton, 2022).

Creative PEC ning bu sohadagi ishi allaqachon ijodiy sohalarda xalqarolashtirish bo'yicha juda zarur bo'lgan kengroq tadqiqot dasturini rag'batlantirishga yordam bermoqda. Lekin hali

„Xalqaro miqyosda biz ijodiy savdoni rivojlantirish uchun xalqaro shartnomalarni qanday va qanday o'zgartirish mumkinligini yaxshiroq tushunishimiz kerak.“

qilinadigan ishlar ko'p. Birlashgan Qirollik firmalarining raqobatbardoshligini oshirish va to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarning afzalliklarini baholash uchun siyosatni xabardor qilish uchun Buyuk Britaniya eksportchilari va chet elga tegishli korxonalarining firma darajasidagi xususiyatlariga oid qo'shimcha dalillar talab qilinadi. Shuningdek, raqamlashtirish ijodiy firmalar va Buyuk Britaniyadan ijodiy mahsulot va xizmatlarni eksport qiluvchi kompaniyalarga qanday ta'sir qilishi haqida ko'proq bilishimiz kerak.

Xalqaro miqyosda biz ijodiy savdoni rivojlantirish uchun xalqaro shartnomalarni o'zgartirish kerakligi yoki yo'qligini va qanday o'zgartirish mumkinligini yaxshiroq tushunishimiz kerak. Shuningdek, migratsiya tizimini takomillashtirish va uni shunday iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyatga ega sektor uchun ishlashi uchun zarur ma'lumotlarga ega bo'lishini ta'minlash uchun hukumat bilan ishlashni davom ettirishimiz kerak. Shu bilan birga, Buyuk Britaniyaning yumshoq kuchiga oid siyosat havolalari bunday nomoddiy imtiyozlarni qanday isbotlash mumkinligi haqidagi savollarni ko'tarishda davom etmoqda. Shu sababli, global dinamika Buyuk Britaniyaning ijodiy bizneslari tajribasini o'zgartirish va shakllantirishda davom etar ekan, katta va qiyin siyosat kun tartibini dastaklash uchun kengash bo'ylab ma'lumotlar va dalillarga muhtojmiz.

Sanoat tushunchasi →

Tom Adeyoola, tadbirkor

Metail'ga 2008-yilgi kredit inqirozi chuqurlashgan pallada asos soldim. Maqsadim zamonaviy kompyuterlashgan nuqtayi nazar texnologiyasidan foydalangan holda onlayn kiyim muammosini hal qilish edi. 2008- va 2019-yillar oralig'ida biz Kembrij universiteti bilan tadqiqot va ishlanmalar (R&D) bo'yicha yaqindan hamkorlik qilib, 25 million funt sterlingdan ortiq mablag' yig'ib, ajoyib jamoa tuzdik.

Internet sizga deyarli bepul kirish va tarqatish imkonini beradi va u mahsulotingiz yoki xizmatigingiz uchun mijozlarni qayerda bo'lishidan qat'i nazar, topish imkoniyatini beradi. Buyuk Britaniyaning pasayib borayotgan moda sanoatida Metailni o'stirish uchun kurashayotgan edik va yuqori o'sayotgan chakana bozorlar boshqa joylarda edi. Shunday qilib, xalqaro miqyosga chiqishdan oldin ichki bozoringizni o'stirish kabi ommalashgan fikrga qarshi chiqdik va o'zimizni bozor talabi mavjud joyga tortib chiqarishga imkon berdik: Osiyo. Eng muhimi, bulutli hisoblash kabi yangi texnologik ishlanmalar mijozlarga Hindiston, Koreya yoki Singapur bo'lishidan qat'i nazar, osonlikcha xizmat ko'rsatish imkonini berdi.

Buyuk Britaniyaning ijodiy eksportchi, akademik yetakchi va yumshoq kuchning og'ir vazni sifatidagi kuchiga qaramay, ijodiy sohalar ham hukumat, ham jamiyat tomonidan juda kam baholanadi. Boshqa davlatlar sanoat siyosatiga suyangandek, biz ham bu sohaga sarmoyamizni ikki baravar

oshirishimiz va ijodiy sanoat siyosatiga tayanishimiz kerak. Masalan, AQSH hukumati kremniy chiplarini ishlab chiqarish va eksport qilishni strategik va geosiyosiy ahamiyatga ega soha sifatida belgilab, shunga muvofiq harakat qildi. Nega biz generativ sun'iy intellekt kabi strategik ustunlikka ega bo'lgan Buyuk Britaniyaning ijodiy sektorining kichik tarmoqlari uchun xuddi shunday qilmayapmiz?

Albatta, hozirda Buyuk Britaniya siyosatchilari oldida turgan muammolardan biri shundaki, siz xalqaro savdo va rivojlanish rasmiga Breksitni hisobga olmasdan qaray olmaysiz, bu bizning o'sish traektoriyamizga katta zarba berdi. Muammolardan biri Breksitning kadrlar bilan ta'minlash va biz dunyodagi yetakchi universitetlarimizda o'qiyotgan iste'dodlarni saqlab qolishga salbiy ta'siridir. Metall kompaniyasida biz iste'dodlarni qanday jalb qilish va qo'llab-quvvatlash haqida boshqacha o'ylashimiz kerak edi, shuning uchun biz masofaviy ishchilarni samarali boshqarish qobiliyatini yaratdik. Covid-19 pandemiyasidan oldin ham ko'plab startaplarda masofadan turib ishlash uchun jarayonlar va tuzilmalar mavjud edi.

Startaplar muammolarni hal qiluvchi mashinalardir. Cheklovchi immigratsiya siyosati ular faoliyat yuritayotgan mamlakatda ishchilarni yollashni qiyinlashtirsa, ular iste'dod muammosini hal qilishning eng oson yo'lini topadi. Ya'ni, ular o'sha iqtidorni mamlakatdan tashqarida ishga olishadi. Bu haqiqiy sharmandalik, chunki bu Buyuk Britaniyada yuqori sifatli ishchilarga ega bo'lish, Buyuk Britaniya soliqlarini to'lash va Buyuk Britaniya jamiyatiga foyda keltirish kabi ikkilamchi imtiyozlarni yo'qotishni anglatadi. Biz dunyodagi iste'dodlarning Buyuk Britaniyaga kelishini xohlaymiz, ammo bizning immigratsiya qonunlarimiz bunga imkon bermasa, bu amalga oshmaydi. ■

„Muammolardan biri Breksitning kadrlar bilan ta'minlash va biz dunyodagi yetakchi universitetlarimizda o'qiyotgan iste'dodlarni saqlab qolishga salbiy ta'siridir.“

„Internet sizga deyarli bepul kirish va tarqatish imkonini beradi va u sizning mahsulotingiz yoki xizmatigingiz uchun mijozlarni qaerda bo'lishidan qat'i nazar, topish imkoniyatini beradi.“

Malakalar, ish joylari va Ta'lim

Lesli Giles (*Work Advance*)
Xezer Keri (*Work Advance*)

Bizning ta'lim va bandlik tizimlarimiz odamlarga sifatli ijodiy ish o'rni va ijodiy sohalarda ishlash uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni berish uchun qanday qilib yaxshiroq ishlab chiqilishi mumkin.

Ijodiy sohalarning muvaffaqiyati ko'p jihatdan uning ishchi kuchi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Aynan ijodiy xodimlarning iste'dodlari, imkoniyatlari va innovatsiyalari sektorni Buyuk Britaniya iqtisodiyotiga katta hissa qo'shishga olib keldi. Demak, bu ishchi kuchining xususiyatlarini tushunish va uning malakasi sanoatning tez o'zgaruvchan ehtiyojlarini qondirish uchun rivojlanishini ta'minlash juda muhimdir.

Dastlabki Creative PEC tadqiqotlari yuqori malakali ijodiy ishchilarning yuqori samarali ijodiy iqtisodiyot uchun ahamiyatini isbotlashda hal qiluvchi rol o'ynadi. Haqiqatan ham, bizning tadqiqotimiz shuni ko'rsatdiki, ijodiy ishchi kuchining 95% yuqori malakali professional yoki boshqaruvchi rollarda ishlaydi (butun Buyuk Britaniyadagi ishchi kuchining 46% ga nisbatan) va ijodiy kasblarda ishlaydiganlarning 73% ilmiy daraja yoki undan yuqori malakaga ega (Buyuk Britaniya ishchi kuchi bo'yicha 44% bilan solishtirganda) (Giles va boshq., 2020).

Keyingi Creative PEC tadqiqotlari vaqt o'tishi bilan ijodiy bandlik va malaka talablaridagi o'zgarishlarni kuzatish va tushunish uchun bu dastlabki sarlavha topilmalaridan tashqariga chiqdi. Biz ijodiy ishchi kuchining kelajakdagi hissasini optimallashtirish uchun bu ehtiyojlarni qanday qondirish mumkinligini o'rganmoqdamiz. Mehnat bozorlari doimiy ravishda buzilib, ish o'rinlari nafaqat uzoq muddatli megatrendlar (masalan, texnologik o'zgarishlar, iqlim inqirozi va globallashuv), balki Covid-19 pandemiyasi kabi muntazam qisqa muddatli zarbalar bilan ham o'zgarib

borar ekan, sanoatni aniqlash va uning ehtiyojlariga javob berish kichik ish emas.

Creative PEC-ning malakalar, ish joylari va ta'lim bo'yicha tadqiqot yo'nalishi qayerda hal qilinishi kerak bo'lgan umumiy muammolar va yaqinroq tekshirishni talab qiladigan aniqroq tadqiqot savollari qayerda mavjudligini aniqlash uchun ijodiy iqtisodiyot bo'ylab keng qamrovli strategik baholashlar va maqsadli bir qator chuqurroq sho'ng'inlar bilan birgalikda taqdim etishga intildi. Biz eng dolzarb va chuqur ildiz otgan bandlik va malaka muammolarini aniqlash va hal qilish uchun ijodiy manfaatdor tomonlar bilan ishladik (Carey va boshq., 2019; Giles va boshq., 2020). Birgalikda olib borilgan bu tadqiqotlar tadqiqot, siyosat va amaliyotda yaxshilanishlarni ta'minlash uchun umumiy kun tartibini ishlab chiqishga yordam berdi. Bir qator yaqin va uzoq muddatli ustuvorliklar hal qilinmoqda, jumladan: ko'nikmalar evolyutsiyasi va kelajakdagi ko'nikmalarni tushunish; yaxshi ish va boshqaruv amaliyotining sifatini oshirish; tengsizlikni bartaraf etish va xilma-xil iste'dodlarning qiymatini maksimal darajada oshirish; malakalarning mos kelmasligini bartaraf etish; ijodiy ta'limni

qadrlash; kasbiy rivojlanish va umrbod ta'limni rivojlantirish; xalqaro iste'dodlarga kirish; va Buyuk Britaniya bo'ylab mahalliy iste'dodlarni mustahkamlash.

Creative PEC tahlillari shuni ko'rsatdiki, an'anaviy martaba yo'llari o'zgarganda - hayot uchun ish o'rinlari tushunchalarini buzgan va ko'proq xilma-xil martaba yaratish - ko'nikmalarga bo'lgan talablar ham rivojlanib, ijodiy qobiliyatlarga tobora ko'proq e'tibor qaratilmoqda (Easton & Djumalieva, 2018; Bakhshi et al., 2019). O'z navbatida, ish amaliyotidagi o'zgarishlar bilan bir qatorda o'rganishning yangi va xilma-xil variantlari ham ochildi. Buyuk Britaniyadagi milliy ko'nikmalar va bandlik tizimlari keyingi va oliy ta'lim yo'nalishlari sifatini yaxshilash, texnik ta'lim yo'llarini ishlab chiqish va umrbod, modulli va mehnatga asoslangan ta'lim imkoniyatlarini kuchaytirish choralarini ko'rdi. Shu nuqtayi nazardan, Creative PEC ijodiy sohalarga foyda keltiradigan siyosat ishlanmalarini shakllantirish uchun tadqiqot o'tkazdi.

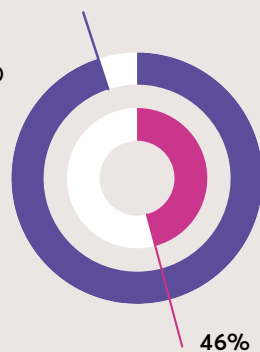
Oliy ta'limdagi (HE) islohotlar fonida, masalan, Bloom (2020) va Giles (2021) fan, texnologiya, muhandislik va matematika (STEM) ko'nikmalari bilan bir qatorda ijodiy oliy ta'limning ahamiyatini yaxshiroq tushunish va kelajakdagi moliyalashtirish

qarorlari strategik iqtisodiyotning ijodiy sohalariga investitsiyalarni saqlab qolishini ta'minlash uchun ma'lumotlarni o'rganib chiqdi. Darhaqiqat, bu tadqiqot ijodiy bitiruvchilar va ijodiy ishlar o'rtasidagi kuchli moslikni ta'kidladi va ijodiy bitiruvchilar ijodiy rollarda ishlashga ko'proq qiziqish bildirishini aniqladi (ijodkor bo'lmagan bitiruvchilarning 66% bilan solishtirganda ijodiy bitiruvchilarning 73% ular xohlagan ish turini taklif qilgani uchun o'z ishini oldi). Umuman olganda, bu topilmalar ijodiy HENing muhim hissasini ko'rsatishga yordam berdi. Bu, shuningdek, hukumatning 2022-yilgi Oliy ta'lim siyosati va islohotlar bo'yicha maslahatlashuvida ham e'tirof etilgan bo'lib, unda "strategik ahamiyatga ega" deb topilgan mavzularni muhokama qilishda ijodiy industriyalarning ehtiyojlari e'tirof etilgan (Buyuk Britaniya Ta'lim vazirligi, 2022).

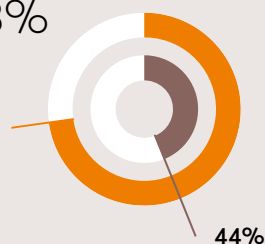
Bundan tashqari, Buyuk Britaniyaning turli hududlarida investitsiyalar va ko'nikmalar dasturlarini taqsimlashga e'tibor qaratgan holda, Giles va Carey (2021) va Uilyams va boshqalar (2022) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar mahalliy miqyosda ijodiy ta'limni qanday yaxshilashga yordam berdi. Darhaqiqat, bu tadqiqot mahalliy hamkorlar uchun mahalliy ijodiy ko'nikmalar

"Tadqiqotimiz shuni ko'rsatdiki, ijodiy ishchi kuchining 95% yuqori malakali professional yoki boshqaruvchi rollarda ishlaydi (butun Buyuk Britaniyadagi ishchi kuchining 46% ga nisbatan) va ijodiy kasblarda ishlaydiganlarning 73% ilmiy daraja yoki undan yuqori malakaga ega (Buyuk Britaniya ishchi kuchi bo'yicha 44% bilan solishtirganda)"

95%

73%

strategiyalarini taqdim etishni kuchaytirish; hamkorlikni mustahkamlash; milliy dasturlarni buyurtma asosida tayyorlangan va mahalliy ijodiy tashabbuslar bilan boyitish; va xalqaro ilg'or amaliyotdan tushunchalar olish uchun muhim muvaffaqiyat omillarini belgilab berdi.

Shu bilan birga, Buyuk Britaniya iqtisodiyotida davom etayotgan buzilishlar va iqtisodiy tiklanishni boshlash zarurati bilan, qanday qilib ko'proq va yaxshiroq ish o'rinlarini ta'minlashga siyosat qiziqishlari ortib bormoqda. Bu, asosan, atipik mehnat amaliyotlarining o'sishi (jumladan, o'z-o'zini band qilish, yarim kunlik ish, nol soatlik shartnomalar va gig-iqtisodiy ish), ish haqi bo'yicha cheklovlar va ishonchsiz bandlik shakllarining natijasidir. Bunday sharoitda Creative PEC ning strategik baholashi uchun ish o'rinlari ijodiy qobiliyatlarning xilma-xilligidan maksimal darajada foydalanish va rivojlantirish uchun mo'ljallangan kelgusi yillarda bandlik va

o'qitish darajasidan tashqarida ko'rib chiqish va yaxshi ishning rolini ko'rib chiqish muhim bo'ldi. Buyuk Britaniyaning to'rtta davlatining har birida sanoat miqyosidagi manfaatdor tomonlar bilan o'tkazilgan Creative Industries of Good Work Review (Creative Industries Policy and Evidence Centre, 2023) ijodiy ishga joylashish va kelajakdagi malaka oshirish imkoniyatlarini rivojlantirish maqsadida sanoat ehtiyojlariga moslashtirilgan tavsiyalarni belgilaydi (Carey et al., 2023). Har bir milliy hukumat ko'rib chiqish tavsiyalarini yanada adolatli va inkluziv ijodiy ish joylarini barpo etadigan milliy rejalarni ishlab chiqish uchun qo'llash majburiyatini oldi. Birgalikda ko'rib chiqilsa, Creative PEC tadqiqot dalillari kelgusi yillarda davom etayotgan ustuvorliklarni belgilaydi. Ijodiy-iqtidor yo'nalishini takomillashtirish va ijodiy iqtisodiyotda kelajakdagi muvaffaqiyatlarga erishish uchun iste'dodlardan yanada samarali foydalanishni ta'minlashda asosiy rol o'ynashi mumkin.

Sanoat tushunchasi →

Tom Filipson, YourStudio va Vital Hardware asoschisi

Men ulg'ayganimda ijodiy martaba narsa emas edi. Menda sanoat haqida nol xabardorlik bor edi. Fermada tarbiyalangan ishchi bolaligida u baland va qo'l yetib bo'lmaydigandek tuyulardi. 20 yoshimda dizayn studiyasida amaliyot o'taganman. G'oyalarni taqdim qilish uchun pul to'lashim mumkinligi xayolimni buzdi.

Mehnatkash bolalarning sanoatga kirishidagi bo'shliqni to'ldirishimiz kerak. Eng katta to'siqlardan biri texnologiyadir. Ijodiy sektor shu qadar ko'p va tez o'zgardi va raqamlashtirildiki, odamlar orqada qolganimizni anglamadi. Bolalar maktab va universitetlardan sanoatda ishlashga mutlaqo tayyor bo'lmagan holda chiqib ketishmoqda. Ular maktabda dizayn va texnologiya darslarida yog'ochdan ishlov berishni o'rganishsa, kodlashni yoki boshqa raqamli ko'nikmalarni o'rganishgani ajablanarli emas. Bu zamonaviy dunyoda hamon eski vositalar va eski fikrlashdan foydalanamiz.

Albatta, ko'pgina maktablar bolalarning ijodiy sayohatini boshlashi uchun noutbuklar uchun pul to'lashga qodir emas. Va universitetda bu texnologiya uchun to'lash uchun stipendiya yo'q. "Ijodiy fan bo'yicha kursda o'qiyotgan bo'lsangiz hamda birgina qalam va daftar bilan kelsangiz, aniq manfaatdor bo'lmaysiz."

Buni anglab yetgach, ijodiy sohalardan kam ta'minlangan bolalarga muvaffaqiyatga erishish uchun noutbuklar berish uchun Vital Hardware nomli xayriya tashkilotini ochdim. Covid-19 paytida bir nechta bolasi ota-ona ishlatadigan iPhone qurilmasi orqali uyda o'qiyotgan oilalar haqida eshitdim, chunki bu ular uchun uydan raqamli ulanishning yagona yo'li edi. Men telefonda dars ishlayotgan bir qiz bilan gaplashdim, noutbuk olish bilan super kuchga ega bo'lish bilan solishtirdim.

Men buni o'zgartirishni jamoaviy mas'uliyat deb bilaman. Hukumat kam ta'minlangan bolalarga bepul texnologiya berish orqali yordam berishi kerak. Bu bolalarga yordam berishning bir usuli emas; shuningdek, bunyodkorlik tarmoqlari va natijada iqtisodiyotimizga yordam beradi. Agar biz global ijodiy kuch bo'lishni istasak, g'oyalar va kelib chiqishi haqida gap ketganda, bizga xilma-xillik kerak. Bu aql bovar qilmaydigan narsa. Biz bilamizki, xilma-xillik oxir-oqibat kompaniyaning daromadini oshiradi. Biz iste'dodlarni topish uchun kurashyapmiz va bizda undan foydalanish uchun katta potensial manba mavjud. Shunday qilib, keling, turli jamoalarni ijodiy ishlarda ishlashga ilhomlantiraylik va ularga to'sqinlik qiladigan to'siqlarni yo'q qilaylik. ■

"Ijodiy fan bo'yicha kursda o'qiyotgan bo'lsangiz hamda birgina qalam va daftar bilan kelsangiz, aniq manfaatdor bo'lmaysiz."

"Telefonda dars ishlayotgan bir qiz bilan gaplashdim, noutbuk olish bilan super qudratga ega bo'lish bilan solishtirdim."

Intellektual mulk va tartibga solish

Prof. Martin Kretschmer

(Glazgo universiteti)

Prof. Philip Schlesinger

(Glazgo universiteti)

Odamlarning o'zlarining ijodiy mahsulotlari va xizmatlaridan foydalanish huquqlarini himoya qilish usullarini o'rganish va yangi texnologiyalarning paydo bo'lishi tartibga soluvchilarni qanday qiyinchiliklarga olib kelishini o'rganish.

Odatda ekskluziv huquqlarni beruvchi intellektual mulk (IP) qonunlari jismoniy shaxslar va tashkilotlarni so'zlar, musiqa, vizual va audiovizual materiallar va dizaynlar kabi tarkibni yaratish va ishlab chiqarish va tarqatishga sarmoya kiritishga rag'batlantiradi. Shuning uchun sotib olish va sotish huquqini ijodiy sohalarning valyutasi sifatida tushunish mumkin. Mualliflik huquqi, dizayn huquqlari, savdo belgilari va patentlar kabi IP huquqlari murakkab va ularning ta'sirini bashorat qilish va baholash qiyin.

Bundan farqli o'laroq, qoidalar shaxsiy huquqlar emas, balki bozor tuzilishi yoki ishlab chiqarilishi mumkin bo'lgan kontent turiga nisbatan davlat cheklovlaridir. Bu majburiyatlar yoki majburiyatlar (masalan, mintaqaviy yangiliklarni ishlab chiqarish) yoki imkoniyatlar (masalan, soliq imtiyozlari) sifatida ifodalanishi mumkin.

Huquqlar ham, qoidalar ham qonunning hosilalaridir. Savdo nuqtayi nazaridan ular ko'pincha transchegaraviy savdo uchun tarifsiz to'siqlar sifatida qaraladi. Misol uchun, bir mamlakatda yaratilgan ijtimoiy media kontenti boshqa yurisdiksiya shartlariga mos

kelishi uchun moderatsiya qilinishi kerak bo'lishi mumkin. Ammo huquq va qoidalar, masalan, ular mamlakatni ijodiy tarkib yoki ijodiy texnologiyaga sarmoya kiritish uchun jozibadorroq joyga aylantirsa, raqobatdosh ustunlik manbai ham bo'lishi mumkin.

Creative PEC uchun ishimiz qonunni raqamli platformalarning paydo bo'lishiga moslashtirish zarurligiga qaratilgan. Biz, shuningdek, Buyuk Britaniyaning Yevropa Ittifoqidan chiqqanidan keyin global bozorlarga yo'naltirilganiga javob berdik. Boshqacha tartibga solish uchun qanday imkoniyatlar mavjud?

Xususan, bizning tadqiqotimiz quyida keltirilgan natijalarga ega bo'ldi.

- Biz innovatsion ma'lumotlar vositasini yaratish uchun mualliflik huquqi qonuniga oid barcha mavjud empirik dalillarni kataloglashtirdik va sintez qildik. Bu sanoat va siyosatchilarga soha, mamlakat, usul va topilmalar bo'yicha dalillarni so'roq qilish va olib borilgan tadqiqotlardagi kamchiliklarni aniqlash imkonini beradi. (www.copyrightevidence.org).
- Biz yakuni 2022-yil oktabr oyida bo'lib o'tgan konferensiya (CREATe, 2022) bo'lgan mualliflik huquqining turli muammolari bo'yicha yetakchi ekspertlarning 21 ta dalil xulosasini topshirdik va ularni ikki yil davomida nashr qildik.
- Biz mualliflar va ijrochilar kabi asosiy ijodkorlarning mehnat sharoitlarining o'zgarishi haqidagi ommaviy munozarada qatnashdik va so'nggi 15 yil ichida mualliflarning o'rtacha daromadi keskin pasayib ketganini aniqladik, bu esa Buyuk Britaniyada birlamchi ishlab chiqarishning kam xilma-xilligiga olib keldi (Thomas et al., 2022). Hamkasblar Intellektual mulk idorasi uchun musiqa industriyasidagi san'atkorlarning daromadlarini o'ta ta'sirli ko'rib chiqishning bir qismi bo'lishdi (Hesmondhalgh va boshq., 2021).
- Iste'molchi nuqtayi nazaridan, oqimning ko'payishi qaroqchilikni yumshatdi. Intellektual mulk idorasi tomonidan to'plangan bo'ylama ma'lumotlarni ikkilamchi tahlilimiz shuni ko'rsatadiki, obuna xizmatlari sanoatning ishlash uslubini o'zgartirgan. Endi u noqonuniy xatti-harakatlardan ko'ra ko'proq pul sarflashga e'tibor qaratmoqda. Ma'lumotlar, shuningdek, raqamli kontent xizmatlari tomonidan hali erishilmagan aholining sezilarli (kekxa va kambag'al) qismi saqlanib qolganini ko'rsatdi, bu esa ijodiy sohalar uchun foydalanilmagan salohiyatni ko'rsatadi (Leung va boshq., 2020).

- Katta texnologiyalar va foydalanuvchilar tomonidan yaratilgan ommaviy axborot vositalarini tartibga solishga kelsak, biz platformalar voqeadan keyin javob berishdan ko'ra zararni kutishi kerak degan taxminni baholadik. Davlat va xususiy hokimiyatni yangi usullarda muhokama qiladigan xulq-atvor kodekslari va amaliyot kodekslari alohida e'tibor talab qilishini aniqladik. Biz raqobat, kontentni moderatsiya qilish va ma'lumotlar nazorati bilan bog'liq ziddiyatli tartibga solish talablarini muvofiqlashtirish imkoniyatini tahlil qildik (Kretschmer va boshq., 2021).

Buyuk Britaniyaning Yevropa Ittifoqi yagona bozorida chiqishi elektron tijorat, IP va texnologik tartibga solish (masalan, sun'iy intellektga nisbatan) bo'yicha huquqiy tafovutlar uchun joy qolsa-da, ulangan raqamli muhitda tubdan farq qiluvchi milliy tartibga solish yondashuvlarini qabul qilish qiyin. Buyuk Britaniyaning amaliyot kodekslariga (platforma firmalari uchun) va idoralararo hamkorlikka (aloqa regulyatori Ofcom, Raqobat va bozorlar boshqarmasi qoshidagi raqamli bozorlar bo'limi, Axborot komissari idorasi va Moliyaviy xulq-atvor organi o'rtasida) paydo bo'layotgan yondashuvi boshqa global modellar bilan raqobatdadir. Platformalar har bir yurisdiksiya uchun xizmat ko'rsatish shartlarini o'zgartirishga

„Ulangan raqamli muhitda tubdan farq qiluvchi milliy tartibga solish yondashuvlarini qabul qilish qiyin.“

tayyor va qodirmi? Milliy tartibga soluvchilar amalda qanday qilib onlayn platformalarda yangi majburiyatlarni tekshiradi va amalga oshiradi? Platformalardan ijodkorlarga tushadigan daromadlar o'zgarib bormoqdam? Rivojlanayotgan texnologik tartibga solish rejimlarining ta'sirining qiyosiy xalqaro tahlillari tadqiqotning ustuvor yo'nalishi bo'lishi kerak.

Sanoat tushunchasi →

Kris Maykls, The Reel Store direktori

Media sanoati sizning IP-ni qanday boshqarishingizga va siz yaratgan IP-dan qanday qilib litsenziya va qiymatga ega bo'lishingizga asoslanadi. Bu ijodiy sohalar uchun asosdir.

Madaniyat haqida gap ketganda, IP murakkab. Bir tomondan, tijorat media bozorlari IP'ning yuqori darajada tartibga solinishini istasa, boshqa tomondan, muzeylar va galereyalar qarama-qarshi pozitsiyani egallaydi, chunki ular o'zlarining ishi bilim yaratish va almashishdir. Bu tartibga solinadigan va tartibga solinmagan IP'dan foydalanish o'rtasida doimiy ziddiyatni keltirib chiqaradi.

Juda oddiy misol uchun, agar siz Milliy galereyaga kirsangiz va rasmlardan birini suratga olsangiz, u bilan xohlagan narsani qilishingiz mumkin, chunki u tartibga solinmagan IP muhitida. Biroq Milliy galereya o'zi litsenziyalaydigan va pul ishlab oladigan o'z asarlarining fotografik ko'rinishlariga bo'lgan raqamli IP-ni nazorat qiladi. Internetda ma'lumotlarning harakatlanish tezligini hisobga olsak, tasvirni juda qisqa vaqt ichida butun dunyo bo'ylab yuborish mumkin. Kimdir Instagramga Van Gogning *Kungaboqarlar* suratini qo'yishi bilan, Meta cheklanmagan muddatga rasm bilan xohlagan narsani qilish uchun eksklyuziv bo'lmagan litsenziyaga ega bo'ladi. Bu huquqlar oqimini nihoyatda murakkablashtiradi. Muzeylar va madaniyat tashkilotlari juda kichik va ularning bu sohalarida harakat qilish imkoniyatlari juda cheklangan.

Buyuk Britaniyaning Yevropa Ittifoqidan chiqishi bu muammolarni hal qilishni yanada qiyinlashtirdi. Turli raqamli mualliflik huquqi holatlarida IPni qanday boshqarish kerakligi haqidagi savollarga javob berishga urinish, masalan, jamoat mulki bo'lgan asarlar yoki yetim asarlar (mualliflarni kuzatib bo'lmaydigan) kontekstda rivojlanayotgan Yevropa Ittifoqi mualliflik huquqi direktivalari va Buyuk Britaniya qonunlari o'rtasida keskinlikni keltirib chiqaradi.

Bunday IP mojarolari madaniy muassasalarga kirib boradi. So'nggi sakkiz yil ichida Britaniya muzeyida ham, Milliy galereyada ham men tartibga solinmagan IP yondashuvining huquq va noto'g'ri tomonlari va tartibga solinmagan bilim almashish yondashuvi haqida o'nlab suhbatlar o'tkazdim. Mening fikrimcha, ikkalasi ham qimmatlidir. Milliy galereya ham litsenziya daromadiga, ham bilimlarni erkin almashish imkoniyatiga bog'liq. Ikki o'rtasida davom etayotgan dialog mavjud bo'lib, u asosan hal etilmagan.

Texnologiyalarni o'zgartirish tezligi regulyatorlarning yangi tartibga solish siyosatini moslashuvchan va samarali ishlab chiqishi kerakligini anglatadi. Bu ayniqsa muhimdir, chunki Meta kabi yirik monolit texnologik kompaniyalar yangi ichki tartibga solish siyosatini e'lon qilganda, ular o'zining ma'naviy va axloqiy asoslarini yaratadi. Ular yetarlicha katta platformaga ega bo'lib, Facebook'da IP'ni qanday tartibga solish bo'yicha o'zlarining ichki qarorlari ularni ham tartibga soluvchi, ham davlat IP tartibga soluvchi xususiy kompaniya sifatida ishtirokchi qiladi. Lekin ular o'z manfaatlari yo'lida harakat qilishda davom etadi, tartibga soluvchilar esa jamiyat nomidan ishlaydi. Yaxshi yoki yomon bo'lsin, korporatsiyalar bu sohada butunlay o'zini o'zi boshqarishiga yo'l qo'yolmaysiz. Bu shunchaki ishlamaydi. ■

“Kimdir Instagramga Van Gogning Kungaboqarlar suratini qo'yishi bilan, Meta cheklanmagan muddatga rasm bilan xohlagan narsani qilish uchun ekskluziv bo'lmagan litsenziyaga ega bo'ladi. Bu huquqlar oqimini nihoyatda murakkablashtiradi.”

Ilmiy-tadqiqotlar va innovatsiyalar

Prof. Bruce Tether (*Manchester universiteti*)

Dr Josh Siepel (*Sasseks universiteti*)

Hukumat va moliya tashkilotlari yangi texnologiyalarni ishlab chiqish va ijodkorlik sohaslarida innovatsiyalarni rivojlantirish uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgan ilmiy-tadqiqot markazlariga qanday sarmoya kiritishi kerak.

Innovatsiya bu – shunchaki neologizm emas. Bu yangi mahsulotlar, xizmatlar, tajribalar, ishlab chiqarish jarayonlari va ishlash usullarini ishlab chiqish va joriy etish, jumladan, yangi hamkorlikni yo'lga qo'yish haqidadir. Bu iqtisodiy o'sish, mahsuldorlik, boyluk va farovonlikning markaziy qismidir. Ijodiy sohaslar Buyuk Britaniya iqtisodiyotidagi eng dinamik tarmoqlardan biri bo'lgani sababli, ular birgalikda yuqori innovatsiondir. Bu sohadagi har bir alohida firma yoki tashkilot yuqori innovatsion ekanini anglatmaydi, lekin innovatsiyalar umuman sanoatda, hatto odatda sekin o'zgarish sifatida ko'rilishi mumkin bo'lgan sohalarda, jumladan, muzeylar va galereyalarda ham sodir bo'ladi. Darhaqiqat, Creative PEC tadqiqotlari bunday muassasalar jamoatchilik uchun yangi immersiv tajribalarni taqdim etish uchun virtual haqiqat kabi raqamli texnologiyalar bilan qanday tajriba o'tkazganini ta'kidladi (Allen, 2020; Kidd va boshq., 2021).

Har qanday sohada, jumladan, ijodiy sohalarda innovatsiyalar uchun asosiy faoliyat bu ilmiy-tadqiqot ishlaridir. Aslida, Creative PEC Creative Radar so'rovi shuni ko'rsatdiki, asosan kichik yoki mikro bo'lishiga qaramay, ijodiy korxonalarining uchdan ikki qismi ilmiy-tadqiqot ishlari bilan shug'ullangan (Siepel va boshq., 2020). Ular virtual va kengaytirilgan reallik bilan tajriba o'tkazayotgan kompaniyalardan tortib, virtual muhitda mahsulotlarni reklama qilish yoki o'yin dvigatellari uchun yangi foydalanishni yaratish uchun yangi texnologiyalarni ishlab chiquvchilargacha qamrab oldi. So'rov shuningdek, o'z ilmiy-tadqiqot ishlarini unga byudjet ajratish orqali rasmiylashtirgan firmalarning o'sishi ehtimoli

yuqori ekanini ko'rsatdi. Biroq ilmiy-tadqiqot ishlari ijodiy sohada keng tarqalgan bo'lsa-da, bozorlar uning o'ziga xos xususiyatlari tufayli uni kam moliyalashtirishi mumkin (Bakhshi, 2022); aniqrog'i, ilmiy-tadqiqot va ishlanmalar uchun sarf-xarajatlar texnologiya yoki asbob-uskunalariga emas, balki ishchi va frilanser vaqtiga qaratilgan (Siepel va boshq., 2022). Ilmiy tadqiqotlar investitsiyalarining asosan nomoddiy tabiati mumkin banklar kabi an'anaviy moliyachilar uchun ijodiy biznesni qo'llab-quvvatlashni qiyinlashtiradi, bu esa innovatsion ijodiy tadbirkorlar o'z kompaniyalarini shaxsiy boylukdan foydalangan holda moliyalashtirish ehtimoli ko'proq bo'lgan chuqur adolatsiz vaziyatga olib keladi (Di Novo va boshq., 2022).

Ko'pgina mamlakatlar ilmiy-tadqiqot bozorida bunday nosozliklarni soliq imtiyozlari orqali hal qiladi. Ammo Buyuk Britaniya hukumati ilmiy-tadqiqot ishlari uchun soliq imtiyozlarini taqdim etsa-da, fan va texnologiya bilan bog'liq noaniqliklarni hal qilishga qaratilgan ilmiy-tadqiqot ishlarining tor ta'rifini qo'llaydi. Creative PEC tadqiqotlari ko'plab ijodiy firmalarning ilmiy-tadqiqot ishlari bu shartlarga javob bermasligini aniqladi (Siepel va boshq., 2020, 2021; Tether, 2021), biz hukumatni innovatsiyalarni rag'batlantirish uchun ilmiy-tadqiqot konsepsiyasini kengaytirishga bir necha bor chaqirganmiz (Bakhshi, 2022; Bakhshi va boshqalar, 2021). Ilmiy-tadqiqot va ishlanmalarni qayta belgilash g'oyasi 2019-yilgi Konservativ Manifestda ko'tarilgan va o'shandan beri hukumat tomonidan doimiy tekshiruv mavzusi bo'lib kelgan, ammo bizning tavsiyalarimiz hali ko'rib chiqilmagan.

Albatta, innovatsiyalar ilmiy-tadqiqotlardan ko'proq narsani anglatadi. Ko'pgina ijodiy firmalar innovatsiyalar va eksport bilan chambarchas bog'liq bo'lgan dizayn bilan shug'ullanadi (Tether, 2021; Tether & Yu, 2022). Shunday qilib, ilmiy-tadqiqot va ishlanmalar konsepsiyasini kengaytirish muhim bo'lsa-da, biz boshqa asosiy innovatsion faoliyatlar, jumladan, yangi texnologiyalar kabi yangi imkoniyatlarga javob berish

hisobiga ilmiy-tadqiqot va ishlanmalar bilan shug'ullanmasligimiz kerak. Bu sohadagi innovatsiyalarni ijodiy texnologiya (createch) (Mateos-Garcia 2021a, 2021b; Siepel va boshq., 2022) va ijodiy sektorda sun'iy intellektdan foydalanishning ortib borayotganida (Davies va boshq., 2020) ko'rish mumkin. Ammo firmalar uchun bu imkoniyatlardan unumli foydalanish har doim ham oson emas, chunki bu AR-GE, dizayn va boshqa faoliyatlarni amalga oshirishni o'z ichiga oladi. Biroq ular yolg'iz borishi shart emas: boshqalar bilan ishlash va ijodiy klasterlar va universitetlar kabi tashqi resurslardan foydalanish muhim (Lyons & Davies, 2022).

Kelajakdagi tadqiqotlar ilmiy-tadqiqot, dizayn va ijodiy sohalardagi innovatsiyalarning boshqa shakllari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni to'liqroq tushunishga intilishi kerak. Bu nafaqat bu faoliyatni, balki ularni qo'llab-quvvatlash usullarini ham tushunishimizga yordam beradi. Kengroq qilib aytganda, innovatsiyalar ham yangi imkoniyatlarga, ham yangi sharoitlarga javob berishdir. Ijodiy kompaniyalar va ishchilar turbulენტlikka moslashish uchun qanday innovatsiyalar yaratishi mumkinligini tushunish kelajakda bu sohada barqarorlikni oshirishga yordam beradi.

"Creative PEC o'tkazgan Creative Radar so'rovnomalari ijodkorlik bizneslari asosan kichik yoki mitti hajmda bo'lishiga qaramay, ularning uchdan ikki qismi ilmiy-tadqiqot ishlari bilan shug'ullanishini aniqlagan."

Soha tahlili →

Sara Ellis, Qirollik Shekspir kompaniyasining raqamli taraqqiyot bo'yicha direktori

Ilmiy-tadqiqot har qanday tashkilot uchun uzluksiz kashf etish holatidir. Qirollik Shekspir kompaniyasida (RSC) biz kuzatuvchilar uchun yangi tajribalar taqdim etish imkoniyatlarini o'rganmoqdamiz, chunki dunyo kundan-kun tubdan o'zgarib bormoqda. Ayni paytda barchamiz internet bilan kamol topgan va internet uning mehnat faoliyati davrida paydo bo'lgan avlodlar yaqinlashayotgan muhim tarixiy davrni boshdan kechirmoqdamiz. Bu jarayon esa an'anaviy amaliyotda o'zgarishlarga olib kelmoqda.

„Yuksalish uchun ilmiy-tadqiqot kompaniya qadriyatlarini va tuzilmasining markazidan o'rin olishi kerak.“

Men kompaniyamizning innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarni qamrab oluvchi va bizning xayriya maqsadimiz bilan hamohang bo'lgan istiqbolli yo'nalishini boshqaraman. Mehnat jamoasi sifatida biz teatr san'ati vositalarini kengaytirish, tomoshabinlar uchun yangi ijodiy ko'nikmalar ishlab chiqish va buni an'anaviy hunarmandchilik bilan chog'ishtirish imkoniyatlarini o'rganamiz.

Butun tashkilot ilmiy-tadqiqot ishlari butun mashg'ul. Biz ularga jasorat, barqarorlik va hammaboplik kabi qadriyatlarimiz asosida yondashamiz. Yuksalish uchun ilmiy-tadqiqot kompaniya qadriyatlarini va tuzilmasining markazidan o'rin olishi kerak. Biz uchun ilmiy-tadqiqot atamasi, deylik, harakatni suratga olish yoki yangi avlod rassomlari bilan yangicha shaklda aloqalar o'rnatish singari texnologik innovatsiyalarni anglatishi mumkin. Bu bir qamrovli portfolio bo'lib, u barcha jamoalarga tatbiq etilgan, u bizning ish usulimizga aylanib ulgurgan.

Biz Buyuk Britaniya Ilmiy-tadqiqot va innovatsiya (UKRI) tashkilotining "Kelajak auditoriyasi" nomli grantini qo'lga kiritib, uni ijodiy tashkilotlari konsorsiumi hamda texnologiya-tadqiqot sohasidagi hamkorlar o'rtasida taqsimladik. Grant ilmiy-tadqiqot ishlariga yo'naltirilgan 30 ta alohida dasturni nazarda tutgani bois, bizga turfa xil yondashuvlarni qo'llash imkonini berdi. Buning ta'siri butun sohaga sezildi. Qisman "Kelajak auditoriyasi" loyihasi doirasida biz amalga oshirgan ishlar tufayli, RSC ayni paytda UKRI tomonidan mustaqil tadqiqot tashkiloti sifatida e'tirof etildi, bu omil o'z navbatida bizning keyingi o'n yil davomidagi faoliyatimizga ulkan ta'sir qiladi, binobarin ayni holat bizning tashkilotga moliyalashtirish uchun ariza topshirish huquqini beradi.

Ilmiy-tadqiqot ishlari uchun taqdim etiluvchi soliq imtiyozlari innovatsiyalarni yaratishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etdi; mazkur imtiyozlar biz zimmamizga olgan ayrim xarajatlarning bir qismini qaytarib olish imkonini berdi. Bu yo'nalishda davlatning aralashuvi va maqsadli dasturlarning o'rni juda ahamiyatli.

Ijodiy sohalardagi eng katta muammo xilma-xillikning kamligi bo'lib, u innovatsiyalarning monotonlashishiga olib keladi. Bu kishini chuqur tashvishga soladi. Aksar hollarda hammaboplik sohadagi muhim omil sifatida emas, balki qo'shimcha vazifadek qaraladi. Innovatsiya va o'zaro sheriklikdagi loyihalari haqida gap ketganda, rassomlar va ijodkorlarning yangi avlodi qaror qabul qilish jarayonida yetarlicha ishtirok etmaydi. Ularga innovatsiyalarning ajralmas qismi sifatida emas, balki benefitsiar sifatida baho beriladi. Biz va kompaniyamiz muammoni bozorda amaliyotchilar sonini sezilarli darajada oshiradigan fanlararo dasturlarni yaratish orqali hal qilmoqchimiz.

Innovatsiyalarga inkluzivlik tamoyili bilan yondashilsa, uning tijoriy muvaffaqiyati yanada salmoqli bo'ladi. Bizning "Kelajak auditoriyasi" loyihamiz an'anaviy teatrdan mutlaqo boshqacha shaklda ishlaydi. Loyihaga jami 65 000 nafar kishi jalb qilinib, ularning 76% ni yangi tomoshabinlar, 40% ni esa Y va Z avlod vakillari tashkil qildi. Faqatgina mahsulotga sohib bo'lish emas, balki uni yaratishda ham ishtirok etish ham ahamiyatlidir. Bu chindan haqiqatan muhimdir. ■

"Innovatsiyalarga inkluzivlik tamoyili bilan yondashilsa, uning tijoriy muvaffaqiyati yanada salmoqli bo'ladi."

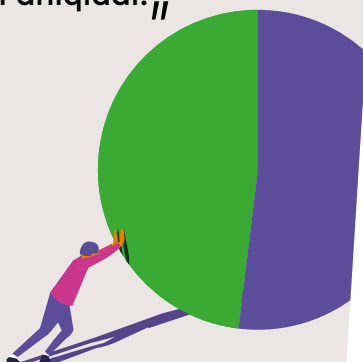
Xilma-xillik va inkluzivlik

Hizer Kerri (*Work Advance*)
Prof. Deyv O'Brayn (*Sheffield universiteti*)

Ijodiy sohalarda tarkibiy tengsizlikni o'rganish va bartaraf etish usullari.

1990-yillar strateglarining fikricha, ijodiy sohalar bir qator ijtimoiy va iqtisodiy imtiyozlar bilan bir qatorda, salmoqli va yuqori maosh bilan ta'minlanadigan ish o'rinlarini yaratishi maqsadga muvofiqdir. Ammo video o'yin, teatr, kino, musiqa, tasviriy san'at va turfa nashrlarda seksizm, irqchilik va kamsitishning boshqa shakllariga qarshi yuqori darajadagi kompaniyalar ilmiy tadqiqotlar bilan birgalikda bu sohalarda jiddiy institutsional va kadrlar bilan aloqador muammolar mavjudligini oshkor qildi. Qisqacha aytganda, ular na inkluziv, na xilma-xildir.

„Masalan, Creative PEC ijodkorlik sohasining yarmidan ortiq (52%) qismi imtiyozli ijtimoiy-iqtisodiy qatlamlardan kelib chiqqani, bundan tashqari, ijodiy sohalar iqtisodiyotning boshqa tarmoqlari singari ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan xilma-xil tus olganda, unda 250 mingdan ortiq kishi ishchilar sinfiga mansub odamlar ishlay olishini aniqladi.“

Bu muammolar sababli, Creative PEC tadqiqotchilari ijodiy sohalar muayyan demografik guruhlariga yo'naltirilganini namoyish qilayotgan qator ilmiy tadqiqotlar natijalariga asoslanmoqda. Xususan, sohada gorizontaal va vertikal segregatsiya mavjud, aniqroq aytsak, eng yuqori va nufuzli ijodiy lavozimlarda o'rta ijtimoiy tabaqaga mansub oq tanli erkaklar ustunlik qiladi. Ayollar, nogironlar, ishchilar, etnik ozchilik va boshqa toifaga mansub kichik guruhlar turli xil kamsituvchi amaliyotlar va mehnat bozori sharoitlari natijasida karyera va ijodiy loyihalarda cheklovlariga duch kelmoqda.

Shundan kelib chiqib, Creative PEC tadqiqoti o'z oldiga uchta vazifani qo'yadi: birinchisi: ijodiy sohalardagi xilma-xillik va inkluzivlikni o'rganish uchun yangi asoslarni yaratish; ikkinchisi: bu kabi yangi tadqiqotlarga sanoat vakillari va uslubiyotchilarni jalb qilish; uchinchisi: ijodiy sohalarni yanadai inkluzivlashtirish va shu orqali xilma-xillashtirish uchun amaliy qo'llanmalar ishlab chiqish va butun tizimni qamrab oluvchi metodik tizimlarni taklif etishdir.

Ayni vaqtga qadar ijodiy sohalardagi tadqiqotlar asosan sinfiy va ijtimoiy-iqtisodiy tengsizlikka bag'ishlangan edi. Bu tadqiqot ijodkorlik kasblari va sohalarida ishchilar sinfining jiddiy yetishmovchiligini ochiqdadi. Masalan, Creative PEC ijodkorlik sohalarining yarmidan ortiq (52%) qismi imtiyozli ijtimoiy-iqtisodiy qatlamlardan kelib chiqqani, bundan tashqari agar ijodiy sohalar iqtisodiyotning boshqa tarmoqlari singari ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan xilma-xil tus olganda, unda 250 mingdan ortiq kishi ishchilar sinfiga mansub odamlar ishlay olishini aniqladi. Nashriyot, moda va reklama sanoatiga oid keng qamrovli o'rganishini o'z ichiga olgan mazkur tadqiqotdan tashqari, Creative PEC ilk marta kino sanoatidagi sinfga bag'ishlangan yana bir ishni e'lon qildi (Carey et al., 2021a).

“Bu sohalarda institutsional va kadrlar bilan bog'liq jiddiy muammolar mavjud. Qisqacha aytganda, ular na inkluziv, na xilma-xildir.”

Ishchi sinf vakillarining haddan ziyod kamligi va aksincha, o'rta sinfdan haddan tashqari ko'p vakillarning sohada borligi murakkab muammo hisoblanadi. Creative PEC tadqiqoti dalillarni mustahkamlash va ijodiy sohada sinflar nomutanosibligining asosiy sabablarini izchil o'rganishga yo'naltirilgan bo'lib, faoliyati davomida sinfiy muammolarning 12 xilini aniqladi (Carey et al., 2021a). Mazkur tadqiqot, shu bilan bir qatorda, sinfi, etnik kelib chiqishi, jinsi, ma'lumoti, nogironligi va iqtisodiy geografiya orasidagi bo'g'inlarda tengsizlikning kuchayganiga doir qo'shimcha dalillarni namoyon qildi.

Masalan, Creative PEC hisobotlarining biri ijodiy lavozimlarga nomzodlar o'rtasida sinfiy mansublik va ma'lumot darajasiga oid kesishmalarga bag'ishlangan (Carey et al., 2021a). Hisobotga ko'ra, ilmiy darajaga ega bo'lgan imtiyozli toifadagi nomzodlar o'rta ma'lumotga ega bo'lgan ishchilar sinfiga mansub nomzodlarga qaraganda 5,5 baravar muvaffaqiyatliroq ekani isbotlangan.

Bu muammolarning ayrimlariga yechim topish uchun uchun Creative PEC tadqiqotchilari siyosiy va parlament tashkilotlari, jumladan madaniyat, ommaviy axborot vositalari va sport, ijtimoiy mobilizatsiya komissiyasi va ijodiy xilma-xillik bo'yicha barcha partiyalarning parlament guruhi bilan hamkorlik qildi. Bu hamkorlik doirasida tizimli o'zgarishlarni amalga oshirish yuzasidan uzoq muddatli rejalarini tuzildi, shuningdek, muvofiqlashtiruvchi organlar, sohadagi savdo tashkilotlari, malakani oshiruvchi tashkilotlar, o'qituvchilar va ish beruvchilarga ijodkorlik sohasidagi xilma-xillik va inkluzivlikka to'sqinlik qiluvchi notenglikni bartaraf etishga ko'mak ko'rsatildi.

Metodika va amaliyotni o'zgartirishga oid tavsiyalarni ishlab chiqish orqali Creative PEC ham ijodiy sohalarni o'rganishga, ham bu jabhalardagi xilma-xillik va inkluziya muammosini hal qilishga o'z hissasini qo'shdi. Tenglik, xilma-xillik va inkluzivlikka qaratilgan bu diqqat Creative PEC ikkinchi talqinining tayanch elementi hisoblanadi. Ijodkorlik sanoati vakillari, masalan, olimlarning xilma-xillik va inkluzivlik masalalarini biror aralashuv yoki bir vaqtda hal qilish imkonsiz degan doimiy va keng qamrovli tadqiqotlariga asoslangan Creative PEC xulosalariga tayanishi mumkin. Shu bilan bir qatorda, ijodiy sohalarni yanada xilma-xillashtirish uchun faoliyat amaliyotlarini qayta ko'rib chiqish va Creative PEC o'zining “Good Work Review” sharhida taklif qilganidek, ish o'rinlari soni va sifatiga e'tibor qaratishni talab qiladi (Carey et al., 2023).

Creative PEC va boshqa tashkilotlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatishicha, ijodiy sohalarning xilma - xilligini oshirish teng darajada jadal tadqiqotni talab qiladigan qiyin va doimiy vazifadir.

Soha tahlili →

Tolu Stedford, Story Compound ijrochi direktori

12 yoshimda yoshlar teatri truppasiga qo'shildim. Bu hodisa mening hayotimni o'zgartirdi. Guruhdagi yagona qora tanli va quyi ijtimoiy-iqtisodiy guruhga mansub bola bo'lganim bois, bundan boshim ko'kka yetdi. Ammo keyinchalik aktyor bo'lib ishlagach, sohada xilma-xillikning yetishmasligini payqadim va oxir-oqibat bu kasbni tashladim. Men bilan bir xil tajribaga ega oq tanli aktyorlarda juda ko'p imkoniyatlar borligiga guvoh bo'ldim, ammo men o'zimga nisbatan bunday munosabat ko'rmadim. Avvalboshda men ekotizimni xilma-xillashtirib, iste'dodli, turfa qahramonlarga imkoniyat berish uchun o'z ssenariylarimni yozib yurdim.

Albatta, bu hech qanday ish qilinmaganini anglatmaydi. Bolaligimda men musiqiy dramalarni yaxshi ko'rardim, ammo ularda taqlid qilish uchun birorta qora tanli qahramon yo'q edi. Vaziyat o'smirlik davrimda o'zgara boshladi: Vupi Goldbergning ekranda paydo bo'lishi mening bu sohadagi imkoniyatlarga oid fikrimni o'zgartirdi. Biz kino va teatr sanoatida uzoq yo'lni bosib o'tdik, lekin rostini aytsam, hali qiladigan ishlarimiz juda ko'p. Sanoatning yuqori bo'g'inlaridagi ta'sir hali ham anchagina "oq" yoki mubolag'a bilan aytganda olachipor, ya'ni teng emas.

Bu aslo yuqori bo'g'indagilar maydonni tark etishi kerak degan ma'noni bildirmaydi, lekin ular eshikni ochib, boshqalarning ularga qo'shilishi uchun imkoniyat yaratishi kerak. Hatto eng yaxshi iroda bilan ham bu oson emas, chunki kadrlar zaxirasiga qarasangiz, tanlov ko'p hollarda cheklanganiga guvoh bo'lasiz. Tegishli tajribasi bo'lmasa, odamlarni tayanch lavozimlarda ko'tara olmaysiz. Mening Story Compound kompaniyasidagi faoliyatim iste'dodlar zaxirasini o'rganish va men mashina deb ataydigan tizimni yaratish uchun maqsadli harakatlarni qamrab oladi.

Davlat sohadagi lavozimlarga, jumladan, eng yuqori lavozimlarga turli nomzodlarni tayyorlaydigan tizim ustida ishlaydigan kompaniyalarga sarmoya ajratishi lozim.

Strateglar ham sohaga kirishda quyi ijtimoiy-iqtisodiy qatlam vakillari duch keladigan to'siqlarni bartaraf etishi kerak. Ijodiy sohalar o'ziga xos va afzal hisoblanadi, chunki hech qanday ish xavfsizligiga ega bo'lmasdan juda uzoq vaqt ishlashingiz talab etiladi. Bu vaziyatni o'zgartirish zarurati mavjud: quyi ijtimoiy-iqtisodiy guruhlar imkoniyati cheklangan boshqa barcha guruhlarni qamrab oladi, shu bois bunday to'siqlarni yengib o'tish yanada iste'dodli va xilma-xil shaxslar sohaga kirishiga imkon yaratishda muhim o'rin tutadi.

Bizda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur barcha jihatlar: ta'lim, iste'dod, salohiyat, intilish va did mavjud. Shu bois biz ayni paytda ularning sohaga o'tishi ustida ishlashimiz kerak. Bu vazifani amalga oshirish dunyoni o'z holicha aks ettiruvchi boy, xilma-xil kontentning yaratilishiga turtki beradi. ■

“Davlat sohadagi lavozimlarga, jumladan, eng yuqori lavozimlarga turli nomzodlarni tayyorlaydigan tizim ustida ishlaydigan kompaniyalarga sarmoya ajratishi lozim.”

“Men bilan bir xil tajribaga ega oq tanli aktyorlarda juda ko'p imkoniyatlar borligiga guvoh bo'ldim, ammo men o'zimga nisbatan bunday munosabat ko'rmadim.”

Biznes modellar va moliyalashtirish imkoniyatlari

Doktor Josh Siepel (*Sasseks universiteti*)
Professor Bruce Tether (*Manchester universiteti*)

Ijodkorlik kompaniyalari qanday qilib o'z faoliyat usullari o'zgartirishmoqda, yangi bozorlarga chiqishmoqda va har xil moliya manbalaridan foydalanishmoqda.

Ijodkorlik sohasidagik kompaniyalar qanday qilib daromad topishi mumkin? Bu ularning biznes modeliga bog'liq. Biznes model deganda kompaniyalar mijozlarga qiymat berish va foyda olish uchun o'z faoliyatini tashkil etuvchi usullari tushuniladi. Ijodkorlik kompaniyalari va xodimlari keng va tez-tez o'zgarib turadigan biznes modellari to'plamidan foydalangan holda daromad olishadi. Mazkur modellarning aksariyati yangi bo'lishi mumkin, chunki kompaniyalar bozorlardagi o'zgarishlarga yoki tashqi omillarga moslashib borishadi. Kompaniyaning biznes modeli uning moliyalashtirish qobiliyatiga ham ta'sir qiladi. Shuning bois modeldagi o'zgarishlar katta ahamiyat kasb etadi; ayni paytda Creative PEC o'z oldiga ijodiy biznes modellaridagi o'zgarishlarga turtki beruvchi omillarni va ijodiy kompaniyalarning moliya manbalaridan qanday foydalanishini tushunishga urindi.

"Kompaniyalar ko'rsatgan barqarorlik va omon qolish uchun ular o'z amaliyotlarini o'zgartirishda ishlatgan usullar ularning qay darajada moslashuvchanligi borasida ko'p ma'lumot berishi mumkin."

Creative PEC faoliyatining dastlabki besh yilida biz ko'plab kompaniyalarning biznes modellarida keskin o'zgarishlarga sabab bo'lgan voqeaga, ya'ni COVID-19 pandemiyasiga guvoh bo'ldik. Creative PEC tadqiqotlari kompaniyalar (Burger, 2020; Leung & Davies, 2021) va alohida shaxslar (Bakhshi, 2020; Bakhshi et al., 2022) qanday qilib karantin bilan bog'liq cheklolarga qay tarzda javob berganini belgilab qo'yishda yordam berdi. Kompaniyalar ko'rsatgan barqarorlik va omon qolish uchun ular o'z amaliyotlarini o'zgartirishda ishlatgan usullar ularning qay darajada moslashuvchanligi borasida ko'p ma'lumot berishi mumkin (Siepel et al., 2021).

PEC buyurtmasi bilan o'tkazilgan tadqiqotlarda ham ijodkorlik sohasida yaratilgan qiymatning yaratilishi va taqdim etilishiga oid o'zgaruvchan

usullar, jumladan ularda frilanserlarning karyera pillapoyasi va ish uslublaridan tortib (Henry et al., 2021), kengashlar, universitetlar va boshqa yirik ish beruvchilar singari tayanch tashkilotlarning (Prestonda bo'lgani kabi) mahalliy taraqqiyotga qanday turtki berishi o'rganildi (Whyman et al., 2021).

Aksar ijodkorlik kompaniyalari ijodiy xizmatlar yoki kontentdan daromad olishadi. Buning natijasida ularda banklar va boshqa moliya institutlari odatda kompaniyani baholashda yoki garov belgilashda tayanadigan moddiy aktivlar yetishmovchiligi kuzatiladi. Ayni shu sababli ijodiy kompaniyalar rivojlanish uchun zarur bo'lgan kapitalni qo'lga kiritishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Creative PEC tadqiqoti muammoni aniqlashga bel bog'ladi. Deylik, Di Novo va boshqalar (2022) innovatsion ijodkorlik korxonalarining egalari ko'p hollarda venchur kapitali kabi manbalardan mablag'olari bo'lmaganda, o'z bizneslarini moliyalashtirish uchun asosan shaxsiy kapitalidan foydalanishini aniqladi. Creative Radar 2020 hisoboti ham katta klasterlardan tashqarida joylashgan kichik hajmdagi klasterlarga oid kompaniyalarning o'sishga intilishini, lekin ayni paytda moliya manbalarini katta klasterlardagi kompaniyalarga nisbatan taraqqiy etishga to'siq sifatida qabul qilishini ko'rsatdi (Siepel et al., 2020). Keyingi yili Creative Radar 2021 tadqiqotida aksar kompaniyalar o'zining sarmoyaviy ehtiyojlarini aniqlagani, ammo

mazkur sarmoyalarni amalga oshirish uchun kapitali yetishmovchiligiga duch kelishi aniqlandi (Siepel va boshqa., 2021).

Bu boradagi kelgusi tadqiqotlarda kompaniyalarga mijozlar va jamiyat uchun qiymat yaratishda yordam beruvchi murakkab va tadrjijiy usullarni tushunish, shu bilan birga ularning mazkur qiymatlardan qanday manfaat ko'rishini anglash ustuvor vazifa qilib belgilangan. Bundan tashqari, ijodkorlik bizneslarining o'zining rivojlanish salohiyatini ochishda talab etiladigan kapitalni qo'lga kiritish usullarini o'rganish ham ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ijodkorlik biznesining modellari g'oyatda turfa xil bo'lib, u an'anaviy me'morchilik amaliyotlari va kripto o'yin kompaniyalari tortib, mustaqil ovoz yozuvchi leybllar va teatr kompaniyalarni qamrab oladi. Ularning barchasi ayni paytda jadal o'zgarayotgan texnologik, muvofiqlashtiruvchi va bozor muhitiga duch kelmoqda. Bularning barchasi bir vaqtda tushunilishi murakkab hisoblangan sohaga aniqlik kiritish uchun ham chaqiriq, ham imkoniyatdir. Creative PEC kelajakni ko'zlab ish tutgani uchun, duch kelinadigan muammolarni tushunishda kichik sektor tashkilotlari va kompaniyalari bilan hamkorlik bu sektorlarning barqarorligini ta'minlash uchun katta ahamiyat kasb etib boraveradi.

“Di Novo va boshqalar (2022) innovatsion ijodkorlik korxonalarining egalari ko'p hollarda venchur kapitali kabi manbalardan mablag'olari bo'lmaganda, o'z bizneslarini moliyalashtirish uchun asosan shaxsiy kapitalidan foydalanishini aniqladi.”

Soha tahlili →

Mariya Tanjala, FilmChain hammuassisi

Sakkiz yildan beri tadbirkorlik bilan shug'ullanaman. Men o'quv yurtini bitirganimda, rejissorlik bo'yicha karyera imkoniyatlari unchalik ko'p emas edi. Shuning uchun men prodyuser bo'lishimdan oldin prodyuserlik sohasida ish boshladim. Natijada men 2018-yilda kino va televideniye sohasida ishlovchi hamda mualliflik gonorarlarini olishda to'siqlarga duch kelayotgan kompaniyalarning muammolariga yechim topish uchun Film Chain kompaniyasiga asos solgan shaxslardan biriga aylandim.

Kino va televideniye sohasida aksar jarayonlar mexanik va noshaffof. Hisobdorlik uncha yuqori emas, hisobot berish sust. Yevropa Komissiyasining 2018-yildagi hisobotida bu sohadagi daromadning taxminan 30% qismi hech qachon bu pulga haqdor bo'lgan kishilarning qo'lga yetib bormaydi (European Commission, Directorate-General for Communications Networks, Content and Technology, 2022). Ba'zan prodyuserlar, investorlar, moliyachilar, savdo agentlari va iste'dodlarning rejissorlariga haq to'lash jarayoni yillarga cho'zilib ketadi. FilmChain daromadlarni yig'ib, deyarli real vaqtda to'lovlarni amalga oshirib beradi. Aslida bu avtomatlashgan gonorarlarni boshqarish tizimidir.

FilmChain blokcheyn va moliyaviy innovatsiyalar kabi ilg'or texnologiyalarni qo'llab, fraksiyani kamaytirish va to'lovlar oqimini jadallashtirdi. Bu biz Innovate UK bilan hamkorlikda amalga oshirgan ilmiy-tadqiqot ishining muhim va salmoqli qismini tashkil etdi.

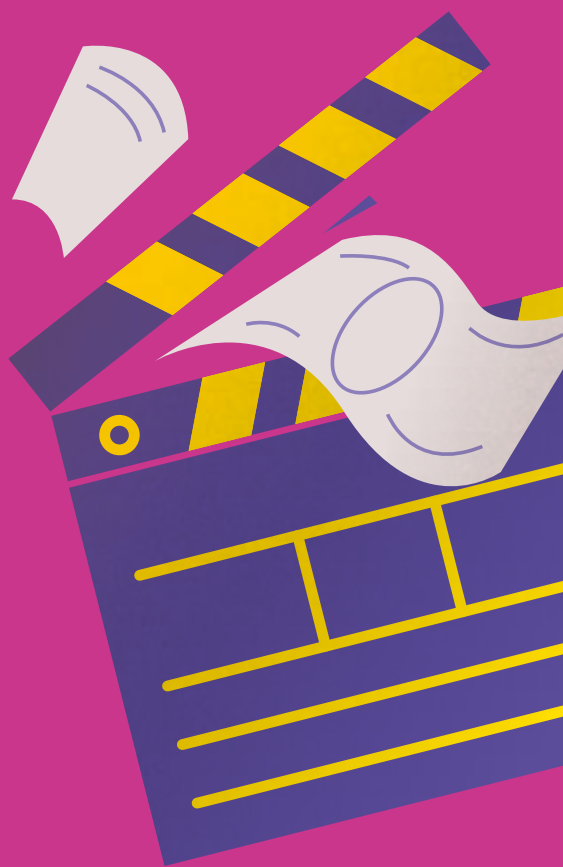
Moliyaviy rejaning ishtirokchilari hisoblangan manfaatdor tomonlar tranzaksiyalar va daromadlarning taqsimlanishini tekshira olishi uchun tizimlarimizdan o'tadigan barcha moliyaviy ma'lumotlar blokcheyn texnologiyasi orqali almashiladi. Bu ishonchni kuchaytirib, ochiqlikni ta'minlash bilan birga, barcha to'lovlar fiat valyutada amalga oshiriladi, mijozlar hech qanday token yoki kriptovalyutani ishlaymaydi.

COVID-19 kino va televideniye sohasidagi kompaniyalarni innovatsiyalarni joriy etish va ish uslubini o'zgartirishga majbur qildi. Odamlar ekranlar oldida ko'p vaqt o'tkazishni boshlagani bois, ular yangi asboblar panellar, platformalar, insayt va tahlil kabi kabi yangi tizim va jihozlardan foydalanishga odatlanishdi. Ayrim biznes shakllari raqamli shaklga o'tishdi, bu esa ular uchun o'z g'oyalarini ulashish va texnologik tashabbuslarni joriy qilishga undadi. Kompaniyalarning o'z biznes modellarini moslashtirishdan boshqa chorasi qolmadi.

Shunga qaramay, kino va televideniye sohasi hali ham tartibga solinmagan qo'riq, ya'ni yovvoyi holatda ko'rinishi mumkin. Odamlar ma'lum soatlarda ishlamaydi, ish beruvchilar ba'zan sohadagi yangi vakillar xizmatidan foydalanadi. Pandemiya davrida strateglarda ijodkorlik sohasi qanday ishlashi borasida aniq tasavvur yo'q edi. Deylik, bir vaqtda PAYE tizimida va o'zini band qilgan shaxs sifatida yilda bir necha marta yollanadigan sohadagi aksar kishilar ta'til sxemalaridan foydalanishda qiyinchiliklarga duch kelishdi. Odamlar ijtimoiy yordam olish talablariga javob berolmagani tufayli tushkunlikka tushdi. Sohaviy hisobotlar shuningdek kino va TV dasturlar ishlab chiqish mutlaqo barqaror emasligini ko'rsatdi. Masalan, BAFTA mukofotini yutgan yoki unga nominant bo'lgan 82% prodyuserlarning 2015 va 2020-yillar orasidagi yillik daromadi £15,000 dan ham bo'lgan (UK Producers' Roundtable, 2020). Jamiyatga agar bu sohada hech narsa o'zgartirilmasa, biz iste'dodli kishilarni (tadbirkorlar, rejissorlar, prodyuserlar va kontentmeykerlar) yo'qotishda davom etishimiz mumkinligini tushuntirish zarur. Ular o'z ehtiyojlariga javob qaytaruvchi sohalarga o'tib ketadi. ■

“COVID-19 kino va televideniye sohasidagi kompaniyalarni innovatsiyalarni joriy etish va ish uslubini o'zgartirishga majbur qildi.”

“Sohaviy hisobotlar shuningdek kino va TV dasturlar ishlab chiqish mutlaqo barqaror emasligini ko'rsatdi. Masalan, BAFTA mukofotini yutgan yoki unga nominant bo'lgan 82% prodyuserlarning 2015 va 2020-yillar orasidagi yillik daromadi £15,000 dan ham bo'lgan.”

Jamoat media tarqatuvi

Prof. Styuart Allan (*Kardiff universiteti*)

Jamoat media tarqatuvining iqtisodiy va madaniy qiymatlarini baholash.

Aynan nima jamoat media tarqatuvi ekani u yoki bu mamlakatning mediatizimiga bog'liq. Aksar ta`riflar, holbuki, jamoat media tarqatuvining asosida iqtisodiy (foydaga yo'naltirilgan) daromad olishga tayanadigan xususiy va tijoriy tarqatuvdan farqli o'laroq, jamiyatga xizmat qilish etikasi yotishini ta'kidlaydi. JMT tizimlari odatda ma'lum fuqarolik maqsadlari va me'yoriy qiymatlarga erishishga intilib, shu orqali bozordagi kamchiliklarni bartaraf etadi va davlatdan mustaqillikni saqlaydi.

1920-yillarda tashkil etilganidan boshlab, Birlashgan Qirollikning BBC modeli sezilarli darajada ta'sirchan bo'lgan, uning ayrim tamoyillari esa boshqa mamlakatlarda foydalanilgan. Jamoatchilik fikrini o'rganishga qaratilgan so'rovnomalar britaniyaliklarning BBC tuzilmasiga betaraf yangiliklarning ishonchli manbasi sifatida qarashi, hamda uning jamiyat hayotida muhim va ommabop o'rin tutishini ko'rsatdi (Ofcom, 2022). Misol sifatida BBC tomonidan Olimpiya o'yinlari va Glastonberi festivali, guvohlarning Ukrainadagi urush haqidagi lavhalarining yoritilishi, COVID-19 pandemiyasi davrida maktab o'quvchilariga o'quv materiallarining taqdim etilishi, ilmiy tadqiqot va ishlanmalarga sarmoya kiritilishi, shuningdek, qirolicha Yelizaveta II o'limining oqibatlari ma'lum etilganini ko'rsatish mumkin.

Biroq texnologiyalar va auditoriya xulq-atvori global media landshaftga qarab o'zgarib borayotgan bir davrda, JMTning Birlashgan Qirollikdagi kelgusi roli va maqsadlarini o'rganib, uning Britaniya jamiyati uchun qay tarzda qiymat yaratishda davom etishini tahlil qilish juda ahamiyatlidir (Allan & Chivers, 2022b).

Ilmiy taqdimotlar va jurnallarda taqriziy maqolalardan tashqari, Creative PEC o'tkazgan tadqiqotlar sohaga oid qator muhim munozaralarning tashkil etilishiga turtki berdi. Biz Britaniyadagi har xil tarqatuv kompaniyalarining (BBC, Channel 4, Channel 5, ITV va S4C) tomoshabinlar, tinglovchilar va onlayn o'quvchilarga qay tarzda manfaat keltirishini belgilab beruvchi joriy siyosat va maqsadlarni o'rgangan holda, JMTning qiymat taklifini tushunishga urindik.

„Buyuk Britaniyada JMTning kelgusidagi roli va maqsadini aniqlash, uning jamiyat uchun qiymat yaratishda davom etish yo'llarini tahlil qilish g'oyatda muhimdir.“

So'nggi besh yil davomida Creative PEC ishchi guruhining a'zolari bir qator loyihalar uchun ma'lumotlar taqdim etish, xususan bularga 75 yoshdan katta shaxslar uchun bepul televizion litsenziyalarga oid BBC konsultatsiyasi; JMT kelajagi haqida Umumiy palatada ko'rib chiqilgan masala; Raqamli texnologiyalar, madaniyat, media va sport vazirligining (DCMS)

televizion litsenziyalardan bo'yin tovlashni dekriminalizatsiya qilishga oid o'rganishi; ikkita Ofcom konsultatsiyalari (ulardan biri BBC rejasi asosida bolalarga bag'ishlangan *Newsround* dasturining efirga uzatish soatlarini qisqartirishga doir, boshqasi esa CBBC asl mahsulot kvotalari bo'yicha); va Britaniya kino institutining bolalar qiyofasining ekranda namoyish etilishiga oid ishini misol qilib ko'rsatish mumkin.

Hukumat 2022-yilda BBC litsenziya yig'imiga oid masalani ko'rib chiqqandan keyin (unga ko'ra, mazkur yig'im kelgusi ikki yil davomida o'zgarmaydi, shundan keyin 2028-yilgacha inflatsiya hisobiga oshirilib boriladi), biz Lordlar palatasining Kommunikatsiyalar qo'mitasiga BBCni kelgusida moliyalashtirishga oid og'zaki va yozma dalillarni taqdim etdi (Allan & Chivers, 2022a; UK Parliament, 2022). Loyihamiz hukumatning Channel 4 kanalini xususiyashtirishga doir qarorini qo'llab-quvvatladi (Chivers & Allan, 2022c). Bizning DCMS va Lordlar palatasiga taqdim etgan tadqiqotimiz qanday qilib va nima sababdan xususiyashtirish Channel 4 kanalining jamiyatga axborot yetkazishga oid noyob maslagiga putur yetkazishi, dasturlar buyurtmasi sohasidagi raqobatni

susaytirishi va butun Britaniyadagi media tarqatuv ekologiyaning buzishi ko'rsatib berilgan (Creative PEC, 2022; Chivers & Allan, 2022d). Yaqinda biz teleradio tarqatuv uchun hukumatning Oq kitob bo'yicha bergan taklifini tahlil qilib, boshqa kanallar qatorida Creative PEC veb-sayti orqali o'z xulosalarimizni ulashdik (Chivers & Allan, 2022b).

Bizning hukumat va siyosatchilar o'zaro hamkorligimiz ko'pincha ijtimoiy qiymatga oid tadqiqotlarimizga asoslanadi. Creative PEC uchun tayyorlangan munozara hujjatida, biz JMT yaratadigan oltita qiymat shaklini (bular: ijtimoiy, madaniy, iqtisodiy, sanoat, vakillik va fuqarolik qiymatlaridir) qamrab oluvchi yangi tipologiyani ishlab chiqdik. Mazkur tipologiya JMT ekologiyaning yaratuvchi tegishli manfaatlar, cheklovlar, xatarlar va imkoniyatlarini baholashga xizmat qiladi (Allan & Chivers, 2022b). Bu mazkur tahliliy sxema keng ishlatilishiga qaramay, biz, jumladan, media tarqatuv fikr yetakchilari, soha ekspertlari va boshqa manfaatdor tomonlar bilan chuqur suhbatlar orqali uning potensial qo'llanish imkoniyatlarini o'rganishda davom etyapmiz (Allan & Chivers, 2022b).

PSB tomonidan yaratiladigan qiymatning olti shakli

Ijtimoiy

Madaniy

Iqtisodiy

Sanoat

Vakillik

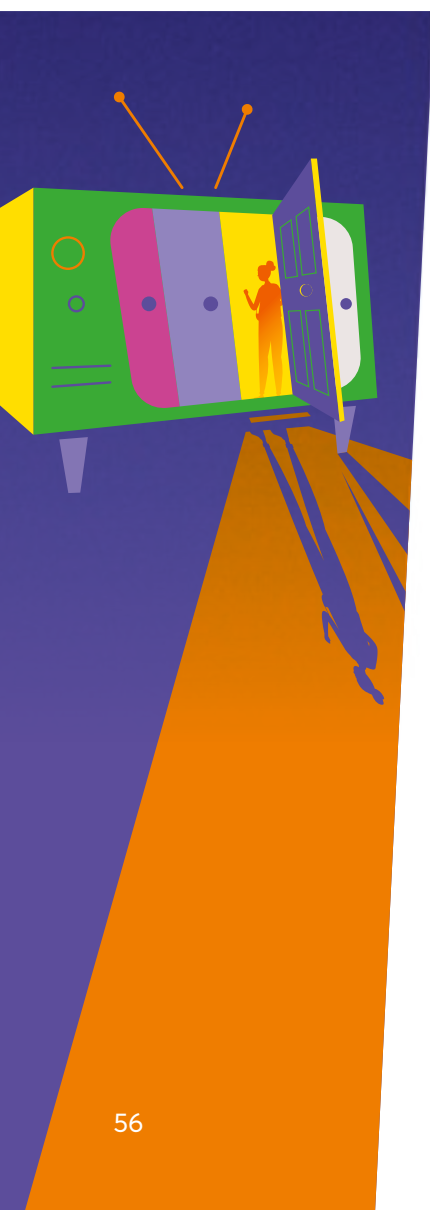
Fuqarolik

„Creative PEC uchun tayyorlangan munozara hujjatida, biz JMT yaratadigan oltita qiymat shaklini (bular: ijtimoiy, madaniy, iqtisodiy, sanoat, vakillik va fuqarolik qiymatlaridir) qamrab oluvchi yangi tipologiyani ishlab chiqdik. Mazkur tipologiya JMT ekologiyaning yaratuvchi tegishli manfaatlar, cheklovlar, xatarlar va imkoniyatlarini baholashga xizmat qiladi.“

OAV haqidagi qonun loyihasi va BBC korporatsiyasining 20023-yildagi oraliq tavsifining e'lon qilinishi arafasida, biz bu dolzarb munozaralar uchun yangi ma'lumotlarni taqdim etishni rejalashtirmoqdamiz. Bunda 30 yoshgacha bo'lgan shaxslar uchun JMT tomonidan beriladigan qiymatli taklif va uning bozorning yangi realiyalariga mos innovatsion, qiziqarli kontent yaratishga oid natijalari bizning bu yo'nalishdagi ishimizning asosiy jihatlari hisoblanadi. Netflix, Amazon Prime, Disney+ va boshqa global platformalarning ta'siri jiddiy noaniqlik va texnologik uzilishlar davrida JMT kelajagini shubha ostiga qo'yar ekan, JMTning Buyuk Britaniyaning ijtimoiy hayotiga va mamlakatdagi madaniy va ijodiy sohalarni jonlantirishga qo'shadigan hissasini oshirish vaqti keldi.

Soha tahlili →

Patrik Yung, sobiq kreativ bosh direktor, BBC Production

Jurnalistik faoliyatim 1980-yillarning oxirida boshlangan. London Weekend Television dasturi ilk ishlarimdan biri bo'lgan. Ular dasturni 1981-yil Brikstondagi tartibsizliklardan 10 yil o'tib ishlab chiqishgan va ularga tasodifan eshik qoqib, hikoyalar to'qiy oladigan qora tanli kishi kerak edi. Shu tariqa televideniya kirib kelganman. Televideniya Trevor Fillips va Trevor Makdonaldni ko'rganimdan keyin, ekranga chiqishni istab qoldim, biroq BBC hududiy muxbiri sifatida ishga tayinlashganlaridan so'ng, meni elokvensiya darslariga yuborishdi, chunki aksentim yetarlicha kuchli emasdi.

Ishlab chiqarishga qaytdim va BBCdan Channel 4 va Travel Channel (AQSH) kanallarigacha bo'lgan yo'lni bosib o'tdim, shundan so'ng shaxsiy BBC ishlab chiqarish studiyamni boshqardim. Yaqinda Cardiff Productions kompaniyasi asoschilaridan biri, Kardif universiteti raisi va ITV nojbro direktori bo'ldim.

Ko'plab sabablarga ko'ra, avvalo ishonchli yangiliklar va joriy voqealar manbasi sifatida JMT kerak. Ammo JMTni ekotizim deb hisoblashimiz zarur. Bizda ijtimoiy radioeshittirish tijoriy xizmati, BBC (litsenzion to'lovlar hisobiga moliyalashtiriladigan) va Channel 4 (reklama hisobiga moliyalashtiriladigan) kanallari mavjud. Ijtimoiy media tarqatuv xizmatlarimiz butun tizimni ma'lum bir darajada barqarorlashtiradigan turli iqtisodiy modellar bilan ishlaydi.

JMT tizimida so'nggi 10 yilda katta o'zgarishlar sodir bo'ldi. Ulardan eng salmoqlisi Covid-19 dasturi tufayli jadallashgan so'rovlar bo'yicha raqamli xizmatlarning o'sishi bo'ldi. Boshqa sezilarli o'zgarish deb 2012-yildan boshlab aniq ifodalanganda BBCni moliyalashtirish 30% ga qisqarganini aytish mumkin. Mahalliy gazetalar kasodga uchragach, ko'plab odamlar hamon yangiliklarni mahalliy radio orqali eshitishmoqda. Mahalliy BBC xizmatlarining mahalliy aholi uchun ahamiyatiga past baho berish yaramaydi.

Translatsiya ishlarining Londondan boshqa mintaqalarga o'tkazilish talabi JMT ishiga davlat siyosati qanday ta'sir qilganiga misol bo'la oladi. Dastlabki radioeshittiruvchilar Londondan tashqarida o'z ishining 25% dan ortig'ini bajarishlari kerak edi, hozirda esa bu ko'rsatkich 50% ga yaqinlashmoqda. Moliyalashtirish huquqini olish uchun Londondan ko'chib ketayotgan kompaniyalarning, xususan kichik kompaniyalar oqimi kuzatilmoqda. Bu hududlarda ish o'rinlari soni oshishiga, ammo turli-tumanlik kamayishiga olib keldi. Ishlab chiqarish kompaniyamizni Kardifga o'tkazdik, biroq etnik turli-tuman xodimlarni jalb qilish uchun ko'pincha Londondan nomzodlarni yollashga to'g'ri kelmoqda.

Ijodiy sektor beqarorlashdi. Ishni boshlaganimda olti oylik shartnomam bor edi, ammo tez orada bir yillikka o'tdim. Hozirda odamlarni bir necha kunga ishga yollaymiz. Kafolat yo'qligi bu sohaga etnik jihatdan turli-tuman va har xil sinfga mansub xodimlarni jalb qilishda muammo keltirib chiqaradi.

Keyingi besh yilda BBC litsenziya yig'imlari to'g'risida yangi ustav va bitim ishlab chiqishi zarur. Ikki darajali linsenzion yig'im haqida ko'p gapirilmoqda, men bunga butunlay qarshiman, chunki bu holatda omma uchun nima foydali va nima birinchi darajali ekanini ta'bi noziklar hal qiladi va hammaboplik tamoyili chetga chiqib qoladi Oxir-oqibat lozim tarzda moliyalashtiriladigan va hammabop hamda adolatli moliyalashtirish mexanizmiga ega BBC xizmati tatbiq etiladimi? Bu katta siyosiy masala. ■

“Mahalliy gazetalar kasodga uchragachm ko'plab odamlar hamon yangiliklarni mahalliy radio orqali eshitishmoqda. Mahalliy BBC xizmatlarining mahalliy aholi uchun ahamiyatiga past baho berish yaramaydi.”

Iqlim

Elison Tikell (*Julie's Bicycle*)

Eliza Iston (*Nesta*)

Ijod sohalari iqlim tanazzuliga yechim topishga qanday hissa qo'shishi mumkin.

2019-yilda Buyuk Britaniya parlamenti ekologik va iqlim bo'yicha favqulodda holat e'lon qilishga qaror qildi. Ikki yil o'tgach, hukumat Net Zero: Build Back Greener strategiyasini e'lon qildi: u 2050-yilgacha barcha iqtisodiy sektorlarni dekarbonizatsiya qilishga doir takliflarni qamrab oladi (BQ hukumati, 2021). Shu bois ijodiy sohalarda uchun o'zi va boshqa sanoatda dekarbonizatsiyani targ'ib qilish uchun muhim imkoniyatga ega bo'ldi. Agar iqtisodchilar, olimlar va siyosatchilar iqlim inqirozini muhokama qilishda qatnashsalar, madaniyat sohasining vakillari qadriyatlar, turmush tarzi, xulq-atvor va did haqida deyarli bahs yuritmaydi. Dizayner, nozir, rassom va ixtirochi kabi hayotimizga beqiyos darajada ta'sir o'tkazadigan san'at sohasidagilar yechimlar markazida bo'lishi uchun bu tasavvurni o'zgartirishimiz lozim.

2021-yil san'at sohaslarida 2,3 million kishi faoliyat olib borgan va Raqamli texnologiyalar, madaniyat, OAV va sport vazirligining (DCMS) hozirgi hisob-kitoblariga ko'ra, ularga BQ iqtisodiyoti yalpi qo'shilgan qiymatining (YQQ) 5,6% to'g'ri kelgan (UK DCMS, 2022a, 2022b). Bu sezilarli iqtisodiy iz qoldiradi, shu bilan birga uning ta'sirlaridan ko'p qismi butun dunyo bo'ylab murakkab ta'minot zanjirlariga asoslangan. 2022-yil Creative PEC, Julie's Bicycle va BOP Consulting notijoriy kompaniyalari birgalikda "Ijodiy sohalarda va iqlim bilan bog'liq favqulodda vaziyat: Karbonat angidrid gazisiz chiqindi chiqarishga tomon yo'l" (Julie's Bicycle & BOP Consulting, 2022) hisobotini tayyorladi. Unda ilk bor tasviriy san'atdan tortib video o'yinlargacha barcha ijodiy sohalarda faoliyatining ekologik oqibatlarini haqida, shuningdek sohaviy tashabbuslar, taraqqiyot yo'lidagi to'siqlar to'g'risida va iqlim tanazzulini yengib o'tish bo'yicha mavjud say-harakatlarni kuchaytirish

uchun nimalar zarurligi haqida qisqacha umumiy ma'lumot taqdim etilgan.

Bu hisobotda keltirilganidek, mazkur sektorni dekarbonizatsiya qilish uchun tubdan o'zgartirishlar zarur. Xarid, foydalanish, sotuv, utilitatsiya yoki biror loyihani yakunlashda ko'pincha tanlovimizning iqtisodiy oqibatlarini hisobga olmaymiz, yoxud yanada keng tarqalgan holat – eng maqbul tanlovni qilishga qodir emasmiz, chunki u aslida yo'q. Atrof-muhit uchun oqibatlar aniq. Biroq vaziyat qancha jiddiy bo'lmasin, optimizm uchun sabab bor. O'tkazilgan tadqiqot natijasida shunday xulosaga keldik: iqlim va tabiat tanazzulini ijod sektorida yaxshi tushunishadi, uning ta'siri ustuvor, to'g'ri yo'l tutishga jiddiy qaraladi. Katta institutlar va kompaniyalardan tortib savdo assotsiatsiyalari, festivallar va startaplarga iqtisodiy tashkilotlar ijobiy o'zgarishlarni qo'llab-quvvatlashga qaror qilgan. Bu shunchaki yashil reklama

va sanoatga oid mujmal bayonotlar emas, bu real maqsadlar va ishchi dasturlarda namoyon bo'ladigan qat'iy tarafdorlik. Xalaqit qiladigan omillar ko'p, ammo istak bor.

Misollardan ikkitasi bu jiddiy muammoni hal qilish uchun soha keng ko'lamli harakatlarni qanday amalga oshirayotganini ko'rsatadi. Julie's Bicycle ilk bor 10 yil oldin ishlab chiqqan Creative Green Tools vositalaridan 800 dan ortiq milliy portfel tashkilotlari (ma'lum bir yillar davomida Angliya san'at kengashi moliyalashtirgan san'at tashkilotlari) foydalanadi,

bundan maqsad Angliya san'at kengashiga ekologik ta'sir haqida hisobot berishda yordam berish. Britaniya kino va televizion san'at akademiyasining (BAFTA) Albert vositasi 1300 ta TV va kino ishlab chiqarish kompaniyasi tomonidan foydalaniladi. Ikki tashabbus ham kompaniya faoliyatining atrof-muhitga ta'sirini hisoblash imkonini beradi va bunday ta'sirni kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlarni targ'ib qiladi.

Biroq soha yanada taraqqiy qilishi uchun hukumat qo'llab-quvvatlovi zarur. 2021-yil Glazgoda bo'lib o'tgan iqlim o'zgarishi bo'yicha BMTning 26-konferensiyasi (COP26) sohada bu boradagi tadbirlarni kuchaytirishga yordam berdi, BQ hukumatining ishtiroki shundan beri qoniqarli emas. Xalqaro vaziyat yanada istiqbolli edi. 2022-yil Misrdagi Sharm-el-Sheyxda bo'lib o'tgan COP27 konferensiyasida san'at, dizayn, madaniyat va meros iqlim tanazzuli bilan bog'liq yechimlarning kuchli tarqatuvchisi ekani o'z isbotini topdi va ilk bor madaniyat konferensiyada kelishilgan siyosiy ijro rejasi – yakuniy qoplash qaroriga kiritildi. Bu madaniyat ahamiyat kasb etishini tan olinganining debochasi edi.

Hukumatlar dekarbonizatsiya bo'yicha say-harakatlarida ijod sohalarini qo'llab-quvvatlashni istashsa, ular nafaqat sohalararo yo'l xaritasini, balki sektorning turli qismlari xususiyatlari ham hisobga olingan holda, kichik sektorlar uchun ham strategiyalarni ishlab chiqishlari zarur. Aynan shu sababli, "Ijod sohalari va iqlim bilan bog'liq favqulodda vaziyat" hisobotida butun ijodiy sektor ko'rib chiqilgan bo'lsa-da, Creative PEC ham kichik sektorlarning ma'lum bir talablariga javob berish maqsad qilingan tadqiqot o'tkazishni so'radi. Xususan, moda sektori oldida turgan xos va jiddiy

muammolarga bag'ishlangan ikkita tadqiqot paketi, shuningdek sahna asarlari barqarorligini oshirish bo'yicha qo'llanma (Theatre Green Book, n.d.)– "Yashil teatr kitobi" tashabbusining bir qismiga aylanadigan mavzuli tadqiqotlar turkumini buyurtma qildik.

Hali oldinda qilinadigan ishlar ko'p va tadqiqotimiz ham hukumat, ham sanoat uchun bir qator amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi. Masalan, dizayn kengashi hisob-kitoblariga ko'ra, mahsulotlarning atrof-muhitga 80% ta'siri loyihalash bosqichida oldi olinadi (Tischner et al., 2000); shu sababli, oliy ta'lim muassasalarida dizayn bo'yicha barcha kurslarning majburiy tarkibiy qismiga barqaror rivojlanish masalalarini kiritish lozim Qirollik soliq boshqarmasi (HMRC) bergan soliqqa izoh ham o'zgartirilishi kerak. Ayni paytda u san'at, gumanitar va ijtimoiy fanlarda ilmiy tadqiqotlarni o'z ichiga olmaydi va shundan kelib chiqib ijodiy kompaniyalarga uglerod chiqindilarini kamaytirish yoki umuman barqaror innovatsiyalar bilan tajriba o'tkazishga imkon bermaydi. Ijod sohalari va iqlim bilan bog'liq favqulodda vaziyat" kitobi nashr etilganidan so'ng, Ijod sohalari kengashi iqlim muammolarini yanada diqqat bilan o'rgana boshladi va ijod sohasi sektorini

rivojlantirish bo'yicha hukumat konsepsiyasi nashr etilganidan so'ng bu ish davom ettirilishi kutilmoqda.

Tadqiqot dasturiga kelsak, Ijod sohasi bo'yicha kengash dekarbonatsiya kabi mavzular bilan bog'liq muammolar va imkoniyatlarni maxsus tarzda o'rganuvchi loyihalar yordamida ham, boshqa barcha mavzularning iqlim tomonlarini hisobga olish orqali ham, keyingi hamma ishlarda iqlimga alohida urg'u berishga harakat qiladi. Va nihoyat, biznes modellar, eksport va innovatsiyalar kabi mavzularni iqlim tanazzulidan ayri holda ko'rib chiqish maqsadga muvofiq emas. Barcha Creative PEC mavzulariga ustuvor

jihati sifatida iqlimni kiritish ham hal qiluvchi ahamiyatga ega, chunki atrof-muhitga ta'sirni baholash davlat idoralari amalga oshiradigan barcha mavzular tahlilining majburiy qismiga aylanishi kutilmoqda (UK Treasury, 2022).

Ijod sohalari jamiyatga bevosita ta'sirdan tashqari, nomutanosib ta'sir qilishi ham mumkin. Shu boisdan ularda ijobiy o'zgarishlarni targ'ib qilish uchun xos imkoniyatlar mavjud. Ijodiy hamjamiyat muhim ahamiyat kasb etuvchi omillar atrofida mohironalik, aniqlik va diqqatlilik bilan birlashib bo'ldi. Hozirda ijod sektori o'z ta'sirini maksimal darajada kuchaytirish uchun isbot va siyosiy yordamga muhtoj.

Soha tahlili →

Stefen Bennett, Policy Lab va Visual Artist hammuassisi

G'oyalar, faktlar, hissiyotlar va siyosatning o'zaro aloqasiga qiziqaman. Amaliyotchi vizual rassomman va Policy Lab rahbarlaridan biriman. Policy Lab – maqsadi dizayn, innovatsiyalar va insonga yo'naltirilgan yondashuvlar yordamida siyosatni shakllantirish jarayonini keskin yaxshilash sanalgan jamoa.

Iqlim tanazzuli – o'ta jiddiy siyosiy masala. Uning yechimi uchun zarur dalillar juda ko'p, ammo global miqyosda siyosatning talab etiladigan tizimli aralashuvini ko'rmayapmiz. Muammo nimada? Nevrolog Donald B. Kalning menga ilhom beradigan shunday bir jumlasini bor: "Sabab xulosaga, hissiyot esa harakatga olib keladi" (Calne, 2010, p.253)

Bu menda iqlim tanazzuli bilan bog'liq qarorlarni qabul qilishda san'at va fan qanday ahamiyat kasb etishi haqida fikr tug'diradi. "Shisha uy" (*Glass House*) kabi ishlarda ma'lumotga yanada jozibali yoki sirli, yoxud shaffof yoki oddiy yoxud ancha murakkab tus berish uchun turli badiiy usullarni sinab ko'rdim. Har bir holatda faqat dalillarga diqqat qaratganimizda kadr ortida nima qoladi, degan savolni beraman.

San'atning ilmiy ma'lumotlar bilan birga siyosatdagi o'zgarishlarni kuchaytiradigan bir nechta usullari mavjud. San'atning siyosatdagi o'zgarishlarga olib kelgan turli sohalaridan misollarni tahlil qilib ko'rdim (Bennett, 2021) BBCning "Moviy sayyora II" (*Blue Planet II*) filmida juda ta'sirli sahna mavjud bo'lib, unda Devid Attenboro albatros polaponlari plastik chiqindilardan oziqlanib, qayt qilayotganini ko'rsatgan. Bundan ko'p o'tmay parlamentda plastik naychalar, aralastirgichlar va paxtali tayoqchalar ta'minotini taqiqlash to'g'risida qaror qabul qilingan. Bu qarorni jamoatchilik keng miqyosda qo'llab-quvvatladi, Waitrose & Partners kompaniyasi o'tkazgan tadqiqotga ko'ra esa, odamlarning 88 %i filmning (Waitrose & Partners, n.d.) yakuniy qismini tomosha qilishganlaridan so'ng plastik mahsulotlarga bo'lgan munosabati o'zgaragan.

San'at yaxshilik qiyofasining muqobil variantlarini taqdim etishi mumkin. Iqlim tanazzuli salbiy hissiyotlar – aybdorlik, uyat va ishonchsizlik hissini yuzaga uyg'otadi va qilmasligimiz lozim sanalgan ishlarga diqqat qaratishga undaydi. San'at yaxshiroq hayot tarzi kechirish haqida ijobiy suhbat mavzusini ochib berishi va harakat qilishga undashi mumkin. Rassomlar uchun qiziqarli vazifa – siyosiy faktlar bilan aloqada bo'lish usullarini topish va ularni ochiq, interfaol va kutilmagan shaklda taqdim etib, odamlarga kelajakni ko'ra olishlari va birgalikda yaratishlarida yordam berishdir. Policy Lab MANIFEST kabi amaliy dasturlar yordamida bu vazifani hukumat oldiga qo'ymoqda. MANIFEST dasturi siyosiy jarayonda rassomlar o'ynashi mumkin bo'lgan rolni ko'rib chiqish uchun San'at va gumanitar fanlar sohasidagi tadqiqotlar bo'yicha kengash tomonidan moliyalashtiriladi.

San'at va boshqa ancha keng sanalgan ijodiy sohalar asosan jarayonlar va materiallar yordamida iqlim o'zgarishiga qarshi kurashda muhim rol o'ynashi mumkin bo'lgan amaliy usullar ham mavjud. Rassomlik amaliyotimdan kelib chiqib aytishim mumkinki, asarlar yaratishda yangi materiallardan foydalanmayman. Bunday cheklovlar nafaqat barqaror rivojlanish nuqtayi nazaridan muhim, balki nostandart tafakkur qilishga undaydi, bu ko'pincha xos asarlar yaratishga olib keladi. Ijod sohaları bunday tafakkur tarzini rivojlantirishda, masalan, joriy voqealarga yangicha, barqaror usullarda ishlov berishda yetakchiga aylanishi mumkin.

Qarorlar qabul qilishda dalillarning muhim ekani – asosiy qadriyatlarimdan biri. Ammo hissiyotlar, qadriyatlar, ta'b kabi boshqa jihatlarni inkor qilsangiz, o'zingizni muvaffaqiyatsizlikka tomon yetaklagan bo'lasiz. "Bizda dalil bor, unga odamlar diqqatini tortish uchun, shunchaki biroz ijod qilsak bo'ldi", degan bilan ish bitmaydi. Bu ancha tadqiqiy, additiv va nostandart yondashuv. Gap bu o'rinda faktlar ustida sezgi bilan va muloqot usulida ishlash haqida ketyapti. Va bu rassomlar va boshqa ijod vakillari uchun qiziqarli vazifa. ■

"Rassomlik amaliyotimdan kelib chiqib aytishim mumkinki, asarlar yaratishda yangi materiallardan foydalanmayman."

"San'at yaxshiroq hayot tarzi kechirish haqida ijobiy suhbat mavzusini ochib berishi va harakat qilishga undashi mumkin."

Creative PEC xalqaro kengashi

Creative PEC xalqaro kengashi - bu Britaniya kengashi tomonidan yaratilgan butun dunyo bo'ylab siyosat va ijodiy iqtisodiyot sohasida yetakchi mutaxassislar tarmog'i. Bu guruh Creative PEC faoliyati xalqaro istiqboli tahlili va ta'minotida muhim rol o'ynaydi va asos solingan vaqtdan buyon ijodiy sektorga aloqador global masalalar bo'yicha yetakchi ekspertga aylandi.

Pandemiya vaqtida Xalqaro kengashning bir qator a'zolari o'z muammolari, tajribalari va ilhom manbalari haqida so'zlab berishdi. Blog turkumlari doirasida, pandemiyaning ijodiy sohalarga ta'siri haqida bizga Braziliyadan Edna dos Santos-Duisenberg, Keniyadan George Gachara va AQSHdan Laura Callanan aytib o'tdi (Creative PEC, 2021b).

So'ngra, 2021-yil kengash Britaniya kengashi bilan birga rivojlanayotgan mamlakatlardagi norasmiy iqtisodiyot va madaniy iqtisodiyot o'rtasidagi aloqani tadqiq qilish ustida ishladi, natijada onlayn konferensiya o'tkazildi va hisobot tayyorlandi (British Council, 2021).

Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh assambleyasida 2021-yil Barqaror rivojlanish uchun Xalqaro ijodiy iqtisodiyot yili deb e'lon qilindi. Bundan innovatsiyalar, inkluziv iqtisodiy o'sish va barcha uchun imkoniyatlarni kengaytirishga yordamda ijodiy sohalarning markaziy roliga urg'u berish maqsad qilingan. Creative PEC Xalqaro kengash tomonidan tuzilgan va 2021-yil dekabrda taqdim etilgan madaniy va

ijodiy sohalar uchun global kun tartibini e'lon qilish orqali bu maqsadga erishishga o'z hissasini qo'shdi (Creative PEC, 2021a). U 16 ta tilda mavjud.

Global kun tartibi – ijod sohalarida Creative PEC flagman xalqaro nashri va butun dunyo hukumatlari uchun harakatlanishga muhim chorlov. Unda BMT barqaror rivojlanish maqsadlarini qo'llab-quvvatlash uchun 11 ta tadbir keltirilgan. U e'lon qilingach, Creative PEC YUNESKO bosh direktoridan kun tartibi va Barqaror rivojlanish uchun Xalqaro ijodiy iqtisodiyot yiliga qo'shgan hissasi uchun tashakkurnoma oldi.

2022-yil noyabrda Britaniya kengashi va Creative PEC tomonidan tashkil etilgan Istanbuldagi ilmiy kengashda xalqaro kengash a'zolari taraqqiyot va kelgusiga rejalarini muhokama qilish uchun yana yig'ilishdi. Turkiyada Creative PEC xalqaro kengashi Turkiyadagi Britaniya kengashi bilan ham birga xalqaro konferensiya tashkil qildi, uning mohiyati 11 banddan iborat Xalqaro kengash dasturiga asoslangan edi. Forumda jami 121 nafar kishi shaxsan, 660 nafar mehmon

E'tirof va mualliflar haqida ma'lumot

masofadan turib ishtirok etdi. Maruzachilar orasidan Katta Yevropadan (Markaziy Osiyo, Janubiy Kavkaz, Turkiya, Ukraina va G'arbiy Bolqon), shuningdek Braziliya, Kanada, Chexiya Respublikasi, Misr, Efiopiya, Fransiya, Keniya, Qirg'iziston, Hundiston, Indoneziya, Ruanda, Tanzaniya, Shveysariya, Janubiy Afrika, Uganda, BQ va AQSH vakillari bor edi. Creative PEC yaqin yillarda o'z ishini xalqaro maydonda faollashtirishni maqsad qilgan.

Izohga ko'ra, konsorsium – umumiy maqsad yo'lida birga faoliyat olib boruvchi odamlar guruhi. Creative PEC jamoasi aynan shunday: sanoat, fan va siyosat vakillari Buyuk Britaniya ijod sohalarning inkluziv o'sishini kuchaytirish uchun o'zining say-harakatlarini birlashtirgan.

So'nggi 5 yilda tinim bilmay qilgan mehnatlari uchun konsorsium hamkorlarimiz, tadqiqotchilar va soha yetakchilarining barchasidan minnatdormiz. Creative PEC ularning tajribasi, bilimlari va zakovatidan foydalanish baxtiga muyassar bo'ldi va ularsiz tadqiqot va sanoatni siyosat ishlab chiqish bilan birlashtirish imkoni bo'lmas edi. Xalqaro kengash ham jahon miqyosidagi zakovati va qamrovi orqali katta rol o'ynadi. Dastlabki besh yil davomida Creative PEC jamoasini qo'llab-quvvatlagani va qayg'urgani uchun Nesta kompaniyasiga alohida minnatdorchilik bildiramiz.

Va San'at va ijtimoiy fanlar sohasida tadqiqot bo'yicha kengashdan cheksiz tashakkurlar aytamiz – ular moliyalashtirmaganda, oxirgi besh yilda bu yutuqlarga erishmagan bo'lardik.

Qarshi tomonda: Creative PEC xalqaro kengashining Londondagi yig'ilishi, 2019-yil may.

Chapda: Eliza Easton, Creative PEC direktori o'rinbosari Creative PEC, o'rinbosari, 2022-yil. Istanbulda bo'lib o'tgan Ijodiy sanoatlar xalqaro siyosati forumida chiqish qilmoqda. Ilmiy kengashning bir kuni Creative PEC va Britaniya kengashi tayyorlagan ijodiy sohalar haqidagi hisobot uchun global kun tartibini muhokama qilishga bag'ishlangan.

Rasmlar muallifi: Özkan Yenihayat

Adabiyotlar ro'yxati

Ijodkor Britaniya: O'z yo'lini topayaptimi?

Bakhshi, H. (2020). *Measuring the creative economy: A guide for policymakers* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/measuring-the-creative-economy-a-guide-for-policymakers>

Bakhshi, H. (2022). *The art of R&D: Why bringing R&D in the arts, humanities and social sciences within the scope of R&D tax relief would boost innovation in the UK's creative industries.* Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/the-art-of-r-and-d>

Bakhshi, H., Breckon, J., & Puttick, R. (2021). *What R&D in the arts, humanities and social sciences looks like in a business setting, and why it matters* [Strategik brifing]. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Nesta. <https://pec.ac.uk/policy-briefings/business-r-d-in-the-arts-humanities-and-social-sciences>

Bakhshi, H., Davies, J., Freeman, A., & Higgs, P. (2015). *The geography of the UK's creative and high-tech economies.* Nesta. <https://www.nesta.org.uk/report/the-geography-of-the-uks-creative-and-hightech-economies>

Bakhshi, H., Djumalieva, A., & Easton, E. (2019). *The creative digital skills revolution.* Creative Industries Policy and Evidence Centre; Nesta. <https://pec.ac.uk/research-reports/the-creative-digital-skills-revolution>

Bakhshi, H., Frey, C. B., & Osborne, M. (2015). *Creativity vs robots: The creative economy and the future of employment.* Nesta. <https://www.nesta.org.uk/report/creativity-vs-robots>

Bakhshi, H., Hargreaves, I., & Mateos-Garcia, J. (2013). *A manifesto for the creative economy.* Nesta. <https://www.nesta.org.uk/report/a-manifesto-for-the-creative-economy>

Balawejder, F., & Monahan, E. (2020). *Effective policy approaches to sectoral issues.* Industrial Strategy Council. <https://industrialstrategyCouncil.org/effective-policy-approaches-sectoral-issues>

Bazalgette, P. (2017). *Independent review of the creative industries.* UK Department for Digital, Culture, Media & Sport. <https://www.gov.uk/government/publications/independent-review-of-the-creative-industries>

Carey, H., Florisson, R., O'Brien, D., & Lee, N. (2020). *Getting in and getting on: Class, participation and job quality in the UK Creative Industries.* Creative Industries Policy and Evidence Centre; Nesta. <https://pec.ac.uk/research-reports/getting-in-and-getting-on-class-participation-and-job-quality-in-the-uks-creative-industries>

Carey, H., O'Brien, D., & Gable, O. (2021). *Social mobility in the Creative Economy: Rebuilding and levelling up?* Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/social-mobility-in-the-creative-economy-rebuilding-and-levelling-up>

Carrascal-Incera, A., McCann, P., Ortega-Arguiles, R., & Rodríguez-Pose, A. (2020). UK interregional inequality in a historical and international comparative context, *National Institute Economic Review.* Advance online publication. <https://doi.org/10.1017/nie.2020.26>

Chapain, C., Cooke, P., De Propris, L., MacNeill, S., & Mateos-Garcia, J. (2010). *Creative clusters and innovation: Putting creativity on the map.* Nesta. <https://www.nesta.org.uk/report/creative-clusters-and-innovation-report>

Chivers, T., & Allan, S. (2022). *What is the public value of public service broadcasting? Exploring challenges and opportunities in evolving media contexts* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/what-is-the-public-value-of-public-service-broadcasting>

Du, J., Shepotylo, O., & Satoglu, E. B. (2023). *Brexit uncertainty and international trade in services: Evidence from the UK Creative Industries 2014–2019* [Muhokama material]. Centre for Business Prosperity; Aston University; Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/brexit-uncertainty-and-international-trade-in-services>

Davie, T. (2022). *Leading the UK into digital: Speech by the Director-General of the BBC, Tim Davie, at the Royal Television Society.* <https://www.bbc.com/mediacentre/speeches/2022/tim-davie-director-general-royal-television-society>

Di Novo, S., Fazio, G., & Vermeulen, W. N. (2020). *12 facts about the UK's international trade in creative goods and services.* Creative Industries Policy and Evidence Centre; Newcastle University. <https://pec.ac.uk/research-reports/12-facts-about-the-uks-international-trade-in-creative-goods-and-services>

Fazio, G. (2021, January 22). The UK/EU Trade and Cooperation Agreement. *Creative Industries Policy and Evidence Centre blog.* <https://pec.ac.uk/blog/the-uk-eu-trade-and-cooperation-agreement-whats-in-it-for-the-creative-industries-and-the-steps-ahead-1>

- Giles, L., Spilsbury, M., & Carey, H. (2020).** *Workplace perspectives: Skill needs, mismatches and development in the Creative Industries*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Work Advance; Work Foundation. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/creative-skills-monitor>
- Goddard, J. (2022, October 6).** Loot boxes in computer games: Are they a form of gambling? *UK Parliament, House of Lords Library: In focus*. <https://lordslibrary.parliament.uk/loot-boxes-in-computer-games-are-they-a-form-of-gambling>
- Julie's Bicycle, & BOP Consulting. (2022).** *Creative industries and the climate emergency: The path to net zero*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Julie's Bicycle; BOP Consulting; Arts and Humanities Research Council. <https://pec.ac.uk/research-reports/creative-industries-and-the-climate-emergency>
- Mateos-Garcia, J., & Bakhshi, H. (2016).** *The geography of creativity in the UK: Creative clusters, creative people and creative networks*. Nesta. <https://www.nesta.org.uk/report/the-geography-of-creativity-in-the-uk>
- Mateos-Garcia, J., Klinger, J., & Stathouloupoulos, K. (2018).** *Creative nation: How the creative industries are powering the UK's nations and regions*. Nesta. <https://www.nesta.org.uk/report/creative-nation>
- Moore, P. (2021).** *Cultural brokerage and creative clusters: Future Screens NI and levelling-up in a pandemic environment*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/community-voluntarism-to-community-economy>
- Nesta. (2013).** *Next Gen.: Transforming the UK into the world's leading talent hub for the video games and visual effects industries*. <https://www.nesta.org.uk/report/next-gen>
- Northern Culture All Party Parliamentary Group. (2022).** *The case for culture: What northern culture needs to rebuild, rebalance and recover*. <https://northernculture.org.uk/wp-content/uploads/2022/01/NCAPPG-The-Case-for-Culture-Report.pdf>
- Northern Ireland Department for the Economy. (2021).** *A 10X economy: Northern Ireland's decade of innovation*. <https://www.economy-ni.gov.uk/publications/10x-economy-economic-vision-decade-innovation>
- Northern Ireland Film and Television Commission. (2004).** *A wider literacy: The case for moving image media education in Northern Ireland*. <https://www2.bfi.org.uk/sites/bfi.org.uk/files/downloads/bfi-case-for-moving-image-media-education-in-northern-ireland.pdf>
- Ofcom. (2020a).** *Small screen: Big debate – a five-year review of public service broadcasting (2014-18)*. <https://www.smallscreenbigdebate.co.uk/what-is-ssbd/ssbd-five-year-review>
- Ofcom. (2020b).** *Small screen: Big debate consultation – The future of public service media*. https://www.smallscreenbigdebate.co.uk/_data/assets/pdf_file/0032/208769/consultation-future-of-public-service-media.pdf
- RSA. (2022).** *RSA CEO Andy Haldane speaks at the Bradford Literature Festival*. <https://www.thersa.org/fellowship/news/rsa-ceo-andy-haldane-speaks-at-the-bradford-literature-festival>
- Scottish Government. (2004).** *Cultural policy statement*. <https://shiftyparadigms.files.wordpress.com/2015/08/cultural-policy-statement.pdf>
- Scottish Government. (2019).** *Policy statement for the creative industries*. <https://www.gov.scot/publications/policy-statement-creative-industries/pages/1>
- Siepel, J., Bakhshi, H., Bloom, M., & Velez Ospina, J. (2022).** *Understanding createch R&D*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/understanding-createch-r-d>
- Siepel, J., Camerani, R., Masucci, M., Velez Ospina, J., Casadei, P., & Bloom, M. (2020).** *Creative Industries Radar: Mapping the UK's creative clusters and microclusters*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/creative-radar>
- Sumption, M. (2022).** Shortages, high-demand occupations, and the post-Brexit UK immigration system. *Oxford Review of Economic Policy*, 38(1), 97–111. <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/97/6514754>
- UK Competition and Markets Authority. (2022, November 29).** *Music streaming report published* [Press release]. <https://www.gov.uk/government/news/music-streaming-report-published>
- UK Department for Business, Innovation & Skills. (2010).** *Guidelines on the meaning of research and development for tax purposes*. <https://www.gov.uk/government/publications/guidelines-on-the-meaning-of-research-and-development-for-tax-purposes>
- UK Department for Digital, Culture, Media & Sport. (2018).** *Culture is digital*. <https://www.gov.uk/government/publications/culture-is-digital>
- UK Department for Digital, Culture, Media & Sport. (2021).** *DCMS Sector National Economic Estimates: 2011–2020*. <https://www.gov.uk/government/statistics/dcms-sector-national-economic-estimates-2011-to-2020/dcms-sector-national-economic-estimates-2011-2020>
- UK Department for Digital, Culture, Media & Sport. (2022a).** *DCMS Sectors Economic Estimates*. <https://www.gov.uk/government/collections/dcms-sectors-economic-estimates>
- UK Department for Digital, Culture, Media & Sport. (2022b).** *DCMS Sector Economic Estimates: Employment July 2021–June 2022*. <https://www.gov.uk/government/statistics/dcms-sector-economic-estimates-employment-july-2021-june-2022>
- UK Department for Digital, Culture, Media & Sport. (2022c).** *DCMS Sectors Economic Estimates: Workforce, January to December 2021*. <https://www.gov.uk/government/statistics/dcms-sector-economic-estimates-workforce-2021/dcms-sectors-economic-estimates-workforce-january-to-december-2021>
- UK Department for Digital, Culture, Media & Sport. (2022d).** *Up next: The government's vision for the broadcasting sector* [Strategik hujjat]. <https://www.gov.uk/government/publications/up-next-the-governments-vision-for-the-broadcasting-sector>

UK Department for Education. (2019). *Independent panel report to the review of post-18 education and funding.* <https://www.gov.uk/government/publications/post-18-review-of-education-and-funding-independent-panel-report>

UK Department for Education. (2021). *Skills for jobs: Lifelong learning for opportunity and growth.* <https://www.gov.uk/government/publications/skills-for-jobs-lifelong-learning-for-opportunity-and-growth>

UK Department for Education. (2022). *Higher education policy statement & reform consultation.* <https://www.gov.uk/government/consultations/higher-education-policy-statement-and-reform>

UK Department for Levelling Up, Housing and Communities. (2022). *Levelling up the United Kingdom* [Strategik hujjat]. UK <https://www.gov.uk/government/publications/levelling-up-the-united-kingdom>

UK Government. (2017). *Industrial Strategy: Building a Britain fit for the future.* <https://www.gov.uk/government/publications/industrial-strategy-building-a-britain-fit-for-the-future>

UK Government. (2018). *Creative industries: Sector deal.* <https://www.gov.uk/government/publications/creative-industries-sector-deal>

UK Government. (2022a). *Government response to the consultation on a new pro-competition regime for digital markets.* <https://www.gov.uk/government/consultations/a-new-pro-competition-regime-for-digital-markets/outcome/a-new-pro-competition-regime-for-digital-markets-government-response-to-consultation>

UK Government. (2022b). *Graduate outcomes (LEO).* <https://explore-education-statistics.service.gov.uk/find-statistics/graduate-outcomes-leo/2018-19>

UK House of Commons Digital, Culture, Media and Sport Committee. (2021a). *Economics of music streaming.* <https://publications.parliament.uk/pa/cm/cm5802/cmselect/cmcmds/719/71902.htm>

UK House of Commons Digital, Culture, Media and Sport Committee. (2021b). *The future of public service broadcasting.* <https://committees.parliament.uk/work/90/the-future-of-public-service-broadcasting/publications>

UK House of Lords Communications and Digital Committee. (2022). *Licence to change: BBC future funding.* <https://committees.parliament.uk/work/6513/bbc-future-funding>

UK Research and Innovation. (2022). *Enter the metaverse: Investment into UK creative industries.* <https://www.ukri.org/news/enter-the-metaverse-investment-into-uk-creative-industries>

UK Research and Innovation. (2023). *Powering the creative industries.* <https://www.discover.ukri.org/research-and-innovation-powering-the-creative-industries/>

UK Screen Alliance. (2020, March 19). *Home Office orders yet another review of the Shortage Occupation List.* <https://www.ukscreenalliance.co.uk/news/home-office-orders-yet-another-review-of-the-shortage-occupation-list>

UK Treasury. (2021). *Build back better: Our plan for growth.* <https://www.gov.uk/government/publications/build-back-better-our-plan-for-growth>

Vignoles, A. (2021, December 7). *What value Higher Education? Creative Industries Policy and Evidence Centre blog.* <https://pec.ac.uk/blog/what-value-higher-education>

Vilares, M., Rausell, P, & Martínez, C. (Eds.). (2022). *Measuring the cultural and creative sectors in the EU: Final Report.* Measuring the Cultural and Creative Sectors Consortium. <https://www.measuring-ccs.eu/the-measuring-ccs-consortium-publishes-the-final-report>

Welsh Government. (2020). *Expressive arts.* <https://hwb.gov.wales/curriculum-for-wales/expressive-arts>

Wright, D., & Gray, C. (2022). *Culture is Digital and the shifting terrain of UK cultural policy.* *International Journal of Cultural Policy*, 28(7), 799–812. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10286632.2022.2137149>

Ijodkorlik sohalarining geografiyasi

Bloom, M., Camerani, R., Casadei, P., Masucci, M., Siepel, J., & Velez-Ospina, J. (2020). *Evolution and trends of creative cluster research: A systematic literature review and future research agenda.* Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/evolution-and-trends-of-creative-cluster-research>

Gutierrez-Posada, D., Kitsos, T., Nathan, M., & Nuccio, M. (2021). *Do creative industries generate multiplier effects? Evidence from UK cities, 1997–2018* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/do-creative-industries-generate-multiplier-effects>

Lee, N. (2014). *The creative industries and urban economic growth in the UK.* *Environment and Planning A: Economy and Space*, 46(2), 455–470.

Lee, N., & Rodríguez-Pose, A. (2014). *Creativity, cities, and innovation.* *Environment and Planning A: Economy and Space*, 46(5), 1139–1159. <https://doi.org/10.1068/a46202>

Mateos-Garcia, J., & Bakhshi, H. (2016). *The geography of creativity in the UK: Creative clusters, creative people and creative networks.* Nesta. <https://www.nesta.org.uk/report/the-geography-of-creativity-in-the-uk>

Mateos-Garcia, J., Klinger, J., & Stathoulopoulos, K. (2018). *Creative nation: How the creative industries are powering the UK's nations and regions.* Nesta. https://media.nesta.org.uk/documents/creative_nation-2018.pdf

McFadzean, L., Giannachi, G., & Evans, J. (2022). *Creative industries innovation in seaside resorts and country towns* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/seaside-resorts-and-country-towns>

Siepel, J., Camerani, R., Masucci, M., Velez Ospina, J., Casadei, P., & Bloom, M. (2020). *Creative Industries Radar: Mapping the UK's creative clusters and microclusters.* Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/creative-radar>

Siepel, J., Velez Ospina, J., Camerani, R., Bloom, M., Masucci, M., & Casadei, P. (2021). *Creative Radar 2021: The impact of COVID-19 on the UK's creative industries*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/creative-radar-2021-the-impact-of-covid-19-on-the-uks-creative-industries>

Tether, B. (2019). *Mind the gap: Regional inequalities in the UK's creative industries* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/mind-the-gap-regional-inequalities-in-the-uks-creative-industries>

Tether, B. (2022). *Creative clusters and sparse spaces: Manchester's creative industries and the geographies of deprivation and prosperity* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/creative-clusters-and-sparse-spaces>

The FuseBox. (2013). *The Brighton Fuse*. <http://www.brightonfuse.com>

UK Department for Digital, Culture, Media & Sport. (2022). *DCMS Sectors Economic Estimates 2019: Business demographics*. <https://www.gov.uk/government/statistics/dcms-sectors-economic-estimates-2019-business-demographics>

UK Department for Levelling Up, Housing and Communities. (2022). *Levelling up the United Kingdom* [Strategik hujjat]. <https://www.gov.uk/government/publications/levelling-up-the-united-kingdom>

Velez, J., Siepel, J., Hill, I., & Rowe, F. (2022). *Mapping and examining the determinants of England's rural creative microclusters*. National Innovation Centre for Rural Enterprise; Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/rural-creative-microclusters>

San'at va madaniyatning ahamiyati

Arts Council England. (2022). *Cultural and heritage capital: Guidance notes*. <https://www.artscouncil.org.uk/culture-heritage-capital>

Bakhshi, H. (2020, August 7). Ten reflections on the consumption of digital culture in lockdown. *Creative Industries Policy and Evidence Centre blog*. <https://pec.ac.uk/blog/ten-reflections-on-the-consumption-of-digital-culture-in-lockdown>

Centre for Cultural Value. (n.d.). *Impacts of COVID-19 on the cultural sector*. <https://www.culturalvalue.org.uk/the-team/covid-19-research-project>

Davies, J., Klinger, J., Mateos-Garcia, J., & Stathoulopoulos, K. (2020). *The art in the artificial: AI and the Creative Industries*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Nesta. <https://pec.ac.uk/research-reports/the-art-in-the-artificial>

Kidd, J., & Nieto McAvoy, E. (2019). *Immersive experiences in museums, galleries and heritage sites: A review of research findings and issues* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/immersive-experiences-in-museums-galleries-and-heritage-sites-a-review-of-research-findings-and-issues>

Kidd, J., & Nieto McAvoy, E. (2022). *Culture in quarantine? Cultural institutions' uses of Twitter during lockdown* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/culture-in-quarantine>

Kidd, J., Nieto McAvoy, E., & Ostrowska, A. (2022). Negotiating hybridity, inequality, and hyper-visibility: Museums and galleries' social media response to the COVID-19 pandemic. *Cultural Trends*. Advance online publication. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09548963.2022.2122701>

Lawton, R., Fujiwara, D., Arber, M., Lagarde, A. O'Donovan, P., Cranmer, H., Bakhshi, H., & Davies, J. (2022). *Arts Council England: Local museums benefit transfer report*. Arts Council England. <https://www.artscouncil.org.uk/culture-heritage-capital>

Nieto McAvoy, E., & Kidd, J. (2022). *Crypto art and questions of value: A review of emergent issues* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/crypto-art-and-questions-of-value>

Sagger, H., Philips, J., & Haque, M. (2021). *Valuing culture and heritage capital: A framework towards informing decision making*. UK Department for Digital, Culture, Media and Sport. <https://www.gov.uk/government/publications/valuing-culture-and-heritage-capital-a-framework-towards-decision-making>

Towns Fund (n.d.). *About: What is the Towns Fund?* <https://townsfund.org.uk>

UK Government. (2021). *New levelling up and community investments*. <https://www.gov.uk/government/collections/new-levelling-up-and-community-investments#the-levelling-up-fund>

UK Parliament. (2022). *The impact of digital technology on arts and culture in the UK* [Tadqiqot birifingil]. <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/POST-PN-0669/POST-PN-0669.pdf>

Walmsley, B., Gilmore, A., O'Brien, D., & Torreggiani, A. (Eds.). (2022). *Culture in crisis: Impacts of COVID-19 on the UK cultural sector and where we go from here*. Centre for Cultural Value. <https://www.culturehive.co.uk/CVIresources/culture-in-crisis-impacts-of-covid-19>

Xalqaro aloqalar, savdo va immigratsiya

Bakhshi, H., & Spilsbury, M. (2019). *The migrant and skills needs of creative businesses in the United Kingdom: Findings from the January 2018 Creative Industries Council Migration and Skills Survey*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Creative Industries Council. <https://pec.ac.uk/research-reports/the-migrant-and-skills-needs-of-creative-businesses-in-the-united-kingdom>

Cevik, M., Fazio, G., & Maioli, S. (2023). *Trade agreements and trade in cultural goods*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/trade-agreements-and-trade-in-cultural-goods>

Creative Industries Trade and Investment Board. (2022).

Putting the UK's creative industries centre stage: An international strategy for the Creative Industries 2022–2025. <https://www.thecreativeindustries.co.uk/download-hub/citib-international-strategy-2022-2025>

Di Novo, S., Fazio, G., & Vermeulen, W. N. (2020). *12 facts about the UK's international trade in creative goods and services*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Newcastle University. <https://pec.ac.uk/research-reports/12-facts-about-the-uks-international-trade-in-creative-goods-and-services>

Easton, E. (2021). *The creative industries in the UK's export strategy*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/policy-briefings/the-creative-industries-export-strategy-insights-for-policy-makers>

Easton, E. (2022). *Written evidence submitted by the Creative Industries Policy and Evidence Centre*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Nesta. <https://pec.ac.uk/government-submissions/pecs-submission-promoting-britain-abroad-inquiry>

Fazio, G. (2021). *A review of creative trade in the economics literature*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/a-review-of-creative-trade-in-the-economics-literature>

Jones, J., & Fazio, G. (2022). *The nature of foreign direct investment in the creative industries* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/the-nature-of-foreign-direct-investment-in-the-creative-industries>

Tether, B., & Yu, X. (2022). *What distinguishes creative industry exporters? And does engaging in innovation, R&D and design matter?* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/what-distinguishes-creative-industry-exporters-and-does-engaging-in-innovation-r-d-and-design-matter>

UK Department for International Trade. (2021). *Made in the UK, sold to the world*. <https://www.gov.uk/government/publications/export-strategy-made-in-the-uk-sold-to-the-world>

Vermeulen, W., Di Novo, S., & Fazio, G. (2020). *International creative students: Their significance for UK universities, regions and the creative industries* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/international-creative-students-their-significance-for-uk-universities-regions-and-the-creative-industries>

Malakalar, kasblar va ta'lim

Bakhshi, H., Djumalieva, J., & Easton, E. (2019). *The creative digital skills revolution*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Nesta. <https://pec.ac.uk/research-reports/the-creative-digital-skills-revolution>

Bloom, M. (2020). *For love or money? Graduate motivations and the economic returns of creative higher education inside and outside the creative industries*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Nesta. <https://pec.ac.uk/research-reports/for-love-or-money>

Carey, H., Florisson, R., & Giles, L. (2019). *Skills, talent and diversity in the creative industries: Evidence synthesis and scoping – summary report*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/skills-talent-and-diversity-in-the-creative-industries>

Carey, H., Giles, L., & O'Brien, D. (2023). *Job quality in the Creative Industries: The final report from the Creative PEC's Good Work Review*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Work Advance. <https://pec.ac.uk/research-reports/good-work-review>

Creative Industries Policy and Evidence Centre. (2023). *Take part in the PEC's good work review*. <https://pec.ac.uk/news/good-work>

Easton, E., & Djumalieva, J. (2018). *Creativity and the future of skills*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Nesta. https://www.nesta.org.uk/report/creativity-and-future-skills/?gclid=Cj0KCQiAtvSdBhDOARIsAPf8oNm0hdkJOgsBLpumGjGzd6JYp2EG1AUsFWp_QKkriVTwzW_4PZ_3gf8aAnn8EALw_wcB

Giles, L. (2021). *Are the Creative Industries of strategic importance to the UK economy or not? Reflecting on the future shape of creative higher education to support economic needs*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Work Advance. <https://pec.ac.uk/policy-briefings/how-to-design-a-creative-higher-education-system-that-supports-economic-needs>

Giles, L., & Carey, H. (2021). *Growth through skills: Lessons from the Thames Estuary Production Corridor* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Work Advance. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/growth-through-skills-lessons-from-the-thames-estuary-production-corridor>

Giles, L., Spilsbury, M., & Carey, H. (2020). *Workplace perspectives: Skill needs, mismatches and development in the Creative Industries*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Work Advance; Work Foundation. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/creative-skills-monitor>

UK Department for Education. (2022). *Higher education policy statement & reform consultation*. <https://www.gov.uk/government/consultations/higher-education-policy-statement-and-reform>

Williams, J., Pollard, E., Cook, J., & Byford, M. (2022). *Enhancing creative education*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/enhancing-creative-education>

Intellectual mulk va tartibga solish

CREATe. (2022). *Copyright evidence: Synthesis and futures*. <https://www.create.ac.uk/copyright-evidence-synthesis-and-futures>

Hesmondhalgh, D., Osborne, R., Sun, H., & Barr, K. (2021). *Music creators' earnings in the digital era*. UK Intellectual Property Office. <https://www.gov.uk/government/publications/music-creators-earnings-in-the-digital-era>

Kretschmer, M., Furgat, U., & Schlesinger, P. (2021). *The emergence of platform regulation in the UK: An empirical-legal study* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/the-emergence-of-platform-regulation-in-the-uk>

Leung, R., Kretschmer, M., & Meletti, B. (2020). *Streaming culture*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; University of Glasgow; Nesta. <https://pec.ac.uk/research-reports/streaming-culture>

Thomas, A., Battisti, M., & Kretschmer, M. (2022). *UK authors' earnings and contracts 2022: A survey of 60,000 writers*. CREATE. <https://www.create.ac.uk/blog/2022/12/07/uk-authors-earnings-and-contracts-2022-a-survey-of-60000-writers>

Ilmiy tadqiqot va innovatsiya

Allen, C. (2020). *Beyond the early adopter: Widening the appeal for virtual reality*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/policy-briefings/beyond-the-early-adopter-widening-the-appeal-for-virtual-reality>

Bakhshi, H. (2022). *The art of R&D: Why bringing R&D in the arts, humanities and social sciences within the scope of R&D tax relief would boost innovation in the UK's creative industries*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/the-art-of-r-and-d>

Bakhshi, H., Breckon, J., & Puttick, R. (2021). *What R&D in the arts, humanities and social sciences looks like in a business setting, and why it matters* [Strategik brifing]. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Nesta. <https://pec.ac.uk/policy-briefings/business-r-d-in-the-arts-humanities-and-social-sciences>

Davies, J., Klinger, J., Mateos-Garcia, J., & Stathoulopoulos, K. (2020). *The art in the artificial: AI and the Creative Industries*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Nesta. <https://pec.ac.uk/research-reports/the-art-in-the-artificial>

Di Novo, S., Fazio, G., Sapsed, J., & Siepel, J. (2022). *Starving the golden goose? Access to finance for innovators in the creative industries*. *Journal of Cultural Economics*, 46, 345–386. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10824-022-09448-5>

Kidd, J., Nieto McAvoy, E., & Ostrowska, A. (2021). *Implications of the COVID-19 digital 'pivot' in museums and galleries: Lessons from practitioners* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/pivot-to-digital-how-museums-and-galleries-responded-to-covid-19>

Lyons, M., & Davies, J. (2022). *The role of the university in enhancing creative clusters* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/the-role-of-the-university-in-enhancing-creative-clusters>

Mateos-Garcia, J. (2021a). *An analysis of Createch R&D business activity in the UK*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Arts and Humanities Research Council. <https://pec.ac.uk/research-reports/createch-activity-in-the-uk>

Mateos-Garcia, J. (2021b). *Mapping the R&D landscape for creative technologies* [Strategik brifing]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/policy-briefings/mapping-the-r-d-landscape-for-creative-technologies>

Siepel, J., Bakhshi, H., Bloom, M., & Velez Ospina, J. (2022). *Understanding createch R&D*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/understanding-createch-r-d>

Siepel, J., Camerani, R., Masucci, M., Velez Ospina, J., Casadei, P., & Bloom, M. (2020). *Creative Industries Radar: Mapping the UK's creative clusters and microclusters*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/creative-radar>

Siepel, J., Velez Ospina, J., Camerani, R., Bloom, M., Masucci, M., & Casadei, P. (2021). *Creative Radar 2021: The impact of COVID-19 on the UK's creative industries*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/creative-radar-2021-the-impact-of-covid-19-on-the-uks-creative-industries>

Tether, B. (2021). *R&D, design and innovation: Examining the links in the creative industries* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/r-d-design-and-innovation-examining-the-links-in-the-creative-industries>

Tether, B., & Yu, X. (2022). *What distinguishes creative industry exporters? And does engaging in innovation, R&D and design matter?* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/what-distinguishes-creative-industry-exporters-and-does-engaging-in-innovation-r-d-and-design-matter>

Xilma-xillik va inkluzivlik

Carey, H., Florisson, R., O'Brien, D., & Lee, N. (2020). *Getting in and getting on: Class, participation and job quality in the UK Creative Industries*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Nesta. <https://pec.ac.uk/research-reports/getting-in-and-getting-on-class-participation-and-job-quality-in-the-uks-creative-industries>

Carey, H., Giles, L., & O'Brien, D. (2023). *Job quality in the Creative Industries: The final report from the Creative PEC's Good Work Review*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; Work Advance. <https://pec.ac.uk/research-reports/good-work-review>

Carey, H., O'Brien, D., & Gable, O. (2021a). *Screened out: Tackling class inequality in the UK's screen industries*. Creative Industries Policy and Evidence Centre; ScreenSkills. <https://pec.ac.uk/research-reports/screened-out-tackling-class-inequality-in-the-uks-screen-industries>

Carey, H., O'Brien, D., & Gable, O. (2021b). *Social mobility in the Creative Economy: Rebuilding and levelling up?* Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/social-mobility-in-the-creative-economy-rebuilding-and-levelling-up>

Biznes modellari va moliyadan foydalanish imkoniyati

Bakhshi, H. (2020, November 26). What we learned about digital cultural consumption as we went in and then came out of lockdown. *Creative Industries Policy and Evidence Centre blog*. <https://pec.ac.uk/blog/what-we-learned-about-digital-cultural-consumption-as-we-went-in-and-then-came-out-of-lockdown>

Bakhshi, H., Di Novo, S., & Fazio, G. (2022). The 'Great Lockdown' and cultural consumption in the UK. *Journal of Cultural Economics*. Advance online publication. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10824-022-09463-6>

Burger, C. (2020). How policymakers can support local growth in the creative industries. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/policy-briefings/how-policymakers-can-support-local-growth>

Di Novo, S., Fazio, G., Sapsed, J., & Siepel, J. (2022). Starving the golden goose? Access to finance for innovators in the creative industries. *Journal of Cultural Economics*, 46, 345–386. <https://doi.org/10.1007/s10824-022-09448-5>

European Commission, Directorate-General for Communications Networks, Content and Technology. (2022). *Study on copyright and new technologies: Copyright data management and artificial intelligence*. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2759/570559>

Henry, N., Barker, V., Sissons, P., Broughton, K., Dickinson, P., Lazell, J., & Angus T. (2021). *Creating value in place: Understanding the role, contribution and challenges of creative freelance work* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/creating-value-in-place>

Leung, R., & Davies, J. (2021). *On-demand culture: How the lockdown is changing games and streaming services*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/policy-briefings/on-demand-culture-how-the-lockdown-is-changing-games-and-streaming-services>

Siepel, J., Camerani, R., Masucci, M., Velez Ospina, J., Casadei, P., & Bloom, M. (2020). *Creative Industries Radar: Mapping the UK's creative clusters and microclusters*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/creative-radar>

Siepel, J., Velez Ospina, J., Camerani, R., Bloom, M., Masucci, M., & Casadei, P. (2021). *Creative Radar 2021: The impact of COVID-19 on the UK's creative industries*. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/research-reports/creative-radar-2021-the-impact-of-covid-19-on-the-uks-creative-industries>

UK Producers' Roundtable. (2020). *Campaigning for better accessibility and sustainability for UK film producers: Survey results*. https://www.ewawomen.com/wp-content/uploads/2020/02/producersroundtablereport_156596.pdf

Whyman P. B., Wright, A., Lawler, M., & Petrescu, A. (2021). *Simulating local growth through procurement: Lessons from the Preston Model*. University of Central Lancashire funded by the Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/policy-briefings/stimulating-local-growth-through-procurement-lessons-from-the-preston-model>

Davlat teleradioettirishlar xizmati

Allan, S., & Chivers, T. (2022a). *Supplementary written evidence (BFF0061): House of Lords Communications and Digital Committee inquiry on BBC future funding*. <https://committees.parliament.uk/writtenevidence/107397/html>

Allan, S., & Chivers, T. (2022b). *What is the public value of public service broadcasting? Exploring challenges and opportunities in evolving media contexts* [Muhokama material]. Creative Industries Policy and Evidence Centre. <https://pec.ac.uk/discussion-papers/what-is-the-public-value-of-public-service-broadcasting>

Chivers, T., & Allan, S. (2022a). A public value typology for public service broadcasting in the UK. *Cultural Trends*. Advance online publication. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09548963.2022.2151340>

Chivers, T., & Allan, S. (2022b, May 9). Envisioning broadcasting anew: The future of UK broadcasting policy. *Creative Industries Policy and Evidence Centre blog*. <https://pec.ac.uk/blog/envisioning-broadcasting-anew-responding-to-the-white-paper-on-the-future-of-uk-broadcasting-policy>

Chivers, T., & Allan, S. (2022c, April 12). Privatising Channel 4: The evidence behind the debate. *Creative Industries Policy and Evidence Centre blog*. <https://pec.ac.uk/blog/privatising-channel-4>

Chivers, T., & Allan, S. (2022d, January 13). Re-imagining Channel 4's Future. *Creative Industries Policy and Evidence Centre blog*. <https://pec.ac.uk/blog/re-imagining-channel-4s-future>

Creative Industries Policy and Evidence Centre. (2022). *Written evidence (FCF0037): On behalf of the 'Arts, Culture and Public Service Broadcasting' workstrand, Creative Industries Policy & Evidence Centre*. <https://committees.parliament.uk/writtenevidence/39410/html>

Ofcom. (2022). *Ofcom annual report on the BBC 2021-22*. <https://www.ofcom.org.uk/tv-radio-and-on-demand/information-for-industry/bbc-operating-framework/performance/bbc-annual-report>

UK Parliament. (2022). *Formal meeting (oral evidence session): BBC future funding*. <https://committees.parliament.uk/event/13094/formal-meeting-oral-evidence-session>

Iqlim

Bennett, S. R. G. (2021, May 13). The art-policy matrix II (Article 4/6). *SRG Bennett blog*. <https://www.srgbennett.com/blog/the-art-policy-matrix-ii>

Calne, D. (2010). *Within reason: Rationality and human behaviour*. Vintage

Julie's Bicycle, & BOP Consulting. (2022). *Creative industries and the climate emergency: The path to net zero.* Creative Industries Policy and Evidence Centre; Julie's Bicycle; BOP Consulting; Arts and Humanities Research Council. <https://pec.ac.uk/research-reports/creative-industries-and-the-climate-emergency>

Theatre Green Book. (n.d.). *What is the Theatre Green Book?* <https://theatregreenbook.com>

Tischner, U., Schmincke, E., Rubik, F., Proslar, M. (2000). *How to do EcoDesign? A guide for environmentally friendly and economically sound design.* German Federal Environment Agency.

UK Department for Digital, Culture, Media & Sport. (2022a). *DCMS Sectors Economic Estimates: Monthly GVA (to September 2022).* <https://www.gov.uk/government/statistics/dcms-sectors-economic-estimates-monthly-gva-to-september-2022>

UK Department for Digital, Culture, Media & Sport. (2022b). *DCMS Sectors Economic Estimates: Workforce January –December 2021.* <https://www.gov.uk/government/statistics/dcms-sector-economic-estimates-workforce-2021/dcms-sectors-economic-estimates-workforce-january-to-december-2021>

UK Government. (2021). *Net Zero Strategy: Build back greener.* <https://www.gov.uk/government/publications/net-zero-strategy>

UK Treasury. (2022). *Environmental impacts: Analysis to accompany Autumn Budget and Spending Review 2021.* <https://www.gov.uk/government/publications/environmental-impacts-of-spending-review-2021/environmental-impacts-analysis-to-accompany-autumn-budget-and-spending-review-2021>

Waitrose & Partners. (n.d.). *Food and drink report 2018–19: The era of the mindful consumer.* <https://www.waitrose.com/content/dam/waitrose/Inspiration/Waitrose%20&%20Partners%20Food%20and%20Drink%20Report%202018.pdf>

Creative PEC xalqaro kengashi

British Council. (2021, July 27). New report: Informal economy and culture in the Global South. *British Council blog.* <https://creativeeconomy.britishcouncil.org/blog/21/07/27/informal-economy-blog-post/>

Creative Industries Policy and Evidence Centre. (2021a). *A global agenda for the cultural and creative industries: 11 key actions.* <https://pec.ac.uk/policy-briefings/a-global-agenda-for-the-cultural-and-creative-industries>

Creative Industries Policy and Evidence Centre. (2021b, 13 April). How the pandemic is impacting creative sectors around the world. *Creative Industries Policy and Evidence Centre blog.* <https://pec.ac.uk/blog/how-the-pandemic-is-impacting-creative-sectors-around-the-world>

Bu hisobotning yirik bosmali raqamli versiyasi sizga email orqali yuborilishini istasangiz, enquiries@pec.ac.uk email manziliga murojaat qiling

Muharrirlik mahsuloti, san'at yo'nalishi va dizayni:

Rosie Tate and Andrew Budell (Tate & Clayburn)

Nazorat haqida hisobot va soha vakili bilan intervyu/ nuxsasi:

Billy Beckett, Alice Kent and Anna Zabow (Creative PEC)

WORLD
LAND
TRUST™

www.carbonbalancedprint.com
CBP2225

Ijodiy PEC Konsorsiumi
2018–2023

Creative Industries **Policy and** **Evidence Centre**

Led by

with

**Arts and
Humanities
Research Council**

The Creative Industries Policy and Evidence Centre (PEC) works to support the inclusive and sustainable growth of the UK's Creative Industries through the production of independent and authoritative evidence and policy advice. As of June 2023 the Creative PEC is led by Newcastle University with the Royal Society of Arts and funded by the Arts and Humanities Research Council, the Centre comprises a core consortium of; Newcastle University, Work Advance, Sussex University and the University of Sheffield. The PEC works with a diverse range of industry partners. For more details visit <http://www.pec.ac.uk/> and @CreativePEC